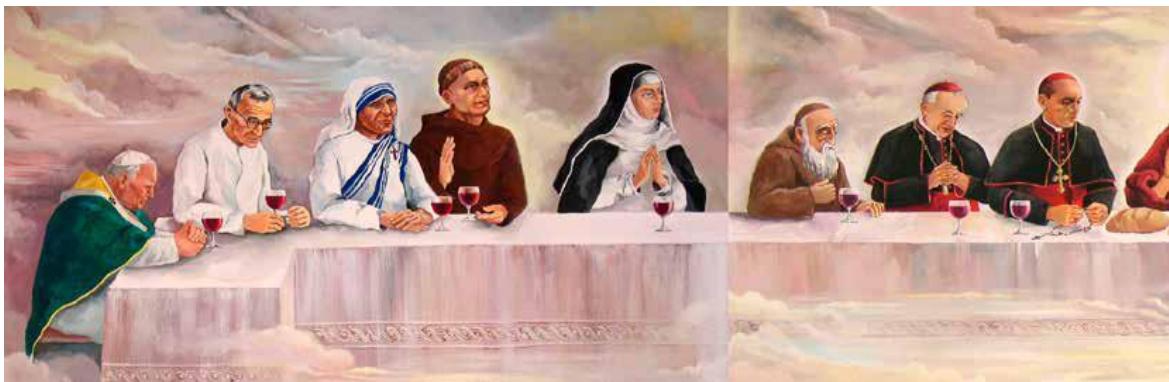




SVJEDOCI RADOSNE VIJESTI U HRVATSKOM NARODU

NACIONALNI KATEHETSKI URED
HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

Građa za natjecanje u Vjeronomičnoj olimpijadi učenika osnovnih i srednjih škola
za 2018./2019. školsku godinu



Marijan Jakubin, *Posljednja večera „hrvatska“*, Ludbreg

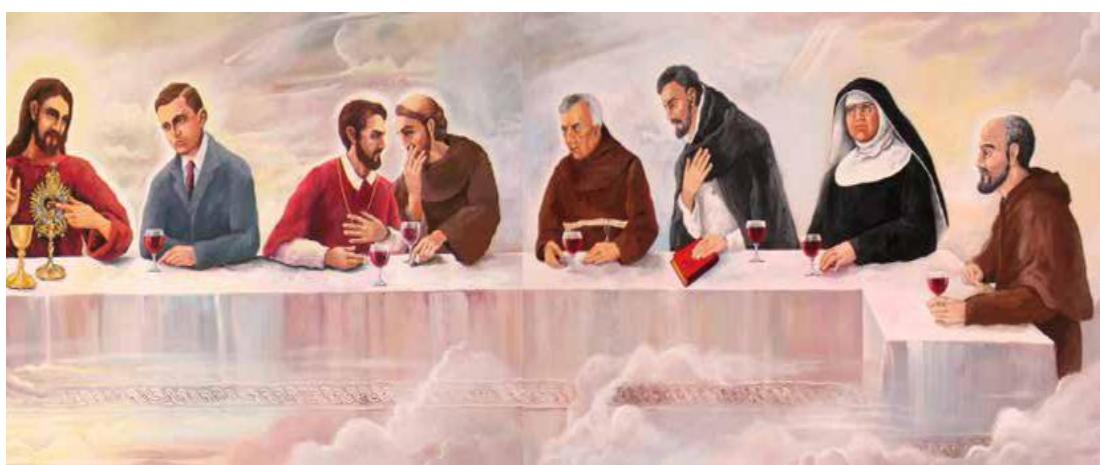
Priredili: Sabina Marunčić, Tomislav Krušlin

Napomena:

Prvi dio građe, osim drugog poglavља, namijenjen je učenicima osnovne škole.

Prvi i drugi dio građe namijenjen je učenicima srednje škole, a drugo poglavje prvog dijela namijenjeno je natjecanju na državnoj razini.

Dodatak je izboran i iz njega ne dolaze ispitna pitanja.



Uvod

Može li svetost biti aktualna tema u 21. stoljeću? Je li naslijedovanje svetaca privlačno djeci i mladima koji žive u današnjem ubrzanom svijetu prepunom različitih izazova? Zar nisu već odavno glazbeni, filmski i sportski idoli postali predmet najvećeg obožavanja i poštovanja? Stoga smo, iz prijedloga mnogih učenika i njihovih mentora, rado iščitali želju da tema ovogodišnjeg Natjecanja iz Vjeronaučne olimpijade bude: *Svjedoci Radosne vijesti u hrvatskom narodu*.

Raduje nas i ohrabruje želja naših učenika za boljim upoznavanjem uzora vjere, Kristovih svjedoka iz našeg naroda kako bi, nadahnjujući se na njihovim svetim primjerima, Riječ Božju što bolje prihvatili i primijenili u svom životu. Upravo ta radost bila je poticaj i nama, autorima ovog teksta, da građa koju će naši učenici proučavati, rasplamsa ono svjetlo vjere i svetosti koje je u svetom krštenju upalio dobri Bog u njihovim kršćanskim dušama.

U prvom dijelu koji nosi naziv *Svetost i sveci Crkve u Hrvata* najprije tumačimo pojam „svetost“ i donosimo kratak pregled svetaca u Crkvi tijekom njezine dvije tisućljetne povijesti. Nakon toga, promišljamo o pozivu na svetost u svjetlu crkvenih dokumenata te prikazujemo postupak proglašenja blaženim, odnosno svetim. Potom slijedi kratak pregled svetaca koji su djelovali na području današnje Hrvatske, prije i nakon dolaska Hrvata od kojih smo u početcima baštinili kršćansku vjeru. Osobiti naglasak stavili smo na prikaz kanoniziranih svetaca i beatificiranih blaženika iz hrvatskog naroda; velikana duha, osoba koje su krasile vrline bogoljublja, čovjekoljublja i rodoljublja.

U drugom dijelu građe pod naslovom *Na putu svetosti*, predstavljamo nekoliko slugu i službenica Božjih različitih poziva i poslanja. Nakon toga donosimo kratak prikaz osoba koje su dale pečat duhovnosti hrvatskom narodu, koje su također živjele na glasu svetosti, ali nikad nisu od Crkve službeno proglašene blaženim ili svetim.

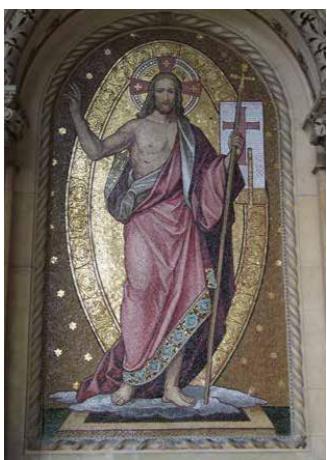
Na samom kraju ovogodišnje vjeronaučne građe, u *Dodatku*, preporučujemo nekoliko tekstova koji su važni za produbljivanje i bolje razumijevanje teme *Svjedoci Radosne vijesti u hrvatskom narodu*, kao i za osobnu duhovnu izgradnju. Željeli bismo nadasve da naši učenici i nakon završenog ovogodišnjeg natjecanja rado posegnu za ovim i drugim tekstovima o velikanima duha hrvatskog naroda te da u njima pronađu moćne zagovornike i pomoćnike na putu ostvarenja svetosti u svom osobnom životu. Za one koji žele sami istraživati o ovoj temi, donosimo popis slugu i službenica Božjih za koje je pokrenut postupak beatifikacije do sredine 2018. godine.

I. dio

SVETOST I SVECI CRKVE U HRVATA

Naslijedovanje Isusa Krista jedini je put k svetosti i putokaz za nebesku domovinu. To potvrđuje i Drugi vatikanski koncil u jednom od najvažnijih dokumenata, Dogmatskoj konstituciji o Crkvi Lumen gentium,¹ ističući da Kristovo djelo spasenja u svijetu nastavlja Crkva koja je po nauci vjere trajno sveta (usp. LG 39). Stoga je kršćanin pozvan biti sličan Bogu, biti svet. Pozvan je rasti i napredovati ljubeći Boga u bližnjemu i živeći po krepostima. To nije lako! Čovjek je preslab da bi mogao dobro činiti sam ili da bi samo svojim snagama mogao postati svet. Potrebna mu je pomoć kao što je zagovorna molitva svetaca. Zbog toga sveci imaju važnu ulogu u Crkvi jer nas podržavaju u vjeri i nadi preobrazbe ovoga svijeta i ispunjenja Kristovih obećanja u onom budućem svijetu prema kojem smo usmjereni.

Svaki čovjek stvoren je na sliku Božju tj. Bogu sličan, no mnogi ljudi tijekom svog života grijehom naruše ili čak potpuno razore svoju sličnost s Bogom. Samo ju sveci donesu neokrnjenu pred Boga, dajući joj svoj osobni ton i odsjaj. I mi ćemo jednoga dana doći pred Gospodina. Što ćemo mu pokazati? Hoće li u nama



prepoznati sliku na koju nas je stvorio? Na putu ostvarenja svetosti u ovoj pustolovini koju zovemo život, sveci hrvatskog naroda mogu nam biti od velike pomoći poput dobrih prijatelja i pratitelja. Njihovi životi i djela istinski su putokazi za naslijedovanje, a njihov zagovor snažna pomoć i zaštita. Stoga ih je poučno upoznati jer oni svjedoče kako kršćanski život nije nekakav nedostižan ideal te kako je moguće ostvariti ono za čim svi težimo: vječni život u nebeskoj domovini.

Sveci su ljudi koji su poput nas prolazili kroz slične životne poteškoće; osobe sa slabostima i nesavršenostima, ali unatoč svemu tome uspjele su ostvariti svetost. Stoga se s pravom možemo zapitati: kako je to moguće? Odgovor je vrlo jednostavan, ali istovremeno i zahtjevan: sveci svoje odluke i svoja djela nisu temeljili samo na vlastitim snagama, znanjima i sposobnostima, nego su svoj život oslanjali na Isusa Krista, dopustili su da ih njegova ljubav stalno nosi i vodi.

Uskrslji Krist, Groblje Mirogoj, Zagreb

Upravo stoga što je Isus Krist bio njihov uzor i cilj, od njega su dobivali milost i snagu za prihvaćanje životnih poteškoća, podnošenje progona i trpljenje različitih oblika mučenja i zlostavljanja. Osobe koje su i u tim najtežim trenutcima svog života ostali vjerni Kristu, Katolička Crkva smatra dostoјnjima časti oltara; najveće časti koju Crkva u ime Božje može podijeliti smrtnom čovjeku, a isto tako i narodu iz kojeg ta osoba dolazi. Stoga možemo reći da su sveci najveće blago svakog naroda i najljepši ures Crkve!

1. Svetost je zadaća svih kršćana

Prema Božjem planu spasenja Crkva je majka naše svetosti. Ona je plod milosti Božje i posrednica svih milosti za kršćane. U *Nicejsko-carigradskom vjerovanju* ispovijedamo se da vjerujemo: „I u Duha Svetoga (...), jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu“, a u *Apostolskom vjerovanju*: „Vjerujem u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih...“ Oba Vjerovanja odmah nakon ispovijedi vjere u Duha Svetoga, ističu svetost kao jedno od temeljnih obilježja Crkve. To nije slučajno jer se samo vjerom može prihvatiti da svetost Crkve dolazi od njezinog božanskog utemeljitelja, Isusa Krista koji po Duhu Svetome čini Crkvu svetom.

Duh Sveti povezan je s Crkvom od njezinog početka. Sveti Luka u *Djelima apostolskim* opisuje silazak Duha Svetoga kao izvanredan događaj koji je važan za početak prve Crkve (usp. Dj 2, 1-13). Na blagdan prvih Duhova, pedeseti dan nakon Usksra, apostoli su se osnaženi Duhom Svetim pokazali u javnosti kao Isusova zajednica, svjedoci njegovog uskrsnuća.² Stoga je blagdan Duhova – blagdan očitovanja Crkve koju je ustanovio Isus Krist kako bi u svetosti nastavila njegovo djelo spasenja. Teško je i zamisliti da bi se jedna vjerska zajednica mogla samo ljudskim snagama proširiti diljem svijeta i održati dvije tisuće godina, a da u njoj nije bio djelotvorno prisutan Duh Sveti.

¹ Crkveni dokumenti redovito se nazivaju po prvim riječima kojima započinje tekst dokumenta. Tako se, primjerice, *Dogmatska konstitucija o Crkvi* naziva lat. *Lumen gentium* (dalje LG), tj. u prijevodu *Svetlo naroda*.

U rastu svetosti prisutne su sve tri božanske osobe Presvetog Trojstva. To potvrđuju i riječi molitve koje izgovaramo na posljednjoj dionici životnog puta, u preporuci umirućih: „Pođi, kršćanska dušo, u ime Boga Oca koji te stvorio, Boga Sina koji te otkupio, u ime Duha Svetoga koji te posvetio!“ No svetost se ipak na poseban način pripisuje Duhu Svetomu. Stoga je bl. Alojzije Stepinac isticao: „Sve veliko, lijepo i sveto u svijetu ostvaruje Duh Posvetitelj. Izvor je svetosti.“ Možemo reći da se svetost razvija u dodiru neba i zemlje, u čudesnoj suradnji Boga i čovjeka. Međutim, kad je to zajedništvo posebno izraženo, govorimo o kršćanskoj svetosti.

1.1. Čovjekova svetost odraz je povezanosti s Bogom

Riječ ‘svet’ pojavljuje se i prije Božje objave Izabranom narodu. Sve religije svijeta poznaju sveta mjesta, svete predmete, svete radnje, svete osobe itd. Riječ ‘svet’ u Svetom pismu dolazi od hebrejske riječ *qds* (kadoš) koja izvorno znači: odvojen, izdvojen, drugačiji. Dakle, „sveto“ je nešto što je izdvojeno od svakodnevne uporabe i usmjereno na Boga (npr. svetište u hramu ili crkvi). Sвето pismo prvenstveno govorio o samome Bogu koji je posve drugačiji u odnosu na sva druga bića.

Stari zavjet naglašava da je Bog jedini svet jer je odijeljen od svijeta. To se očituje u Izajjinom proročkom pozivu kad serafini pjevaju: „Svet! Svet! Svet Gospodin nad Vojskama!“ (Iz 6, 2). Svet je, dakle, u pravom smislu riječi jedino presveti Trojedini Bog. To naglašava i knjiga *Levitskog zakonika*, pozivajući na svetost: „Sveti budite! Jer sam svet ja, Gospodin, Bog vaš“ (Lev 19, 2). U euharistijskom slavlju svetost Božju častimo s andeoskim zborom kad pjevamo *Svet* u dijelu euharistijske molitve kojom završava predslovije.

Novi zavjet počiva na starozavjetnom sadržaju, ali donosi i novost: Bog je onaj od kojeg dolazi sama svetost i posvećenost. Bog je onaj koji odabire, odjeljuje, izdvaja... on je onaj koji posvećuje. Sveti Pavao u *Prvoj poslanici Solunjanima* piše: „A sam Bog mira neka vas posvema posveti i cijelo vaše biće duh vaš i duša i tijelo – neka se besprijekornim, savršenim sačuva za dolazak Gospodina našega Isusa Krista“ (1 Sol 5, 23). Prema Svetom pismu, kršćanin je svet jer ga je Otac po Duhu odabrao, izdvojio od ovog svijeta i pozvao da hoda pred licem njegovim i živi u njegovoj prisutnosti. Svetost se tako očituje kao djelo Duha Svetoga koji je poslan Crkvi i koji u Crkvi djeluje kao božanska snaga, kao veza ljubavi između Oca i Sina i koja članove Crkve povezuje po Kristu s Ocem i međusobno.

Sveti Petar kaže da je drugo ime za kršćane – „sveti“ jer su od Boga odabrani i pozvani. „Naprotiv, kao što je svet Onaj koji vas pozva, i vi budite sveti u svemu življenju. Ta pisano je: ‘Budite sveti jer sam ja svet’ (1 Pt 1, 15-16). Svetost je djelo milosti koju smo primili u sakramantu krštenja. Upravo na temelju posvećujuće milosti sv. Petar, apostolski prvak, naziva prve kršćane ‘rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni da naviještate silna djela’ Onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu“ (1 Pt 2, 9). Sveti Pavao, apostol naroda, potiče ih da se tako i pozdravljaju: „Pozdravite svakoga svetog u Kristu Isusu“ (Fil 4, 21).

Nitko na ovaj svijet ne dolazi svet, nego u ovom svijetu ostvaruje svetost. Svecem se ne postaje rođenjem, nego preporođenjem: krštenjem. Sakrament krštenja je početak, a Kraljevstvo nebesko cilj svetosti. Na to nas redovito podsjeća Hrvatski katolički radio u najavi emisije *Svetac dana*, emitirajući ovu poruku: „Sveci se ne rađaju, svecem se postaje“. Ova emisija svakodnevno podsjeća da je svetost zadaća koja traje cijeli život i da nitko nije ‘dovršen’ svetac, sve do smrti. No i smrt ima svoje značenje u rastu svetosti. Nije dovoljno samo sveto kršćanski živjeti, treba i sveto kršćanski umrijeti.

Blaženi Alojzije Stepinac tako je čitav život molio za milost svete smrti. On je tu milost uistinu isprosio pa je i njegova smrt bila sveta. Kad je 10. veljače 1960. godine, nekoliko sati prije smrti, trebao primiti injekciju za bolji rad srca, rekao je župniku da je odloži i nastavio: „Idemo najprije na ono što je najvažnije. Uzmite štolu. Čemu se zavaravati? Sjednite ovdje pa idemo od početka. Osigurati se pa što Bog dade!“ Eto, kako spremno umiru sveci! Sveta smrt rezultat je svetog života i čovjekove povezanosti s Bogom tijekom života na zemlji.

² Biti svjedokom Kristova uskrsnuća bio je, primjerice, glavni kriterij kod izbora Matije apostola. Najvažnija riječ u Djelima apostolskim koja se ponavlja dvadeset i osam puta u različitim varijantama jest: svjedočanstvo, svjedok, svjedoci.



Svetog Josipa, zaručnika
Blažene Djevice Marije,
zakonskog Isusovog oca, 1870.
godine papa Pio IX. proglašio
je »zaštitnikom sveopće Crkve
(...) te zagovornikom za sretnu
smrt!« Neka i nas sačuva od
nagle i nepripravne smrti te
nam izmoli sretnu smrt.

Ante Starčević,
Sv. Josip, nebeski zaštitnik hrvatskog naroda,
Nacionalno svetište sv. Josipa, Karlovac

Na početku svake svetosti stoji Kristov poziv na savršenstvo ljubavi: „Ljubite neprijatelje, molite za one koji vas progone da budete sinovi svoga oca koji je na nebesima jer on daje da sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima i da kiša pada pravednicima i nepravednicima. Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski!“ (Mt 5, 44-46, 48). To su poslušali sveci i zato su u nebu. Svetac je, dakle, čovjek koji je poput svog Učitelja prošao ovom zemljom čineći dobro, a u isto vrijeme proživiljavao mnoga poniženja. Nema sveca koji ne umire na križu ljubavi, a „tko ljubi, taj se žrtvuje i sve veselo trpi za ljubljenoga“, govorila je bl. Marija Petković. Prema tome, put svetost je pustolovina ljubavi, najljepša i svima pristupačna.

U rastu svetosti neki uspiju manje, neki više, a neki postignu savršenstvo tako da sami postanu primjer drugima. To su sveci. Pod tim pojmom danas podrazumijevamo svece u širem i užem smislu riječi. Prvi se odnose na svete kod Boga, nebrojeno mnoštvo svetaca koji nisu nikad kanonizirani, a drugi na svete koje je Crkva kanonizirala. Katolički kalendar prepun je svetih muževa i žena, različitih životnih staleža i poziva. Zajedničko jednima i drugima jest vječni život u zajedništvu s Bogom.

1.2. Svetost i sveci u povijesti Katoličke Crkve

Sveti Pavao naučava da je „Krist ljubio Crkvu te sebe predao za nju da je posveti (...) da bude sveta i bez mane“ (Ef 5, 25-26). U Crkvi i po Crkvi Isus i danas nastavlja svoje otkupiteljsko i posvetiteljsko djelo. Apostoli, susrevši uskrslog Gospodina, doživjeli su i spoznali da je živ. Prilagodili su svoj život njegovoj poruci i naslijedovanju njegove svetosti. Sveti Luka u *Djelima apostolskim* svjedoči da su prvi kršćani živjeli kao „jedno srce i jedna duša“ (Dj 4, 32). Sastajali su se na zajedničko lomljenje kruha (euharistiju) i molitvu, međusobno se pomagali i dijelili sve što su imali (usp. Dj 2, 42-47).

Radosna vijest o međusobnom zajedništvu prve Crkve brzo se širila i poticala nova obraćenja. Tertulijan je zapisao da su pogani, promatrajući prve kršćane, govorili: „Gledaj kako se ljube!“ Svjedočanstvo života dvanestorice apostola pokrenuto je darom Duha Svetoga na prve Duhove. Događaje od Isusova krštenja do Uzašašća, uz svjedočanstvo života, svjedoče i riječima: „Svi smo mi tomu svjedoci“ (Dj 2, 32). Vjerodostojni svjedoci naviještaju Evanelje od Jeruzalema preko Antiohije, zatim cijele Palestine i diljem tada poznatog svijeta. No u širenju Radosne vijesti nailazili su na mnoge poteškoće, kako među Židovima, tako i među poganim.

1.2.1. Prva tri stoljeća

Najprije su židovske vjerske vlasti započele proganjati kršćane. Prvomučenik za Krista bio je đakon Stjepan, čiji blagdan slavimo 26. prosinca. U trenutku kamenovanja molio je Isusa da primi njegov duh, a uz to je i oprostio svojim progoniteljima. Nakon Stjepanove smrti progoni kršćana su se nastavili. Mučeničkom smrću umro je apostol Jakov Stariji u Jeruzalemu 44. godine, a potom i svi ostali apostoli, osim Ivana. Tako su apostoli osobnim primjerom dali najvjerođostojnije svjedočanstvo da je mučeništvo put u Kraljevstvo nebesko.

Prva je Crkva uz Isusa i apostole, na osobit način častila i slavila Mariju, Isusovu majku. Ostale svece Crkva je započela častiti oko 155. godine, a jedan od prvih svetaca kojem je iskazala štovanje bio je sv. Polikarp iz Smirne. U pismu sastavljenom nekoliko mjeseci nakon njegovog mučeništva, kršćani su napisali: „Mogosmo skupiti njegove kosti i položiti ih ondje... okupljajući se u radosti i klicanju, kad god nam je to moguće.“ (*Acta martyrum*, SCh 10, 223). Kršćani su, dakle, nad grobom sv. Polikarpa slavili euharistiju. U radosnom slavlju njegovo mučeništvo slavili su kao rođendan za nebo.

Sve do 4. stoljeća³ kao sveci su štovani samo mučenici. Dan mučenikove smrti nazivao se lat. *dies natalis*, dan njegova rođenja za nebo. Kršćani su molili za mučenike kao i za ostale pokojnike te su na njihovim grobovima slavili euharistiju. Postupno je sazrijevala misao da se, zapravo, treba utjecati njihovoj molitvi, a ne za njih moliti. Na svetost mučenika gledalo se kao na snagu koja i nakon njihove smrti djeluje i nadahnjuje Crkvu. „U mučenicima se osjeća prisutnost Krista“, zapisao je Tertulijan.

Shvativši ulogu i važnost mučenika, tj. svetaca, kršćani su ih počeli častiti kao zaštitnike pojedinih crkava i gradova jer su vjerovali da imaju posredničku ulogu kod Boga. Stoga je sv. Ambrozije zaključio: „Mi smo pobrali plodove mučenika.“ Važno je istaknuti da svi mučenici nisu imali uzoran život, ali kršćani su se oslanjali na njihovu vjernost Kristu, a ne na njihove osobne zasluge. Mučenička smrt otkupila ih je od grijeha. Takvi sveci su za Crkvu bili više svjedoci vjere, nego uzori kreposnog života.

1.2.2. Četvrto stoljeće

Milanskim ediktom tolerancije, u obliku reskripta 313. godine, Crkva je po caru Konstantinu dobila slobodu vjeroispovijesti unutar granica Rimskog carstva. Tako su prestali progoni kršćana. Mučeništvo je postalo rijetkost pa se i broj svetaca smanjio. Četvrto stoljeće je vrijeme slobodnog navještanja Radosne vijesti, ali i vrijeme u kojem su se pojavile razne hereze. Tada su do izražaja došli velikani kršćanske misli, tzv. sveti oci. Oni su promišljali o najdubljim otajstvima vjere i bili su nadahnuće prvim ekumenskim koncilima.⁴

Prva dva koncila u Niceji i Carigradu definirala su *Nicejsko-carigradsко vjerovanje*, koje je važno za razumijevanje teme svetosti. Zato su osobito zaslužni sveti oci s Istoka: sveta braća Bazilije Cezarejski i Grgur iz Nise, te njihov prijatelj Grgur Nazijski. Oni su promišljali i produbili tajnu o Presvetom Trojstvu. U skupinu svetih otaca s Istoka još spadaju: sv. Anastazije, borac za Kristovo božanstvo i sv. Ivan Zlatousti, veliki propovjednik i najveći crkveni govornik.

Znameniti mislioci na Zapadu u 4. stoljeću bili su: sv. Ambrozije, sv. Augustin i sv. Jeronim. Sveti Ambrozije bio je milanski biskup, a štuje se kao zaštitnik učenika i studenata. On je zaslužan za obraćenje sv. Augustina. Naime, iz primjera svetačkog života biskupa Ambrozija, sv. Augustin je naučio vjerovati i postao jedan od najvećih kršćanskih učitelja na Zapadu u prvom tisućljeću. Put njegovog obraćenja i svetosti bio je čudesan. Njegova majka Monika molila je dugi niz godina da Augustin od grešnika postane svjedok Kristove ljubavi. Sveti Augustin je svoje obraćenje opisao u djelu *Ispovijesti*, riječima: „Za sebe si nas, Bože, stvorio i nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi.“

³ Prva tri stoljeća vrijeme je velikih progona kršćana. Od sredine 1. do početka 4. stoljeća bilo je deset velikih progona kršćana. Najteži od njih bili su za vrijeme careva: Nerona (54. – 68. godine), Decija (249. – 251. godine) i Dioklecijana (284. – 305. godine).

⁴ Na prva četiri ekumenska koncila definirane su temeljne istine kršćanske vjere: Nicejski koncil (325. godine) i Carigradski koncil (381. godine) definirali su nauk o Presvetom Trojstvu, Efeški koncil (431. godine) proglašio je Mariju Bogorodicom, Kalcedonski koncil (451. godine) proglašio je da u Kristovoj božanskoj osobi postoji božanska i ljudska narav.

Sveti Jeronim je rođen na našim prostorima u Stridonu, na granici Dalmacije i Panonije. Živio je kao pustinjak u Betlehemu gdje je preveo Bibliju na latinski jezik. Taj prijevod nosi naziv *Vulgata*. Biblija je najveće blago čovječanstva, a kršćanima je ujedno i temelj svetosti. U njoj su sveci otkrivali istinu o Bogu, sebi, svijetu i vječnosti. Biblija je oduvijek nadahnjivala pisce, slikare, kipare, a nadasve svece koji su svojim životom nasljeđovali Istinu u ljubavi.

Prestankom progona, Crkva je otkrila nove oblike svetosti. Tako se, primjerice, pojavljuju *ispovjedaoci vjere*. To su bili najugledniji članovi Crkve, najčešće biskupi, koji su zbog svoje vjernosti Kristu i tumačenja vjerskih istina bili zatvarani u tamnice, trpjeli razna zlostavljanja, ali nisu ubijani. Zbog svoje hrabrosti, dosljednosti i vjernosti Kristu i Crkvi nazivani su *ispovjedaocima* (lat. *confessio* znači *ispovijed vjere*).



Ivan Meštrović, *Sv. Jeronim*
Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima, Rim

1.2.3. Od petog do petnaestog stoljeća

Nakon prestanka progona i definiranja vjerskih istina, kršćani su živjeli u miru do provale Gota i Vandala koja ujedno označava i početak propasti velikog i moćnog Zapadnog rimskog carstva. Konačni pad te najmoćnije europske države u starom vijeku uslijedio je 476. godine. Iako su tijekom vremena osvajači prešli na kršćanstvo, mnogi su ostali vezani za svoja praznovjerja. Stoga su svece doživljavali kao osobe nadnaravne moći, a ne kao svjedočke Evanđelja.

Početkom srednjeg vijeka s Istoka se pojavljuje monaštvo, novi put posvećenja i svetosti. Monaštvo počiva na ideji *monasteriuma*, tj. povlačenju iz svijeta kako bi se na drugačiji način služilo Bogu. Monasi su željeli nasljeđovati Krista kroz evanđeoske savjete, postojati samo za Boga i živjeti od njegove milosti. Tako su se popisu svetaca, uz mučenike i isповjedače, pridružili monasi i monahinje koji su odbacivali tjelesne užitke kako bi askezom postigli pobjedu nad tijelom. Jedna od najvažnijih osoba tog vremena bio je sv. Benedikt iz Nursije, osnivač *Reda benediktinaca* koji je svojoj subraći dao *Pravilo* (lat. *Regula Benedicti*), duhovni putokaz za svetost. Jedno od najvažnijih benediktinskih pravila *Moli i radi* (lat. *Ora et labora*) vjerno su opsluživali mnogi sveci tijekom povijesti, a od svetaca iz hrvatskog naroda osobito se ističe dugogodišnja pokornica, bl. Ozana Kotorska.

Zamah koji su ostvarili benediktinci pomalo je opadao. Izgubio se prvotni evanđeoski zanos i popustila je svetost života. Ponovna obnova svetosti započela je u samostanu Cluny u Francuskoj, a nastavila se grgurovskom obnovom. Vrhunac te obnove dogodio se u 12. i 13. stoljeću pojmom sv. Franje Asiškog i sv. Dominika, osnivača tzv. *prosačkih redova*. Za razliku od monaštva, redovnička duhovnost temeljila se na ideji *conventusa* (lat. *con-venire*, znači *zajedno prići/doći*), tj. ideji dolaska iz različitih krajeva kako bi se steklo iskustvo bratstva i sestrinstva u Bogu po uzoru na prvu zajednicu Isusovih učenika te kako bi se to iskustvo svjedočilo drugima. Gradeći svetost na evanđeoskom siromaštvu, sv. Franjo je osnovao franjevački red ili *Red Manje Braće*, a sv. Dominik dominikanski red ili *Red propovjednika*. Od poznatih dominikanaca važno je spomenuti sv. Tomu Akvinskog i sv. Alberta Velikog, velikane kršćanske misli koji su dali odgovore na najveće izazove vremena u kojem su živjeli, tj. o odnosu znanosti i vjere. Možemo reći da su veliki sveci odgovor na izazove, teškoće i nevolje nekog određenog vremena.

1.2.4. Od šesnaestog stoljeća do naših dana

U kasnom srednjem vijeku Katolička Crkva je doživjela novu veliku krizu koja je uzrokovala rascjep kršćanstva na Zapadu i pojavu protestantizma. No milošću Božjom i snagom Duha Svetoga, Crkva se obnovila zahvaljujući, u prvom redu, svećima tog vremena. To su, primjerice, sv. Ignacije Loyolski, učitelj duhovnog života i osnivač *Družbe Isusove* ili isusovačkog reda koji svojim djelovanjem nudi novi lik svećenika. Sv. Terezija Avilska, obnoviteljica karmelskog reda i crkvena naučiteljica koja nudi novu sliku redovništva. Sv. Karlo Boromejski, najsajniji lik katoličke obnove koji živi za malog čovjeka. Sv. Franjo Ksaverski, zaštitnik misija i misijskog pokreta i drugi. Obrani vjere i obnovi Crkve pridonio je i jedini papa hrvatskog podrijetla Siksto V. (1585. – 1590.).⁵

Na putu od baroka do prosvjetiteljstva pojavila se jedna od najvećih i najopasnijih kriza u povijesti Crkve. Pozivajući se na napredak znanosti, prosvjetiteljstvo je donijelo novi pogled na svijet, ističući ulogu ljudskog razuma i pokušavajući izgraditi društvo bez Krista i bez Crkve. „Prirodna religija“ i filozofski deizam, prema kojima čovjeku nije potrebna nikakva posebna objava, štoviše, štetna je, suprotstavljeni su kršćanstvu. Prosvjetiteljski racionalizam zalagao se za slobodu duha, snažno kritizirajući tradiciju, osobito kršćanstvo i Katoličku Crkvu. Kako je svjedočanstvo vjere tijekom povijesti bilo najsnažnije u vremenima kad je Crkva bila proganjana, ponovno dolaze do izražaja mučenici. Tako je u 19. i 20. stoljeću proglašeno tri puta više svetih mučenika, nego u razdoblju od 993. do 1800. godine.

Središnji događaj Katoličke Crkve u 20. stoljeću bio je Drugi vatikanski koncil (1962. – 1965.) koji je sazvao sv. papa Ivan XXIII. uvjeren da Crkva može biti pokreć pravednijih odnosa među ljudima i državama. U govoru o svetosti na Koncilu je istaknuto da su svi u Crkvi „bilo da pripadaju hijerarhiji, bilo da ih ona pastirski vodi, pozvani na svetost“ (LG 39). Dakle, svi članovi Crkve neprestano trebaju napredovati u vjeri, nadi i ljubavi kako bi što bolje mogli prihvati Riječ Božju i primijeniti je u svom životu. Nakon Drugog vatikanskog koncila konačno je došlo i do kanonizacije većeg broja vjernika laika.

Sveci laici su osobito dragocjeni. To su oženjeni, neoženjeni, udovci, radnici, bolesnici i dr. koji su svoju svetost živjeli u obiteljskim uvjetima. Papa Franjo je na blagdan Gospe Fatimske, 13. svibnja 2017. godine, svetima proglašio Franju i Jacintu, fatimske videoce koji su preminuli u dobi od deset i devet godina. Oni su najmlađi sveci u povijesti Katoličke Crkve koji nisu umrli kao mučenici. Značenje svetosti za Crkvu na poseban način je prepoznao sv. papa Ivan Pavao II. koji je u svom pontifikatu (1978. – 2005.) proglašio 1338 blaženika i 482 sveca.⁶

Listajući povijest Katoličke Crkve istaknuli samo neke svjedoke vjere. Neka nam ostali ne zamjere što ih nismo spomenuli. I bez našeg spomena oni su velikani vjere u koje će se ugledavati budući sveci. Vjerujemo da će svi oni osvjetljavati i nadahnjivati i naš životni put. Najpotpuniji svetački kalendar s popisom od nekoliko tisuća imena, od početka Crkve do danas je *Rimski martirologij (Martyrologium Romanum)*.

Na našim prostorima Hrvatska biskupska konferencija objavila je 2002. godine dokument *Na svetost pozvani, Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća* (dalje NSP). Dokument je nastao kao odgovor na zahtjev pape Ivana Pavla II. da se pozove čitava Crkva „na intenzivnije i cjelovitije pastoralno djelovanje“ te da se pastoral cijelog naroda Božjeg stavi u službu svetosti. Dokument *Na svetost pozvani* ima dva dijela. Prvi dio *Kršćanska svetost* razrađuje pojам i stvarnost svetosti, a drugi dio govori o *Pastoralu u službi svetosti*.

5 Otac pape Siksta V. bio je Hrvat iz Boke Kotorske, a majka Talijanka. Živjeli su u Italiji.

6. Prigodom proglašavanja jednog od svetaca, papa Ivan Pavao II. je rekao: „Svetost se sastoji u ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Što je ljubav veća i savršenija, to je veća i svetost.“



»Danas sam ovdje, u zemlji Hrvata, kao goloruki hodočasnik Evanđelja koje je navještaj ljubavi, slove i mira« – bile su prve riječi pape Ivana Pavla II. u zagrebačkoj zračnoj luci Pleso prilikom prvog posjeta Hrvatskoj.

Papa Ivan Pavao II. na prvom pastoralnom pohodu Republici Hrvatskoj, 1994. godine

Ove godine, 19. ožujka 2018., papa Franjo je objavio apostolsku pobudnicu *Radujte se i kličite* (*Gaudete et exsultate*, dalje GE) u kojoj promišlja o pozivu na svetost i odgovoru na taj poziv u suvremenom svijetu. U uvodu dokumenta napominje kako nije riječ o nekom traktatu o svetosti, nego o prijedlogu za ponovni poziv na svetost sa svim njegovim rizicima, izazovima i prilikama: „Ne boj se svetosti. Neće ti oduzeti snage, života i radosti. Naprotiv, budući da ćeš uspjeti postati ono što je Otac za tebe planirao kada te stvorio, bit ćeš vjeran samom sebi. Ovisnost o Njemu, oslobađa nas svakog ropstva i dovodi nas do poznавanja vlastitoga dostojanstva“ (GE 32).

Svi smo pozvani na svetost. Trebamo se i odazvati! Putokaz imamo. Crkva prvog tisućljeća rađala se u krvi mučenika. Na kraju drugog tisućljeća Crkva je ponovno Crkva mučenika. I danas mnogi kršćani trpe i umiru samo zbog toga što vjeruju u Isusa Krista. Neka nas njihovo svjedočanstvo vjere snaži kako bismo i mi postali vjerodostojni svjedoci Uskrsloga! Budimo radosni nasljedovatelji Krista pod zaštitničkim plaštem Marije, majke Crkve!



2. Svetost u svjetlu crkvenih dokumenata

Istaknuli smo već da nas je sam Isus Krist, po riječima sv. Mateja, pozvao na savršenost života ili drugim riječima na svetost (usp. Mt 5, 48). Nažalost, tijekom povijesti taj poziv ostajao je nekako skriven i činilo se da je svetost rezervirana samo za neke, izabrane članove Crkve. Nasuprot tome, crkveni dokumenti koje ćemo kratko predstaviti u ovom poglavlju, potiču i pozivaju sve vjernike na svetost.

Na prvom mjestu *Dogmatska konstitucija o Crkvi Lumen gentium*, u petom poglavlju podsjeća na pravu narav kršćanske svetosti. No u postkoncilskim raspravama o Crkvi i reformama koje su uslijedile, poziv na svetost svih vjernika opet je nekako pao u drugi plan. Tek je 2001. godine, papa Ivan Pavao II. u apostolskom pismu *Novo millennio ineunte* (lat. *Ulaskom u novo tisućljeće*, dalje NMI), pozivajući se na Dogmatsku konstituciju o Crkvi, istaknuo poziv na svetost kao prvu od pastoralnih briga na početku novog tisućljeća.

Hrvatski biskupi, odgovarajući na taj papin poziv, objavili su dokument *Na svetost pozvani, Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća*, sa željom da cijelu Crkvu potaknu na pastoralno djelovanje u perspektivi svetosti. O aktualnosti i bogatom nauku poziva na svetost svih kršćana svjedoči i nova apostolska pobudnica pape Franje *Radujte se i kličite – Gaudete et exsultate* (dalje GE).

2.1. Dogmatska konstitucija o Crkvi Lumen gentium



Drugi Vatikanski koncil koji je održan u Rimu od 11. listopada 1962. do 8. prosinca 1965. godine, bio je 21. ekumenski (sveopći) koncil u Katoličkoj Crkvi. Budući da je od prethodnog Prvog vatikanskog koncila prošlo više od 90 godina, papa Ivan XXIII. želio je novim koncilom odgovoriti na pitanja suvremenog čovjeka u društvu i u Crkvi. Drugi vatikanski koncil donio je ukupno šesnaest dokumenata kojima je pokušao približiti Katoličku Crkvu suvremenom svijetu, uvodeći brojne reforme kao, primjerice, obnovu liturgije ili bogoslužja, uvođenje narodnog jezika u bogoslužje, pokretanje ekumenskog i laičkog pokreta, definiranje uloge Crkve u svijetu itd.

Za papu Ivana XXIII. bili su to „Novi Duhovi“, a za kardinala Lea Josepha Suenensa „početak proljeća Crkve.“ U središtu ovog Koncila bio je Krist, *svjetlo naroda*, što je jasno istaknuto u jednom od njegovih najvažnijih dokumenata *Dogmatskoj konstituciji o Crkvi Lumen gentium*: „Ovaj sveti Sabor, sabran u Duhu Svetom, žarko želi njegovom svjetlošću, koja odsijeva na licu Crkve, prosvijetliti sve ljude navješćujući Evanđelje svemu stvorenu“ (LG 1).

O pozivu na svetost govori peto poglavlje *Dogmatske Konstitucije o Crkvi Lumen gentium*, od 39 do 42 broja, pod naslovom *Opći poziv na svetost*. Na početku Koncila poglavlje o svetosti nije bilo planirano. No svijest o svetosti Božjeg naroda donijeli su koncilski oci i ta je svijest tijekom Koncila rasla i razvijala se. Njezinom razvoju zasigurno je doprinio i studij duhovnog bogoslovija, biblijski i liturgijski pokret koji su u kršćanskim zajednicama produbljivali svijest o značenju krsne milosti i zahtjevu za svetošću cijelog Božjeg naroda. Prije Koncila činilo se kao da su samo redovnici pozvani na svetost. No Koncil je uočio nedostatnost takvog gledanja i općem pozivu na svetost posvetio cijelo poglavlje.

2.1.1. Svetost u Crkvi

„Vjera uči da je Crkva čije otajstvo izlaže Sveti Sabor, trajno sveta. Krist, Sin Božji, koji se s Ocem i Duhom slavi kao ‘jedini Sveti’, ljubio je, naime, Crkvu kao svoju zaručnicu tako što je samoga sebe predao za nju da je posveti (usp. Ef 5, 25-26) te ju tako sebi pridružio kao svoje tijelo i obasuo je darom Duha Svetoga, na slavu Božju“ (LG 39). Svetost Crkve, dakle, izvire iz svetosti Trojedinoga Boga i iz zalaganja njezinih članova na poticaj Duha Svetoga. Ona je u isto vrijeme i Božje i čovjekovo djelo; Božji dar i čovjekovo uzdarje.

Kršćanska teologija duhovnosti uči da se u pojedinom kršćaninu svetost raspoznaće pod dvostrukim vidom: *ontološka ili bivstvena svetost i moralna ili čudoredna svetost*. Ontološka svetost znači da je kršćanin svet po svom krštenju, po svom suodnosu s Presvetim Trojstvom. Moralna svetost znači da je kršćanin svet po svom zalaganju i suradnji s djelovanjem Duha u ostvarivanju savršenstva ljubavi. Ontološka svetost nam je darovana u sakramantu krštenja, a moralna svetost nam je zadana ako težimo k punini božanskog života.

U kršćanskom duhovnom životu razlikujemo: *posvetnu milost, djelatnu milost, ulivene kreposti, darove i plodove Duha Svetoga te karizme*. Ontološku ili bivstvenu svetost nazivamo još *milost posvetna*. Milost je izvanredni, nezasluženi Božji dar po kojem Bog daje čovjeku svoj božanski život, samog sebe i čini ga svojim djetetom. Posvetna milost znači da Bog posvećuje čovjeka, čineći ga svojim djetetom i dionikom Kristove božanske naravi. *Djelatna milost* je trenutni Božji dar koji pomaže čovjeku činiti dobro, a izbjegavati zlo.

Katekizam Katoličke Crkve (dalje KKC) navodi da je krepost „postojano i čvrsto raspoloženje činiti dobro. Ona daje osobi ne samo dobre čini izvršiti, nego da od sebe daje najbolje. Svim osjetnim i duhovnim silama kreposna osoba teži prema dobru, za njim teži i za nj se konkretnim činima opredjeljuje“ (KKC 1803). U svijetu u kojem živimo nije lako činiti dobro, ali Krist nas obogaćuje svojom milošću da možemo ustrajati u traganju za krepostima. Razlikujemo *teologalne ili bogoslovne kreposti i moralne ili čudoredne kreposti*.

Teologalne ili bogoslovne krepsti Bog ulijeva u našu dušu u sakramantu krštenja. To su: vjera, ufanje i ljubav. Kršćanin je pozvan dati se preobraziti i prožeti Božjom ljubavlju kako bi Bog preko njega djelovao i ljubio. S ljubavlju je Bog uspostavio odnos s čovjekom stvorivši ga na svoju sliku. No nezahvalan čovjek iznevjerio ga je grijehom. Unatoč tome, Bog ga ne ostavlja, nego mu iznova svjedoči svoju ljubav na križu. Tu ljubav Bog je ulio u naša srca i to po osobnoj ljubavi, Duhu Svetom na našem krštenju. Ljubeći Boga i bližnjega, mi ljubimo onom ljubavlju koju nam je sam Bog darovao.

Moralne ili čudoredne krepsti nisu Božji dar. „One su plodovi i klice moralno dobrih čina“ (KKC 1804). Stječu se vlastitim snagama i plodovi su ljudske volje koja nas uvodi u zajedništvo s Bogom i bližnjim. Sv. Toma Akvinski drži da moralne ili čudoredne krepsti osposobljavaju ljudske moći (razum, volju i pamćenje) kako bi svoje čine usmjerili prema zahtjevima čovjekova nadnaravnog cilja. Naročito su važne tzv. stožerne krepsti: razboritost, pravednost, jakost i umjerenost.

Uz bogoslovne krepsti *darovi Duha Svetoga* sastavni su dio milosti primljene na krštenju. Sedam je darova Duha Svetoga: mudrost, razum, savjet, jakost, znanje, pobožnost i strah Božji. „To su trajna raspoloženja koja čovjeka čine poslušnima poticajima Duha Svetoga“ (KKC 1830). Dopustivši djelovanje Duhu Svetom, duša više raste u ljubavi, a čovjekov život postaje obogaćen njegovim darovima na putu svetosti.

Svetost je, prema *Konstituciji Lumen gentium*, djelovanje Trojedinog Boga u Crkvi. Ona silazi od Oca po Sinu, a očituje se u „plodovima milosti koje Duh u vjernicima proizvodi“ (LG 39). „Crkvena predaja nabraja ih dvanaest: ljubav, radost, mir, strpljivost, velikodušnost, uslužnost, dobrota, krotkost, vjernost, blagost, uzdržljivost, čistoća“ (usp. Gal 5, 22-23; KKC 1832). Ljubav je, dakle, prvi plod Duha, a koliko je ona važna, sv. Pavao kaže: „Kad (...) ljubavi ne bih imao – ništa sam“ (1 Kor 13,2). Sveti Toma Akvinski je *plodove Duha* podijelio u tri skupine: one koji se odnose na život u Bogu (ljubav, radost, mir, strpljivost, velikodušnost i vjera), zatim one koji se odnose na bližnjega (dobrota, dobrohotnost, blagost i vjernost) te one koji se odnose na tjelesne stvarnosti (čednost, umjerenost i čistoća).

Karizme su posebni darovi kojima Bog dariva neke članove zajednice za dobro Crkve. One nisu prvenstveno određene za posvećenje osobe, nego za služenje zajednici jer preko karizmi možemo druge vraćati prvoj Ljubavi, tj. Bogu. Bog nas prvotno osposobljava u krepstima, a onda u nama oslobađa karizme dobivene u sakramentima.

Bog je istinski subjekt naše vjere, nade i ljubavi. „On je ljubio nas i poslao svoga Sina svoga kao pomirnicu za naše grijeha“ (1 Iv 4,10), a Sin nas poziva na svetost i potiče na milostan život nas i čitav Božji narod (usp. LG 39). Po Sinu, Duh Sveti ulazi u dubinu ljudske duše sa svojim plodovima kako bi život kršća-nina promijenio, oblikovao i sjedinio s Kristovim mističnim tijelom. Stoga su kršćani pozvani na svetost po Božjoj milosti, a ne svojom zaslugom ili djelima. „Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života“ (Rim 6, 4).

Kristovu milost (svetost) koju smo primili u sakramantu krštenja, dužni smo svojim životom ostvarivati, hodajući u novosti života sve do savršenstva. Težiti za svetošću logičan je čovjekov odgovor na Božju ljubav i dobrotu. Čovjek vjeruje, nada se i ljubi, ne zato što mu Bog to zapovijeda, nego stoga što mu Bog upućuje svoju riječ koja je sama istina i što mu se daruje cijelovito i osobno. Stoga i mi zajedno sa sv. Pavlom možemo reći: „Znam komu sam povjerovao“ (2 Tim 1, 12).

2.1.2. Opći poziv na svetost

Isus Krist je *svjetlo naroda*, začetnik i dovršitelj svetosti života. Put kršćanske svetosti traži od svakog čovjeka da postane sličan Kristu jer su svi vjernici pozvani od Isusa na svetost po uzoru na svetost Oca nebeskog (usp. Mt 5, 48). Darovan od Oca i Sina Duh Sveti pokreće vjernike na ljubav prema Bogu i međusobnu ljubav. Stoga je svetac - čovjek za drugoga. „Kristovi su sljedbenici od Boga pozvani, ne zbog svojih djela, nego po njegovu naumu i milosti; opravdani u Isusu Kristu, u križu vjere uistinu su učinjeni djecom Božjom i dionicima božanske naravi te su stoga doista posvećeni“ (LG 40).

Svetost u Crkvi rezultat je unutrašnje božanske snage koju Duh Sveti pokreće u kršćaninu da se on u svom svagdanjem životu: osobnom, obiteljskom, svećeničkom, redovničkom ili društvenom zalaže za ljubav

prema Bogu i bližnjemu. Svetost se tako ponajviše očituje u vršenju djela milosrđa, ovisno prema čovjekovom staležu i daru kojeg je primio. Djela milosrđa se dijele na: *tjelesna djela milosrđa* (gladna nahraniti, žedna napojiti, siromaha odjenuti, putnika primiti, bolesnika i utamničenika pohoditi, prognanika pomagati i mrtva pokopati) i *duhovna djela milosrđa* (dvoumna savjetovati, neuka poučiti, grešnika pokarati, žalosna i nevoljna utješiti, uvredu oprostiti, nepravdu strpljivo podnosit, za žive i mrtve Boga moliti).

Uz vršenje djela milosrđa apostol Pavao poziva kršćane da žive „kako dolikuje svetima!“ (Ef 5, 3) te da se zaodjenu kao „izabranici Božji, sveti i ljubljeni – u milosrdno srce, dobrostivost, poniznost, blagost, strpljivost“ (Kol 3, 12). Kako na putu posvećenja često padamo, neizmjerno nam je potrebno Božje milosrđe. To milosrđe svaki dan moramo moliti riječima „i otpusti nam duge naše“. Želeći naglasiti kako je Božja ljubav beskrajna u odnosu na ljudsku slabost, papa Franjo je proglašio 2016. godinu izvanrednom jubilarnom godinom milosrđa.

2.1.3. Mnogostruki oblici svetosti

Svetost djeluje u Crkvi kao unutrašnja božanska snaga koju pokreće Duh Sveti. Ta božanska snaga potiče kršćane „u skladu s vlastitim darovima i zadaćama bez oklijevanja ići naprijed na putu živevjere koja pobuđuje nadu i djeluje po ljubavi“ (LG 41). Crkva je Božji narod u kojem se razlikuju različiti staleži: kler, redovnici i vjernici laici.

Kler čine biskupi, svećenici, đakoni i posredno pripravnici za svećeništvo. Put i način njihove svetosti sadržan je u njihovu djelovanju o kojem Koncil iznosi temeljne obrise. Biskupi, nasljednici apostola ostvaruju svetost ako svojim biskupskim služenjem „sveto i poletno, ponizno i snažno“ (LG 41) izvršavaju zadatke pastirske ljubavi. Vrhunac biskupske ljubavi jest položiti život za svoje stado.

Svećenicima Konstitucija nalaže da po primjeru Krista, svakodnevnim izvršavanjem svoje službe rastu u ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Poziva ih se na čuvanje svećeničkog zajedništva i na izvršenje obećanja poslušnost biskupu, prihvaćajući ga kao oca. Koncil izričito naglašava da svećenik treba crpsti snagu iz dubina kontemplacije kako bi ostvario svetost.

Đakonima je posvećena vrlo kratka misao, ističući da je temeljni put svetosti za njih zapisan u Prvoj poslanici Timoteju: „Đakoni isto tako trebaju biti ozbiljni, ne dvolični, ne odani mnogom vinu ni prljavu dobitku – imajući otajstvovjere u čistoj savjesti... neka dobro upravljaju djecom i svojim kućama. Jer oni koji dobro obavljaju službu, stječu častan položaj i veliku smjelost u vjeri Isusu Kristu“ (1 Tim 3, 8-9 i 12-13).

Svetost svećeničkih pripravnika sastoji se u svetom pripravljanju na zadaću svećenika, služitelja u Crkvi. Kod pripravnice svetosti treba istaći karizmu proučavanja teologije te potrebu da se čitavo biće usmjerava na službu služenja. Uz to se potiče na postojanost u molitvi, gorljivost u ljubavi, misliti na sve što je istinito, pravedno i na dobru glasu kako bi sve bilo na slavu i čast Božju.

Glavni oblik laičke svetosti jest ženidbena svetost i radnička svetost. Konstitucija precizira kako bi trebala rasti u svetosti svaka kategorija laika posebno: oženjeni, neoženjeni, udovci, radnici, bolesnici i drugi (usp. LG 41). Svaki od njih nalazi svoje mjesto na putu svetosti. Za njih vrijedi *zlatno pravilo* da ne odjeljuju povezanost s Kristom od svojih svakodnevnih poslova, nego naprotiv, da tu povezanost učvršćuju u tim poslovima, tj. da nasljeđuju Isusa u svakodnevnim obvezama njegujući poniznost, skromnost, otvoreno srce za bližnje itd. Briga za obitelj i vremenite stvari ne smije umanjiti laičku duhovnost, nego treba strpljivošću u svim obvezama učiniti Krista vidljivim za druge.

Govoreći o svetosti ženidbenih drugova, naglašava se snaga sakralne veze koja ih nerazrješivo povezuje u Gospodinu. Bračni drugovi trebaju biti „primjer neumorne i velikodušne ljubavi“ jer tako postaju znak i sudionici one ljubavi kojom je „Krist ljubio svoju Zaručnicu“ (LG 41). Supružnici su pozvani na vjernu ljubav, uzajamno podržavanje i prihvatanje novog života kao Božjeg dara. Tako se stvara obitelj koja po milosti Duha Svetoga krštenjem novorođeno dijete uvodi u narod Božji. U obiteljskoj Crkvi roditelji trebaju biti svojoj djeci riječju i primjerom prvi navjestitelji Evandjela, svjedoci vjere i Kristove ljubavi. Kršćanskim odgojem u evandeoskim krepostima oni bi svojoj djeci trebali pružiti primjer velikodušne ljubavi.

Imajući pred očima Prvu Crkvu i važnost udovištva, poslije govora o ženidbenoj svetosti, Konstitucija progovara o svetosti udovištva i osoba koje nisu vezane ženidbenim vezom. Svima njima, neoženjenima i

neudatima, muškarcima i ženama, otvara nove mogućnosti za različite djelotvornosti u Crkvi i za vlastito posvećenje.

Na kraju *Lumen gentium* prikazuje duhovnu vrijednost rada i patnje. Uzor radnicima je Isus Krist „čije su ruke obavljale tesarske poslove, a s Ocem on uvijek radi na spasenju sviju“ (LG 41). Radnička svetost temelji se na naslijedovanju Krista, a radnici su pozvani sav svoj rad i napor prožimati ljubavlju i drugim elementima kršćanskog nadnaravnog humanizma. Obraćajući se bolesnicima, patnicima i progonjenima, istaknuto je da je njihov put svetosti sadržan u suočavanju s Kristom patnikom, progonjenim i raspetim. Krist koji trpi za spasenje svijeta ujedinjen je i s onima koji su pritisnuti različitim nevoljama ili nepravdama, a Gospodin ih je u Evanđelju proglašio blaženima.

Drugi vatikanski koncil u *Konstituciji Lumen gentium* (40-41) uči da su u Crkvi svi vjernici pozvani na svetost u svim svojim životnim prilikama, službama i okolnostima. Svetost se ostvaruje tamo gdje svaki pojedinac živi i djeluje. Stoga nitko nema opravdanja za neuspjeh. Crkva je Božji narod koji čine kler i laici te prema tome razlikujemo i dva osnovna tipa svetosti: klerička (biskupi, svećenici, đakoni i pripravnici za svećeništvo) i laička (ženidbena svetost i radnička svetost.) Postoji i treći put svetosti u Crkvi, a to je redovnička svetost, tip udružene svetosti klerika i laika, koji Koncil obrađuje u VI. poglavlju *Konstitucije gentium*.

Svi vjernici bez obzira na stalež i službe, pozvani su od Isusa Krista na savršenost svetosti po uzoru na Oca nebeskog jer sva svetost izvire u Bogu Ocu i sva je upravljena na slavu Boga Oca (usp. LG 11). Svim vjernicima Krist u Evanđelju upućuje poziv te svima šalje Duha Svetoga da on „djelo njegovo dovrši i izvrši svako posvećenje“ kako se kaže u IV. euharistijskoj molitvi. Duh Sveti bez obzira na stalež iznutra pokreće vjernike na ljubav prema Bogu i bratu čovjeku.

2.1.4. Putovi i sredstva svetosti

„Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje i Bog u njemu“ (1 Iv 4, 16). A Bog je razlio svoju ljubav u naša srca po Duhu Svetomu koji nam je dan (usp. Rim 5, 5) i zato je „prvi i najnužniji dar ljubav kojom ljubimo Boga ponad svega, a bližnjega poradi njega“ (LG 42). Konstitucija na poseban način progovara o ljubavi. Ima mnogo putova svetosti, ali svi se oni sjedinjuju u jednom: u ljubavi prema Bogu i bližnjem.

Iako se svaki kršćanin prepoznaje po ljubavi i obilježen je ljubavlju, Koncil naglašava da ljubav nije zapovijed, nego prvi i najpotrebniji Božji dar. Ljubeći Boga i bližnjega, ljubimo onom ljubavlju koju je Bog ulio u naša srca. Ovaj vid ljubavi prema drugima najljepše je izražen u opisu posljednjeg suda: „Kad Sin Čovječji dođe u slavi (...) tada će kralj reći onima sebi s desna: ‘Dođite, blagoslovljeni Oca mojega! Primite u baštinu kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjeh i dadoste mi jesti; ožednjeh i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaognuste me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni’“ (Mt 25, 31-46). Ljubiti drugoga znači u prvom redu zauzeti pozitivan stav prema njemu i djelovati u njegovu korist, željeti biti od koristi za njega i pomoći mu, govoriti o njemu dobro, prihvati ga i poštovati ga.

Svetost na koju su pozvani svi kršćani, ima svoj temelj u živoj vjeri koja rađa nadu, a nadahnjuje se u ljubavi. Da bismo došli do savršenstva u ljubavi, Koncil nudi sljedeća sredstva: slušati Božju riječ da bismo po njoj mogli živjeti i svjedočiti je; vršiti Božju volju uz pomoć milosti, a da bismo je vršili, moramo je otkriti; često sudjelovati u slavlju sakramenata, osobito Euharistije; sudjelovati u svetim činima, tj. u svetoj liturgiji; postojano se posvećivati u molitvi te služiti braći vršeći kreposti.

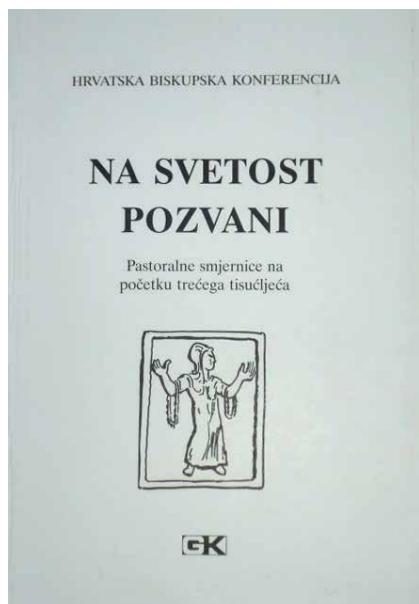
Ljubav kao veza savršenstva i punina zakona upravlja i ravna svim sredstvima svetosti, a pravi Kristov učenik obilježen patnjom, prepoznaje se po ljubavi. Učitelj duhovnog života, sv. Ivan od Križa je na osobnom primjeru patnje naučio da sve prolazi, a samo ljubav ostaje, što potvrđuju njegove riječi: „U predvečerje života bit ćemo suđeni po ljubavi“. Sveti Augustin, promišljajući nad četvrtim poglavljem Prve Ivanove poslanice, rekao je: „Ljubi i čini što hoćeš“, (lat. *Dilige et fac quod vis*) i nastavio: „Bilo da šutiš, šuti iz ljubavi; bilo da govorиш, govor iz ljubavi; bilo da ispravljaš, ispravljam iz ljubavi; bilo da oprاشtaš, oprاشtaj iz ljubavi; neka u tebi bude korijen ljubavi jer iz toga korijena ne može proizaći ništa drugo već dobro“. Stoga, onaj koji ljubi, ostaje u ljubavi i ljubav u njemu, a Bog je ljubav (usp. 1 Iv 4,16).

U izlaganju o sveopćem pozivu na svetost, Konstitucija posvećuje poseban odlomak ljubavi mučenika. „Budući da je Isus, Božji Sin, svoju ljubav očitovao tako da je za nas položio svoj život, nitko nema veće ljubavi od onoga koji polaže svoj život za Isusa i za svoju braću (usp. 1 Lv 3,16; Lv 15,13). Stoga su neki kršćani već od prvih vremena bili pozvani, na davanje tog najvećeg svjedočenja ljubavi pred svima, a osobito pred progoniteljima“ (LG 42). Mučeništvo je najveće svjedočanstvo ljubavi. Ono kršćanina na najizvrsniji način suočiće Kristu. Iako je malo onih koji su na to pozvani, na putu svetosti svi moraju njegovati u sebi pripravnost da i mučenički priznaju Krista pred ljudima te da ga slijede na putu križa za vrijeme progona.

Na putu svetosti Koncil govori o djevičanstvu, beženstvu i savršenoj uzdržljivosti kao „dragocjenom daru božanske milosti koji Otac nekima daje“ (LG 42). Uzdržljivost radi nebeskoga kraljevstva Crkva je oduvijek držala u osobitoj časti kao znak ljubavi i vrelo duhovne plodnosti u svijetu.

Poglavlje završava zaključnom izjavom: „Svi su, dakle, Kristovi vjernici pozvani i obvezani da idu putem svetosti i savršenstva vlastitog staleža“ (LG 42). Papa emeritus Benedikt XVI. rekao je da se čovjekova svetost bez obzira na njegov stalež nalazi u njegovom „susretu s Uskršnjim nedjeljom; dodiru s Bogom na početku i na svršetku dana; slijediti, u svojim odlukama, ‘putokaze’ koje nam je Bog obznanio, koji nisu ništa drugo nego oblici ljubavi“. Da bismo mogli napredovati na tom putu, svi moraju voditi računa „kako uporabom zemaljskih stvari i prijanjanjem uz bogatstvo, a protiv duha evanđeoskog siromaštva, ne bi bili sprječavani na putu prema savršenoj ljubavi“ (LG 42). To znači da su svi dužni dati onima koji su potrebni udjela u svojim dobrima i biti milosrdni.

2.2. „Na svetost pozvani“



Papa Ivan Pavao II. u dokumentu *Ulaskom u treće tisućljeće* razradio je program pastoralnog djelovanja za cijelu Katoličku Crkvu ističući da svetost nije nedokučiv ideal: „Kao što je sam Koncil objasnio, ovaj ideal savršenosti ne smije se pogrešno shvatiti kao da uključuje neku vrstu izvanrednog života koji mogu živjeti samo neki velikani svetosti. Putovi svetosti su mnogostruki i prikladni pozivu svakoga čovjeka. Vrijeme je da se svima na uvjerljiv način ponovno ponudi to visoko mjerilo kršćanskog života: čitav život crkvene zajednice i obitelji treba biti u tom smjeru“ (NMI 31).

Biskupi nacionalnih Crkava pretočili su njegovu viziju u specifičnost lokalnih Crkava. Tako je 2002. godine, Hrvatska biskupska konferencija objavila dokument *Na svetost pozvani, Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća*. U uvodu ovog dokumenta hrvatski biskupi ističu kako je stavljanje pastoralnog planiranja pod znak svetosti, „izbor prepun posljedica“ (NSP 1). No ako smo krštenjem ostvarili bogosinovstvo i omogućen nam je put k svetosti, onda bi bilo besmisleno da se u svom životu zadovoljimo prosječnošću. Stoga hrvatski biskupi žele pastoralnim smjernicama potaknuti Crkvu na intenzivnije pastoralno djelovanje pod vidom svetosti. Samo poslanje Crkve usmjereno je prema tom cilju koji se ostvaruje trostrukom službom: „Navješčujući Kristovu radosnu vijest u svakom vremenu i prostoru, slaveći otajstva vjere koja joj je On povjerio i svjedočeći njegovu pastirsку ljubav prema svakom čovjeku, a posebno prema slabima i ugroženima“ (NSP 3).

2.2.1. Bog je darovatelj i obnovitelj svetosti

Također, u dokumentu *Na svetost pozvani* hrvatski biskupi ističu da je Bog jedini svet (usp. NSP 4), a sva su ostala bića sveta u mjeri u kojoj mu pripadaju i imaju udjela u njegovoj svetosti. Bog je izvor svetosti, a u Isusu Kristu, njegova se ljubav utjelovila među nama i mi smo pozvani nasljedovati ga u svetosti. Čovjek je svet jer: „Na svoju sliku stvori Bog čovjeka; na sliku Božju on ga stvori; muško i žensko stvori ih“ (Post 1, 27). Jedina slika Boga, živoga Boga i njegova zemaljska predodžba jest čovjek. Bog ga učini na svoju sliku i čovjek dobiva dostojanstvo iznad svih stvorenja. I ne samo da je čovjek stvoren na njegovu sliku, nego Stvoritelj ima veliko povjerenje u njega te mu radi toga povjerava da svime gospodari i upravlja (usp. Post 1, 28-30).

Nažalost, kruna Božjeg stvaranja – čovjek, na svom životnome putu prilagodio je sebi zadaću na koju je pozvan. Oskvrnuo je svetost, a ono što se protivi svetosti i što oskvrnuje svetost jest grijeh. Sagriješili su prvi ljudi (Adam i Eva), a njihov grijeh na slikovit način opisuje Biblija u Knjizi Postanka (usp. Post 3). Grijeh praroditelja narušio je intimno prijateljstvo čovjeka i Boga, a ranjenost čovjeka ostala je do danas. Ranjeni čovjek prekinuvši povezanost s Bogom, u svoje ruke uzima Božji zakon te se odnosi prema prirodi, životu, procjeni dobra i zla kao da je svemu izvor čovjek, a ne Bog.

U raznim vremenima postojali su različiti oblici grijeha, a ni naše vrijeme nije u tome izuzetak. Tako u našem društvu postoji „sve veće bogaćenje na jednoj strani i sve veće siromaštvo na drugoj“ (NSP 6). Biskupi smatraju da živjeti svetost u našem narodu znači boriti se protiv podjela, beznađa, droge, alkohola, nemoralu, pohlepe, neodgovornosti za opće dobro itd. Sve su to oblici grijeha koji ponižavaju svetost i vrijeđaju istinu, pravdu i ljubav. „Od uskraćivanja poslušnosti Bogu i od nepoštivanja svetosti nisu pošteđeni ni sinovi Crkve“ (NSP 7). Stoga se Crkva u Hrvatskoj zajedno s općom Crkvom, uključila u proslavu Velikog jubileja, 2000 godina kršćanstva, kajanjem za grijeha prošlosti, slavljem euharistijskih kongresa i činjenjem djela milosrđa, uzdajući se u oproštenje i pomoć Uskrsnulog Gospodina.

Naša vjera ukorijenjena je Božju ljubav i milosrđe jer Bog nije napustio čovjeka „kad ga je on grijehom uvrijedio, nego je poslao svoga jedinorođenoga Sina Isusa Krista“ (NSP 8) da ga spasi. Apostol Pavao kaže: „A kada dođe punina vremena“ (Gal 4,4) Bog je poslao na svijet Sina svoga koji Božji plan spasenja za čovjeka ostvaruje u „svojoj velikosvećeničkoj žrtvi na križu“ (NSP 8) te nas pomiruje s Bogom i vraća dostojanstvo djece Božje. U svojoj ljubavi prema čovjeku Bog je dao „svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje, ne propadne, nego da ima život vječni“ (Iv 3, 16). Nakon svog uskrsnuća i uzašašća Jedinorođenac šalje Duha Svetoga koji dovršuje djelo našeg posvećenja i spasenja.

Crkva, koja je trajno sveta unatoč grešnosti njezinih članova, nastavlja Kristovo posvetiteljsko djelo. Crkva je mjesto naše posvete i našeg posvećivanja. Izvan Crkve toga nema. Zato biskupi, na početku novog tisućljeća, žele naglasiti taj dar koji smo primili u krštenju, pečat koji je položen na našu dušu s kojim žele da ozbiljno računamo. Svi kršćani tako trebaju biti svjesni svog krsnog posvećenja i aktivno sudjelovati u različitim službama Crkve: u službi posvećivanja (u bogoslužju), u bratskom služenju (u kršćanskoj dobrotnosti, tj. *caritasu*), u upravljanju kršćanskom zajednicom i navještaju Kristove Radosne vijesti. Svima je upućen Kristov poziv: „Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!“ (Mt 28, 19-20). Isus sve ljudi poziva u svoju službu.

2.2.2. Svetost ima svoju povijest i geografiju

Svetost u svjetlu utjelovljenja progovara o poruci spasenja koju nam je u baštinu ostavio Gospodin svojim životom, smrću i uskrsnućem te ima svoju povijest i geografiju. Naime, planiranje aktivnosti u pastoralu, u perspektivi svetosti nerazdvojivo je od pitanja: Kako ostvarivati svetost u našoj povijesnoj, društvenoj i kulturnoj situaciji? Društvene prilike u našoj domovini slične su europskim zemljama, u kojima „već više od tisuću godina odjekuje Radosna vijest, a danas su izložene snažnom utjecaju ‘sekularizacije’“ (NSP 10). Govor je to „o skeptičkom odnosu prema istini, o praktičkom ateizmu i indiferentizmu, o naglašenom individualizmu i hedonizmu, o sektama i novim religioznim pokretima“ (NSP 10) koji uzimaju sve više maha kako u Europi, tako i u našoj Domovini. Postavlja se pitanje: Kako evangelizirati ‘sekulariziranu’ Europu i Hrvatsku kad se želi spasenje postići bez križa i istinskog obraćenja, a Boga se želi izmjestiti iz javnog života?

„Kao i u ostalim europskim zemljama, i u nas je trinaeststoljetno propovijedanje i življenje Evandjelja ostavilo duboke tragove svetosti“ (NSP 11). Progavarajući o svetosti u našem narodu, biskupi naglašavaju da treba intenzivnije proučavati životopise naših svetaca i blaženika „kako bismo u našem vremenu mogli biti ono što su oni bili u svome“ (NSP 11). Svaki vjernik po primjerima svetaca može otkriti da su oni u našem Učitelju iz Nazareta imali uvijek zaštitu te da ćemo i mi, ako ga budemo slijedili, ako naučimo biti dobri učenici, zaslužiti nagradu koja nas očekuje na nebu.

Govoreći o današnjem stanju Europe, hrvatski biskupi ističu da „iako Europa već više desetljeća živi bez

‘berlinskog zida’, ona i nadalje trpi od raznih podijeljenosti, političkih i svjetonazorskih, a još više od ekonomskih i socijalnih. Stoga ekumenizam, dijalog i borba za uspostavu pravednijih odnosa među narodima Starog kontinenta, predstavljaju imperativ koji obvezuje sve, a napose one koji vjeruju u Onoga koji je srušio sve pregrade razdvojnica među ljudima (usp. Ef 2, 14). Slično vrijedi i za našu domovinu“ (NSP 12).

Živjeti svetost u našim hrvatskim prilikama prvenstveno znači „zauzimati se za pomirenje, solidarnost i socijalnu pravdu“ (NSP 12). Svjedoci smo sve većih socijalnih podjela i neosjetljivosti za najslabije i najsiromašnije. Mnogi problemi su nastali uslijed prijelaza iz komunističkoga društvenog uređenja u demokratski uređeno društvo, što je dovelo do gubitka mnogih radnih mesta i odavanja porocima, osobito mladim. Problemi u našoj Domovini nastali su i uslijed nametnutog rata koji je razorio mnoge obitelji, ali i domove, zgrade, a nadasve srce čovjeka. U takvim okolnostima posvećivati našu stvarnost „znači poglavito raditi na liječenju bolnih rana“ (NSP 12). Moramo učiniti sve kako bismo otklonili zapreke miru i stvorili uvjete za njegovo ostvarenje. Sveti Ambrožije piše: „Ako prije sam nisi očistio dušu od sebičnih interesa, osobito od grešnih običaja, nećeš moći ni drugima nositi mir“.

Pastoral u perspektivi svetosti mora uvidjeti sve navedene bolne situacije. Stoga se s pravom smijemo zapitati: Kojim sredstvima i na koji se način možemo posvetiti danas? Odgovor nudi papa Ivan Pavao II. u pobudnici *Novo millennio ineunte*, a on „proizlazi iz evanđelja i žive predaje. On u konačnici ima središte u samome Kristu kojega treba upoznati, ljubiti i naslijedovati“ (NMI 29). Život kršćanina je život u Kristu, što znači „obući se u Gospodina Isusa Krista“ (usp. Rim 13,14). Taj život započinje krštenjem i traje cijeli ljudski vijek pod vodstvom Duha Svetoga. Kršćanin koji živi od Božje ljubavi pozvan je donijeti u svoju okolinu plodove te ljubavi. Naime, što više rastemo kao djeca Božja, više smo obučeni u ljubav koju ćemo najbolje pokazati djelima dobrote prema bližnjima, što je ujedno i siguran put za nebo. Stoga, činimo pravicu i milosrđe, ljubimo i smjerno sa svojim Bogom hodimo (usp. Mih 6,8).

2.2.3. Pastoral u službi svetosti

U drugom dijelu dokumenta *Pozvani na svetost* pod naslovom *Pastoral u službi svetosti*, biskupi su na poseban način progovorili o pozivu na svetost biskupa i svećenika, redovnika i redovnica te vjernika laika u Crkvi. Stoga ćemo o ovom dijelu dokumenta reći tek nekoliko riječi o viziji pastoralu u hrvatskim prilikama koju su hrvatski biskupi analizirali i razradili pod tri vida: služba naviještanja, služba posvećivanja i pastirska služba.

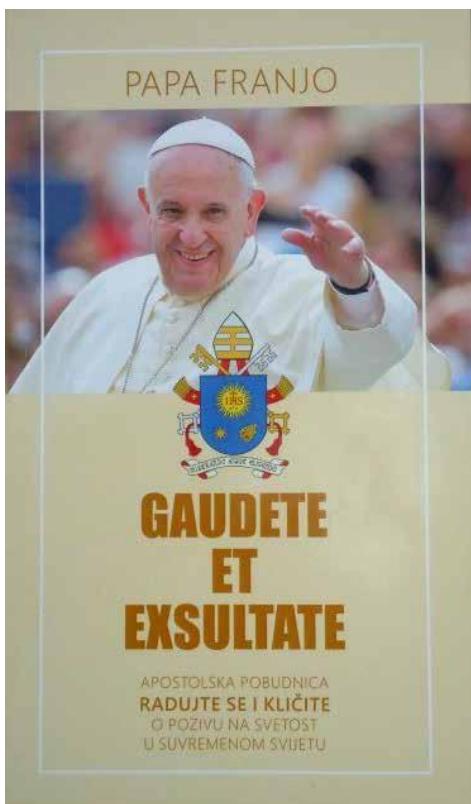
Dokument naglašava da ono što je u dosadašnjem pastoralu bilo dobro treba naslijedovati, ali da je prva i neodgodiva zadaća Katoličke Crkve pa tako i Crkve u Hrvata, u susretu sa izazovima suvremenog svijeta - *nova evangelizacija*. Evangelizacija je navještaj Evanđelja onima koji Krista još ne poznaju, primjerice, pripadnicima nekršćanskih religija i ateistima, a nova evangelizacija je navještaj Evanđelja kršćanima koji su izgubili vezu s Crkvom. To su kršćani nepraktični vjernici koji ne niječu svoje krštenje, ali ga smatraju sporednim i ne žive ga.

Obraćenje je poziv na život svetosti, a svetost je djelo milosti, odnosno Duha Svetoga. Evangelizacija nije samo ljudski trud, nego djelo Duha Svetoga koji je duša Crkve. Duh Sveti je onaj koji pokreće i oblikuje. Samo po Duhu Svetome, Evanđelje može prodrjeti u suvremeni svijet. Da bi Duh Sveti vratio kršćanina u okrilje Crkve, evangelizator mora biti nadahnut mudrošću Evanđelja jer prenosi istinu o Bogu, čovjeku i njegovoj ulozi u svijetu. Stoga Isusa Krista kojega navješta, treba najprije osobno častiti i biti njegov vjerodostojan svjedok.

„Svjedočanstvo života postalo je više nego ikada bitan preduvjet osnovne uspješnosti naviještanja“, kaže papa Pavao VI. Svi sudionici pastoralu moraju biti svjesni važnosti svjedočanstva života te da uspješnost njihovog pastoralu ovisi o osobnoj izgradnji, o slušanju Božje riječi, sakramentalnom životu, molitvi, samozatajima i djelotvornoj službi braći te vježbanju u krepostima. Ako se pastoralni djelatnici ne budu trudili oko svoje osobne duhovne izgradnje, neće moći odgovoriti izazovima današnjeg vremena.

Molimo da se hrvatski sveci zauzmu za naše spasenje i naš navještaj te da kao putnici na zemlji napredujemo u svetosti, mi i oni kojima smo poslani na putu života. Papa Franjo poručuje: „Svetost je – pustiti da Bog piše našu povijest; da ti Bog ispiše tvoju vlastitu povijest, a ti da mu to dopustiš“.

2.3. „Radujte se i kličite“



Na svetkovinu sv. Josipa 2018. godine, papa Franjo je objavio apostolsku pobudnicu *Radujte se i kličite – Gaudete et exsultate* o pozivu na svetost u suvremenom svijetu. Pobudnica je upućena svim vjernicima, a napisana je poput priručnika koji donosi niz praktičnih savjeta vezanih za ostvarivanje i življenje svetosti u svakodnevnom životu. Podijeljena je na pet cjelina: *Poziv na svetost*, *Dva istančana neprijatelja svetosti*, *U Gospodinovu svjetlu*, *Neke odlike svetosti u suvremenom svijetu te Borba nadzor i razlucivanje*.

Cilj ove Pobudnice, koji ujedno može predstavljati i njezin kratak sažetak, papa Franjo izrazio je riječima: „Moj je skromni cilj da još jednom odjekne poziv na svetost, uz pokušaj da ga utjelovim u sadašnje prilike, s rizicima, izazovima i mogućnostima“ (GE 2). Tu glavnu ideju Pobudnice, poziv na svetost, papa tematizira u prvom poglavljiju. Polazi od iskustva svetih ljudi, tj. „mnoštva svjedoka koji nas opominju da se ne zaustavljamo duž puta i potiču nas da nastavljamo svoj hod prema cilju“ (GE 3). Pri tom papa ne misli samo na beatificirane blaženike i kanonizirane svece, nego na svete ljude iz našeg susjedstva. Nadalje, kaže da ne želi samo istaknuti da svetost postoji, nego potaknuti sve ljude na svetost: „Da svaki vjernik

prepozna vlastiti put i dopusti da iz njega proizađe ono najbolje“ (GE 11).

U drugom poglavljiju Pobudnice papa ističe dvije krivotvorine svetosti koje kršćane mogu odvesti na krivi put. To su gnosticizam i pelagijanizam, hereze iz prvih stoljeća koje su aktualne i danas. Gnosticizam se očituje kao preveliko pouzdanje u ljudsko iskustvo i razum koji otajstva vjere pretvaraju u spoznajni sustav. Gnostići smatraju da spasenje ne dolazi od Boga, nego stjecanjem određenih spoznaja koje su rezervirane samo za izabrane. Prema papi Franji, „gnosticizam je jedna od najgorih ideologija jer dok neopravdano izdiže spoznaju ili neko određeno iskustvo, smatra da je vlastito viđenje stvarnosti savršenstvo“ (EG 40). Pelagijanizam griješi po istom načelu kao gnosticizam, samo u drugoj formi. Naime, kaže papa, „moć koju su gnostići pripisivali spoznaji, neki su počeli pripisivati ljudskoj volji i osobnom naporu. (...) Nije više inteligencija zauzimala mjesto otajstva i milosti, već volja“ (EG 48). Drugim riječima, za spasenje nije potrebna Božja milost, nego dobra djela koja čovjek čini snagom svoje volje.

Sadržajno središte Pobudnice je treće poglavlje u kojem papa Franjo odgovara što je svetost. Za njega je to naslijedovanje Isusa Krista. Stoga u središte stavlja Isusova blaženstva koja nam je Isus dao u *Govoru na gori* (usp. Mt 5, 3-12, Lk 6, 20-23) i pomoću kojih nam je „objasnio toliko jednostavno što znači biti svet“ (EG 63). Papa ističe da blaženstva iako „mogu zvučati pjesnički“, ona nipošto nisu „nešto lagano ili površno“ te da „možemo po njima živjeti samo ukoliko nas Duh Sveti ispuní čitavom svojom snagom i ukoliko nas oslobodi od slabosti egoizma, lijenosti i oholosti“ (EG 65). Tumačenje blaženstava papa Franjo povezuje s tekstrom o posljednjem sudu (usp. Mt 25, 31-46) u kojem se Isus poistovjećuje s najmanjom braćom, s posljednjima u društvu.

U četvrtom poglavljiju Pobudnice papa Franjo govori o odlikama svetosti u suvremenom svijetu koje sažima u pet očitovanja ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Na prvo mjesto stavlja *podnošenje, strpljivost i blagost*. Strpljivo podnositи protivštine može samo onaj tko se čvrsto pouzda u Božju prisutnost, tko vjeruje da će Bog na kraju sve izvesti na dobro jer se samo dobrim može pobijediti zlo u svijetu. *Radost i smisao za humor*, papa navodi kao drugo obilježje svetosti. Pri tom ne misli na „potrošačku i individualističku radost“ koja pruža „prigodne i prolazne užitke,“ nego „onu radost koju dijelimo u zajedništvu, koja se razmjenjuje i u kojoj se sudjeluje“ (GE 128). *Smjelost i žar* treća je odlika svetosti. O tradicionalnoj kreposti Kristovih učenika iz prvih stoljeća *pareziji* (hrabrost, odvažnost, smionost) papa govori u kontekstu evangelizacije.

Četvrti obilježje svetosti jest njezino ostvarivanje *u zajednici* jer je „vrlo teško, ako smo izolirani, boriti se protiv vlastite grešnosti, protiv đavolskih zamki i napasti, kao i protiv sebičnog svijeta“ (GE 140). *Trajno u molitvi* peta je odlika svetosti i neizostavan atribut posvećenja u životu svakog kršćanina.

U posljednjem poglavlju Pobudnice papa Franjo navodi praktične savjete kako živjeti svetost. Ističe da je život kršćanina trajna borba te da svaki vjernik treba snagu i hrabrost kako bi nadišao iskušenja i naviještalo evanđelje. U skladu s tim, poziva kršćane da nauče razlikovati dobro i zlo te ih potiče na budnost koja predstavlja temelj borbe na putu svetosti. Pobudnica završava kratkim promišljanjem o Blaženoj Djevici Mariji, najsvetijom od svih ljudi, koja je „kao nitko drugi, živjela Isusova blaženstva“ (GE 176).

3. Postupak proglašenja svetim

Da bi danas neka osoba mogla biti proglašena blaženom ili svetom, tj. uzdignuta *na čast oltara*, moraju se obaviti duga ispitivanja i rasprave, tzv. procesi. Crkva, naime, ne želi neku osobu proglašiti blaženom ili svetom bez utvrđivanja njezine svetosti. U početcima kršćanstva kult štovanja svetaca još nije bio utemeljen na kanonskom postupku. Sveci su bili vezani ponajprije uz lokalne sredine, a proces kanonizacije ili proglašenja svetim provodio je mjesni biskup u zajedništvu s narodom. Utvrđivanje svetosti temeljilo se na svjedočenju pojedinih kršćana i kršćanskih zajednica da je dotični Kristov svjedok do smrti ostao vjeran krsnom posvećenju i da je Bog na njegov zagovor učinio čudesno djelo. U prvim kršćanskim vremenima svećima su proglašavani samo mučenici. O štovanju svetaca iz Pracrke i ranog srednjeg vijeka svjedoče zbirke zapisa o mučenicima kao svjedocima vjere: *Passiones i Martyrologia*.

Nakon što je u 4. stoljeću kršćanstvo dobilo slobodu, svećima su proglašavani i kršćani koji nisu bili mučenici, ali su se odlikovali krjeposnim kršćanskim životom. Prvi proglašeni svetac koji nije bio mučenik je sv. Martin, biskup koji je živio u 4. stoljeću. Njegov blagdan slavimo 11. studenoga. Nakon njega, slijedili su brojni drugi kršćani koji su u svome životu ostvarili herojske kršćanske kreposti. U prvom redu to su bili monasi, pokornici i djevice. Za vrijeme velikih seoba naroda, glas o svetosti se brzo širio pa je štovanje izgubilo lokalni karakter, a biskupska sjedišta međusobno su razmjenjivala relikvije svetaca.

Do kraja 10. stoljeća biskupi su vodili procese kandidata za oltar i proglašavali svece za svoju biskupiju. Neke od tih svetaca prihvatile je cijela Katolička Crkva. Papa Ivan XV. odredio je krajem 10. stoljeća da proglašenje svetaca ubuduće vrši isključivo Sveta Stolica. Prvi službeno proglašeni svetac od Svetе Stolice bio je sv. Ulrich Augsburški, 993. godine. Do 15. stoljeća postojao je samo jedan postupak proglašenja svetim, a pojam beatifikacije ili proglašenja blaženim kao predstupanj kanonizacije pojavio se početkom 15. stoljeća.

Papa Urban VIII. odredio je 1642. godine obvezan postupak beatifikacije i kanonizacije. Prva svečana beatifikacija kao predstupanj za kanonizaciju bila je 1662. godine u bazilici sv. Petra u Vatikanu kad je blaženim proglašen biskup Franjo Saleški. Kasnije je kanonizacijom proglašen svetim, a potom crkvenim učiteljem.

Uz proglašene svece koji su kanonizirani od Crkve, neizmjerno je veći broj svetaca koji uživaju slavu i blaženstvo na nebu i njihova imena su upisana u knjigu života. Kako nije moguće svakom sveću odrediti posebnu svetkovinu, Crkva je uvela svetkovinu Svih svetih. Na Istoku se ova svetkovina slavila već u 4. stoljeću, na prvu nedjelju iza blagdana Duhova. Na Zapadu je svetkovina Svih svetih uvedena 13. svibnja 608. godine. Tog je dana papa Bonifacije IV. posvetio poganski hram Panteon u Rimu presvetoj Bogorodici i svim svetim mučenicima (*Sancta Maria ad Martyres*). Dan tog posvećenja postala je svetkovina Svih svetih. U 8. stoljeću papa Grgur III. odredio je da se svetkovina Svih svetih slavi 1. studenog.

3.1. Postupak za utvrđivanje svetosti

Za utvrđivanje svetosti definirani su jasni kriteriji: mučeništvo, herojske kreposti (vrline) i čudo. Mučeništvo je svjedočenje vjere koju isповijeda vjernik podnoseći muku i smrt radi vjere. Mučenik, dakle, umire zbog isповijedanja svoje vjere u Isusa Krista, odnosno žrtva je progona iz mržnje na vjeru (lat. *in odium fidei*). Između smrti i odbacivanja vjere, mučenik svjesno i slobodno odabire smrt.

Priznanje herojskih kreposti ili priznanje življenja uzornim kršćanskim životom koje može biti primjer kršćanskom puku, rana je faza u postupku proglašenja osobe blaženom, odnosno svetom. Papa Benedikt XIV. vršenje kreposti u herojskom stupnju označava izrazima: „lako, spremno i radosno“ (lat. *expedite, prompte et delectabiliter*).

Čudo se tradicionalno smatra kriterijem svetosti. To je kao neka materijalizacija duhovnog obilježja svetosti. Kod čuda treba točno istražiti jesu li ona istinita i vjerodostojna. Čudo nije potrebno za beatifikaciju mučenika, nego samo za njegovu kanonizaciju. Ako se svetost utvrđuje promatranjem herojskih kreposti, traži se čudo i za beatifikaciju i za kanonizaciju. Nakon proglašenja neke osobe blaženom, Katolička Crkva dopušta njezino štovanje u mjesnoj crkvi gdje je živjela, djelovala i umrla, a kad je papa proglaši svetom, onda se štuje u cijeloj Katoličkoj Crkvi.

3.2. Postupak beatifikacije i kanonizacije danas

Kad umre osoba krjeposnog života kažemo: „umrla je na glasu svetosti.“ No svetost treba dokazati na crkvenom sudu. Prije toga, svetost prepoznaje narod Božji, časteći spomen i grob pokojnika te utječući mu se u molitvi jer u njemu vide zagovornika kod Boga. Ako se njihove molitve počnu uslišavati, onda je to znak da Bog želi proslaviti svog vjernog slugu čašcu uzdignuća na oltar.

Proces beatifikacije uvijek otvara mjesni biskup: samoinicijativno ili na zamolbu vjernika, odnosno vjerskih ustanova u njegovojo biskupiji. U procesu postoji *aktor kauze*, tj. pokretač *kauze* koji imenuje *postulatora* koji organizira daljnji tijek procesa. Biskup imenuje članove biskupskog sudišta koje ispituje spise kandidata za oltar i prima svjedočanstva živih svjedoka. Nakon održane prve sjednice kojom se otvara proces za beatifikaciju, kandidat odmah dobiva naziv *sluga Božji*. Kad postupak završi u biskupiji, dalje se nastavlja u Rimu, u *Kongregaciji za kauze svetaca*. Po završetku cjelokupnog procesa i utvrđivanja da je kandidat zaista vršio herojske kršćanske kreposti u svome životu, papa odobrava objavljivanje dekreta o herojskim krepostima. Potom, kandidat za oltar dobiva naziv časni *sluga Božji*. Taj naziv ostaje mu sve do beatifikacije kad službeno dobiva naziv *blaženi*.

Prije nego što će osoba biti proglašena blaženom, potrebno je utvrditi čudo koje se dogodilo na zagovor dotičnog sluge Božjega. Čudo nije potrebno ako je u pitanju mučeništvo kao, primjerice, kod bl. Alojzija Stepinca. Dok npr. čudo koje se dogodilo po zagovoru Ivana Merza, bilo je čudesno ozdravljenje Anice Ercegović 1930. godine od tuberkuloze pluća, tada neizlječive bolesti. Nakon što je pet liječnika komisije određene od *Kongregacije za kauze svetaca* proglašilo ozdravljenje stvarnim i znanstveno neobjasnjivim, komisija teologa proglašila ga je čudesnim.

Ovim posljednjim službenim administrativnim činom *Kongregacije za kauze svetaca* dovršen je postupak za proglašenje blaženim časnog sluge Božjeg. Nakon toga, slijedi njegova svečana beatifikacija, službeno se uvrštava u *Rimski martirologij* i naziva se blaženikom. Kad je neka osoba uzdignuta na čast oltara, ona u liturgiji dobiva svoju misni obrazac, časte se njezine relikvije i njoj u čast posvećuju se kapele ili crkve kojima ona postaje zaštitnica. Time je *kauza* došla do kraja svog prvog djela puta, a to je proglašenje blaženim. Nakon beatifikacije slijedi postupak kanonizacije.

3.3. Zašto Crkva kanonizira svece?

Drugi vatikanski koncil ističe da kanonizirajući neke vjernike, tj. svečano proglašujući da su ti vjernici junački vršili kreposti i živjeli u vjernosti i milosti Božjoj, Crkva priznaje moć

Hrvati su oduvijek voljeli hodočastiti. Promatrajući oduševljene hrvatske hodočasnike u vatikanskoj bazilici sv. Petra, kod stupa svete Veronike, 1300. godine prigodom prve jubilarne godine, slavni talijanski pjesnik Dante Alighieri u Božanskoj komediji je zapisao:

*Poput onog koji možda iz Hrvatske
dođe vidjeti našu Veroniku
po svojom vjekovječnom čežnjom nezasićen,
kaže u misli dok se pokazuje (rubac),
'o, Gospode moj, Isuse Kriste, pravi Bože,
tako li je, dakle, izgledalo lice tvoje!'*

(Raj XXXI, 103)

Duha svetosti koji je u njoj i podržava nadu vjernika pružajući im svece kao uzore i zagovornike (usp. LG 40, 48 – 51). Crkvi su, naime, potrebni sveci jer su oni najbolji svjedoci vjere. Oni najvjerođostojnije pokazuju ideale Evanđelja i svojim primjerom mogu potaknuti sve ljude dobre volje, a osobito kršćane na naslijedovanje Isusa Krista.

Proglašenjem novih svetaca Crkva želi pozvati kršćane na zajedništvo zemaljske i nebeske Crkve. Sveci nisu samo svjedoci, nego i uzori i zagovornici na nebu. Budući da su sveci u zajedništvu s Bogom, katolici se mole svecima nadajući se njihovo pomoći. Teologija nas uči da cijelovita Crkva uključuje: *putujuću Crkvu* ili kršćane koji prolazeći ovom zemljom doživljavaju i pobjede i poraze; *trpeću Crkvu* ili kršćane koji se čiste od svoje grješnosti u čistilištu; *slavnu Crkvu*, tj. svece koji su ostvarili nebesko blaženstvo s Bogom. Crkva, dakle, nije samo zemaljska stvarnost, nego nebeska i proslavljenja. Svi vjernici ovdje na zemlji, duše u čistilištu i one u nebu tvore međusobno zajedništvo koje je povezano molitvom, ljubavlju i zagovorom, a očituje se u *Vjerovanju* riječima *općinstvo svetih*.

Povezanost sa svecima osobito se očituje hodočašćenjem na njihove grobove i čašćenjem njihovih relikvija. Nadahnjujući se svjedočanstvom vjere svetaca, hodočasnici mole na svetim mjestima kako bi po primjeru i zagovoru svetaca doživjeli susret sa živim Bogom, iskusili milost oproštenja te lakše svladavali svakodnevne poteškoće koje ih pritišću. Tako se zemaljska putujuća Crkva hodočasteći, združuje s nebeskom slavnom Crkvom. Budući da je nebeska Crkva konačni cilj svakog kršćanina, Crkva u liturgiji moli njezin zagovor. Uz sve navedeno, nikako ne smijemo zaboraviti da se u središtu kršćanskog štovanja uvijek nalazi vazmeno otajstvo Isusa Krista u kojem se očitovala Božja svetost. Blaženi Ivan Merz je to izrazio riječima: „Središte svega neka bude naš Gospodin Isus koji je posvetio cijelu prirodu i djelovanje u čovječanstvu – u Crkvi, njegovom životom tijelu.“

4. Sveci na području današnje Hrvatske



Karta 1.
Ranokršćanska središta na hrvatskom povijesnom prostoru

4.1. Sveci prije dolaska Hrvata

Područjem Ilirika Rimljani su zavladali 9. godine. Sljedeće godine podijelili su ga na dvije provincije: Dalmaciju i Panoniju u kojoj razlikujemo Panoniju Gornju i Panoniju Donju (karta 1.). Na tom području kršćanstvo se raširilo već u 1. stoljeću. Sveti Pavao u *Poslanici Rimljanim* piše da je „od Jeruzalema pa uokolo sve do Ilirika pronio evanđelje Kristovo“ (Rim 15, 19). Ne znamo je li sv. Pavao boravio u Iliriku, ali sa sigurnošću možemo reći da je u Dalmaciji boravio i propovijedao njegov učenik Tit (usp. 2 Tim 4, 10). Kršćanske zajednice po cijeloj Dalmaciji i Panoniji osnovane su tijekom prva tri stoljeća. Propovijedao se Isusov nauk, čitalo Sveti pismo i slavila Euharistiju.

Tako su naši kršćanski preci već u prvim stoljećima započeli primati najdragocjeniji dar kršćanske vjere koji

Na području naše domovine Hrvatske kršćanska vjera bila je duboko ukorijenjena puno prije dolaska Hrvata. Naši daleki preci prvi put su se susreli s kršćanstvom po dolasku na ove prostore. Zbog toga Katolička Crkva ima važnu ulogu u povijesti hrvatskog naroda. Da bismo mogli shvatiti svoje mjesto u Katoličkoj Crkvi, moramo znati vrijednovati ulogu prvih navjestitelja evanđelja i mučenika na našim prostorima koji su postali, kako kaže Tertulijan, „sjeme novih kršćana.“ Veliki ljubitelj hrvatskog naroda, papa Ivan Pavao II. često je isticao: „Neophodno je potrebno vraćati se u prošlost da bi se u njezinoj svjetlosti mogla razumjeti zbilja sadašnjosti i naslutiti budućnost.“

su ostavili u baštinu nama, svojim potomcima. Ta vjera bila je nebrojeno puta oplemenjena mučeništvom.

Naime, rimska vlast se, kako u drugim dijelovima Rimskog carstva, tako i na našim prostorima suprotstavljala navjestiteljima Radosne vijesti i proganjala ih. Nažalost, iz tog vremena nemamo dovoljno povijesnih podataka. Mnoge herojske kreposti popunjene su legendama. No sa sigurnošću možemo reći da je bilo najviše progona i procesa protiv kršćana u središnja kršćanstva tog vremena: u *Saloni* (Solin) i *Sirmiumu* (Srijemska Mitrovica).

Girolamo da Santacroce, *Sv. Dujam s maketom grada Splita*, Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije na Poljudu, Split

Salona je u to vrijeme bila najbrojnija kršćanska zajednica na današnjem području Hrvatske. U prilog toj tvrdnji govori i činjenica da je 283. godine Solinjanin Kajo bio izabran za papu. Tako je i najveća skupina mučenika koji su stradali za vrijeme Dioklecijanovih progona pripadala crkvenoj zajednici u Saloni. Prvi biskup Salone bio je sv. Venancije. Njemu je posvećena posebna kapela koja se nalazi uz krstioniku Lateranske bazilike u Rimu, a u njoj su pohrane kosti Solinskih i Istarskih mučenika. Blagdan svetih Solinskih mučenika slavi se 15. svibnja. Jedan od njih bio je i sv. Dujam, solinski biskup koji se danas štuje kao zaštitnik grada Splita i Splitsko-makarske nadbiskupije. Njegov blagdan se slavi 7. svibnja.

Srijemski mučenici, čiji blagdan slavimo 5. studenog, stradali su u gradovima: Sirmij (Srijemska Mitrovica), Cibale (Vinkovci) i Mursa (Osijek). Sveti Euzebije bio je prvi poznati srijemsko-panonski biskup, a među brojnim srijemskim mučenicima bio je i sv. Demetrije, zaštitnik Srijemske biskupije te sv. Irenej kojeg su njegovi roditelji, žena i djeca plačući molili da posluša carsku naredbu i žrtvu bogovima te tako spasi svoj život. No sv. Irenej se nije dao nagovoriti, ostajući vjeran Kristu do smrti. Sveta Anastazija (Stošija) najpoznatija je ranokršćanska mučenica i jedina od srijemsko-panonskih mučenica koja je uvrštena u Rimski Kanon i litanije Svih svetih. Pokopana je u Sirmiju, a u 5. stoljeću njezine su relikvije prenesene u Carigrad. Bizantski car Nicefor, u znak zahvalnosti za postignuti mir između Istoka i Zapada, poklonio ih je 810. godine zadarskom biskupu Donatu. Od tada se crkva sv. Petra u Jaderu (Zadru), naziva crkvom sv. Stošije. Ona je zaštitnica Zadarske nadbiskupije, a njezin blagdan se slavi 15. siječnja.

Od Istarskih mučenika najpoznatiji su sv. Mavro, prvi biskup u Parentiumu (Poreč) i njegova kršćanska braća, kler i nekoliko vjernika laika, koji su mučeni i ubijeni za vrijeme Dioklecijanovih progona, oko 304. godine. Njihovi zemni ostatci bili su pokopani na starokršćanskom groblju Cimare, a u drugoj polovici 4. stoljeća preneseni su u oratorij gradske crkve i položeni u kameni sarkofag. Biskup Eufrazije prenio ih je u 6. stoljeću u novoizgrađenu baziliku te dao izraditi lik sv. Mavra u bijelim haljama, s mučeničkim vijencem na glavi. Sveti Mavro se štuje kao zaštitnik grada Poreča i Porečke biskupije, danas ujedinjene s Pulskom biskupijom, a njegov blagdan se slavi 21. studenoga.

Svetog Kvirina, biskupa u *Sisciji* (Sisak), rimski namjesnik osudio je na smrt utapanjem u rijeku s obješenim mlinskim kamenom oko vrata, oko 309. godine, također za vrijeme Dioklecijanovih progona.⁷ Danas se štuje kao zaštitnik grada Siska i Krka, Sisačke i Krčke biskupije te kao suzaštitnik Zagrebačke nadbiskupije. Njegov blagdan se slavi 4. lipnja.

Navedeni i mnogi drugi mučenici mogli su spasiti svoj život da su se odrekli vjere u Isusa Krista. Žrtvovali su svoj zemaljski život za nebeski i tako pokazali najveći stupanj ljubavi prema Bogu. Ušli su u samu Božju ljubav i s njom se vječno sjedinili, upravo kako pjeva protestantski pjesnik Paul Gerhardt: „Svakoj je stvari vrijeme omeđeno, a Božja ljubav traje vječno.“



7

Zapisnik sa suđenja sv. Kvirina nalazi se u *Dodatku*.

8

Popisu svetaca na području Hrvatske prije dolaska Hvata treba još dodati: sv. Poliona, vinkovačkog mučenika i lektora; sv. Gaudenciju, biskupa u Osoru koji je bio porijeklom Hrvat; sv. Prošpera, kršćanskog piscu i povjesničara i mnoge druge.

9

Njihove relikvije pohrane su u kapeli sv. Venancija koja se nalazi uz krstioniku Lateranske bazilike u Rimu.

4.2. Sveci nakon dolaska Hrvata

Prema bizantskom caru Konstantinu Porfirogenetu, Hrvati su u 7. stoljeću, zajedno s drugim slavenskim narodima, došli na područje uz Jadran iz Bijele Hrvatske, tj. današnje južne Poljske. Prije nego što su primili kršćanstvo, Hrvati su bili mnogobošci te, kao i većina ostalih poganskih naroda, vjerovali su u utjecaje prirodnih pojava i postojanje duhovnih bića. Došavši na prostor današnje Hrvatske, Hrvati su došli u doticaj s misionarima iz Rima, Akvileje i Bizanta te je većina hrvatskih plemena prihvatala kršćanstvo od 7. do 9. stoljeća. Hrvatski narod bio je prvi slavenski narod koji se susreo s kršćanstvom.

Prvi susret Hrvata s predstavnicima Svetе Stolice zbio se 641. godine kad je papa Ivan IV. poslao izaslanstvo na čelu s opatom Martinom da od nepokrštenih Hrvata otkupi kosti kršćanskih mučenika.⁹ „Narod što je sjedio u tmini, svjetlost vidje veliku“ (Mt 4, 16), zapisao je evanđelist Matej kad je Isus počeo propovijedati. To Kristovo svjetlo slavenskim narodima donijela su sv. braća Ćiril i Metod u 9. stoljeću. Bog je u svojoj dobroti i ljubavi poslao svete apostole slavenskim narodima da ih utvrde u pravoj vjeri, urede bogoslužje i postave temelj nacionalnoj književnosti. Ćiril je za tu priliku Slavenima sastavio pismo glagoljicu.

U velikom mnoštvu onih koji su ostavili neizbrisiv trag na našim prostorima, a nisu bili Hrvati izdvojiti ćemo sv. Ivana Trogiranina, sv. Ivana Kapistrana i bl. Francesca Bonifacia. Ivan Trogiranin bio je iz ugledne rimske obitelji. Sveti i učeni svećenik pripadao je benediktinskom redu. Biskup u Trogiru postao je za vrijeme kralja Petra Krešimira IV. kojem je bio savjetnik, kao i kralju Dmitru Zvonimиру. Sudjelovao je u velikoj grgurovskoj obnovi Crkve. Umro je 1111. godine i pokopan je u Trogirskoj katedrali. Zaštitnik je grada Trogira, a njegov blagdan se slavi 13. studenog.

Ivan Kapistran rođen je u Italiji. Bio je odvjetnik, franjevac i glasoviti propovjednik. Tijekom četrdeset godina obilazio je Italiju, Austriju, Njemačku, Poljsku, Ugarsku, a došao je i u naše krajeve. Nakon što su 1453. godine Turci zauzeli Carigrad, zaprijetili su cijeloj Europi. Pred Beograd su stigli 1456. godine gdje im se suprotstavila mala vojska. Sveti Ivan s raspelom u ruci stao je na čelo hrabrih branitelja na Dunavu i obratio se riječima: „Napredovali ili nazadovali, uvijek u ime Isusovo.“ Nakon pobjede javio je papi: „Nisu pobijedili ratnici, nego Gospodin Bog nad vojskama.“ Dva mjeseca nakon bitke umro je iscrpljen od rada u Iloku. Zaštitnik je grada Iloka, a njegov blagdan se slavi 23. listopada.

Francesco Bonifacio, Talijan iz Pirana, potjecao je iz skromne pobožne obitelji. Već u sjemeništu u Kopru dobio je nadimak *El Santin*, mali svetac. Na blagdan sv. Stjepana 1936. godine zaređen je za svećenika. Živio je i djelovao u teškim ratnim i poratnim vremenima dvadesetog stoljeća u Istri. U narodu je prepoznat kao cijenjeni isповједnik i propovjednik. U ratu je pomagao svima ne gledajući na nacionalnost te je uvijek oko sebe okupljao ministrante, djecu i mlade, ribare i težake. Jednom prilikom zapisao je u svoj dnevnik: „Budućnost je u Božjim rukama; ne znam hoću li uspjeti učiniti štогод dobra.“ Znakovite su i njegove riječi koje je zapisao neposredno prije smrti: „Tko nema hrabrosti umrijeti za svoju vjeru, nedostojan je nazvati se vjernikom.“ Zadnji put viđen je u predvečerje 11. rujna 1946. godine, na povratku iz Grožnjana gdje je pomogao isповijedati župniku susjedne župe. Odveden je od predstavnika jugoslavenskoga komunističkog režima, mučen i ubijen u 34. godini života. Grob mu do danas nije otkriven. Proglašen je blaženim kao mučenik 4. listopada 2008. godine u Trstu. Njegov blagdan se slavi 11. rujna.

4.3. Baština koja obvezuje

Upoznajući svetost u skromnim okvirima Katoličke Crkve, s posebnim osvrtom na područje Crkve u Hrvata, susreli smo se s baštinom koja obvezuje i poziva na trajno nasljedovanje. Tu se doista ima puno toga reći o vjernom hodu pojedinaca, ali i cijelog naroda kroz povijest. Spomenut ćemo stoga jubilarnu proslavu Katoličke Crkve u Hrvatskoj *Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata* pod geslom *Dođi, Gospodine Isuse!* (Otk 22, 20) koja se odvijala u tri etape. Taj *trokorak duhovne obnove* opisuje vjernost hrvatskog puka Bogu i Svetoj Stolici, a odvijao se u obliku jedne *devetnice* od 1976. do 1984. godine.



Karta 2.
Mjesta triju velikih slavlja Crkve u Hrvata

U Solinu, kolijevci kršćanstva na našim prostorima, 12. rujna 1976. godine bila je održana prva nacionalna proslava na temu Krštenje koja je okupila više od 100 000 vjernika. Ta proslava upriličena je povodom 1300. obljetnice kršćanstva u Hrvata i 1000. obljetnice prve poznate crkve posvećene Blaženoj Djevici Mariji u hrvatskoj povijesti - Gospe od Otoka u Solinu te čašćenja najstarijeg sačuvanog Marijinog lika iz Biskupije kod Knina, pod nazivom Gospa Velikoga Hrvatskog Zavjeta. Tom prigodom, zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić izrekao je pred Gospinim likom Molitvu Velikog zavjeta¹⁰ kojom je obnovio vjernost hrvatskog naroda kršćanskoj vjeri.

Drugi važan događaj zbio se u Ninu 2. rujna 1979. godine na temu Katoličko- zajedništvo. Tom prigodom se više od 200 000 članova Crkve u Hrvata sabralo na proslavu Branimirove godine u spomen na kneza Branimira i njegovu razmjenu pisama s papom Ivanom VIII. koji je u pismu od 7. lipnja 879. godine priznao Branimiru *principatum terrenum* ili zemaljsku vlast nad cijelom Hrvatskom.¹¹ U Ninu, pred zavjetnim križem, pobožni hrvatski puk objavio je tri odluke koje su temelj vjernosti i svetosti: svake večeri moliti *Ispovijest vjere Hrvata katolika*, svakog dana zajednički moliti u svojim obiteljima te svake nedjelje i blagdana slaviti sv. misu sa svojom obitelji.

Prva ninska odluka odnosila se na isповijest vjere. Crkva u Hrvata obnovila je zavjet vjernosti Bogu i Katoličkoj Crkvi molitvom: „Čvrsto vjerujem u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga. Životom želim potvrditi svoj krsni savez s Bogom i tako obnoviti sveti pradjedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj crkvi. Svoju odluku polazem u Bezgrešno Srce Presvete Bogorodice Marije. Amen.“

Druga ninska odluka sudbonosna je za budućnost vjerničkih obitelji našeg naroda. Na povjesnoj proslavi, naglasak je stavljen na vjersko-moralnu obnovu obitelji. Obitelj je Crkva u malom koja se prepoznaće kao zajednica vjere i ljubavi. Ona je prenositeljica pradjedovske vjere u Isusa Krista. Zavjetno ninsko obećanje glasi: Hrvatska katolička obitelj svaki dan moli.

Treća ninska odluka ima temelj u riječima mučenika Saturnina: „Bez nedjeljne euharistije mi ne možemo živjeti. Zar ne znaš da kršćanin živi za euharistiju i euharistija za kršćane?“ Nedjelja je za kršćane poseban i svet dan, dan međusobnog zajedništva i susreta s Bogom i Božjom riječju. Obitelj treba slaviti sv. misu kako bi nedjelja uistinu bila ono što jest po Božjem naumu: svjedočenje Božje svetosti i nade u vječno spasenje.

Veličanstveni završni jubilej Katoličke Crkve u Hrvatskoj *Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata* i završno slavlje *Nacionalnog euharistijskog kongresa* na temu *Euharistija* u prisutnosti više od 400 000 hodočasnika održano je u Mariji Bistrici 9. rujna 1984. godine. Kardinal Franjo Kuharić izrazivši u ime hrvatskog naroda zahvalnost na proslavi Jubileja, zapisao je: „Drugi vatikanski sabor (...) pozvao je cijelu Crkvu na svetost života. I naš veliki jubilej *Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata* želio je odgovoriti tom neprolaznom i neopozivom poticaju Sabora.“

¹⁰ Molitva Velikog zavjeta nalazi se u *Dodatku*.

¹¹ U ondašnjoj političkoj praksi značilo da je Hrvatska priznata kao suverena i neovisna država.

Pozivajući na naslijedovanje vjernosti Bogu i Crkvi, bl. Alojzije Stepinac nudi nam nit koja povezuje sva tri slavlja. „Težak bi bio život u obitelji, kad ne bi bilo majke. Crkva je velika Božja obitelj. Bog je toj svojoj obitelji dao majku, Majku Božju i Majku svih nas. Pred njezinim oltarima na koljenima su padali pokornici i raskajani grješnici moleći od Gospodina oproštenje grijeha, po zagovoru one koja je Utočište grešnika. U nju su polagali svoje pouzdanje naši pređi u svim teškim časovima svoga osobnoga i narodnoga života. Nastavljajte svjetlu predaju vaših otaca!“ Hrvatski narod je svakodnevnom molitvom, slavljenjem sv. mise i zaštitom Blažene Djevice Marije uz mnoge žrtve sačuvao svoju vjeru. Ustrajmo i mi na tom putu ljubavi. Ustrajmo na putu svetosti kako bismo mogli predati svjetlo vjere novim generacijama.

5. Kanonizirani sveci iz hrvatskog naroda

Isus Krist poziva na svetost od početka svog javnog djelovanja: „Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, neće hoditi u tamni, nego će imati svjetlost života“ (Iv 8, 12). Kršćanin je čovjek koji slijedi Isusov poziv. Činili su to i mnogi naši sunarodnjaci vršeći svoje svakodnevne obveze, u dobru i zlu, u radosti i žalosti, u uspjehu i neuspjehu na ovom hrvatskom izmučenom i više puta krvlju natopljenom prostoru.

Katolička Crkva u Hrvata diči se kršćanstvom već četrnaest stoljeća. Nažalost, imamo samo tri kanonizirana sveca, unatoč nizu kršćanskih mučenika tijekom povijesti koji su ostali nepoznati, osobito za vrijeme nacizma i komunizma, ali i u novije vrijeme. Mnogi od njih uzdigli su se do herojskih kreposti. Iako nisu službeno kanonizirani, vjerujemo da su građani neba i možemo s ponosom reći: „Hrvatska je naselila nebo svecima“, kako je jednom prilikom zapisao veliki hrvatski pisac Pavao Ritter Vitezović.



Karta 3.
Mjesta rođenja hrvatskih svetaca i blaženika

Providnost je hrvatskom narodu po njegovim svecima namijenila da budu narod mira, slobode savjesti i dijaloga. Sva tri hrvatska kanonizirana sveca, na određeni način, povezuje odnos prema drugim kršćanskim crkvama i nekršćanskim vjerskim zajednicama. Naša domovina Hrvatska susretište je različitih religija. Hrvatski sveci i njihovi životi ohrabruju nas za dijalog unatoč različitostima. Sveti Nikola Tavelić umro je u želji da ostvari dijalog s muslimanima, sv. Leopold Bogdan Mandić je cijelog života želio pomirenje s pravoslavnom braćom, a sv. Marko Križevčanin je umro kao mučenik protiv jednoumlja. Žrtve naših svetaca pokazuju da kršćansko jedinstvo zahtjeva obraćenje svake kršćanske zajednice i svakog konkretnog pojedinca.

Ekumenski i međureligijski dijalozi doista su jako potrebni. To je zahtjev zajedničke vjere u jednoga Boga koji nam je svima Otac. Mi nismo pozvani suditi onima koji nisu znali ili nisu mogli zajedno, ali smo pozvani ostvarivati Isusovu želju i ekumensku zadaću: „Da svi budu jedno“ (Iv 17,21). To ne znači da se odričemo svoje vjere, nego nam međusobno upoznavanje i tolerancija prema drugačijima od nas, mogu pomoći da još dosljednije živimo ono u što vjerujemo. Stoga je potrebno biti otvoren za poticaje Duha kako bi u nama i po nama, Bog obnovio lice zemlje (usp. Ps 104, 30).

5.1. Nikola Tavelić – suzaštitnik hrvatskog naroda

Velika želja hrvatskog naroda da u krilu majke Crkve dobije svog prvog kanoniziranog sveca, ostvarila se 21. lipnja 1970. godine. Tog je dana papa Pavao VI. proglašio Nikolu Tavelića svetim u bazilici sv. Petra u Rimu. Uz Nikolu, svetima su proglašena i njegova tri subrata: Francuzi Deodat i Petar te Stjepan iz Italije. Tom je prigodom papa Pavao VI. istaknuo: „Današnji čovjek teži za zemaljskim dobrima, a ovi mučenici nas ohrabruju da se zalažemo za život po Evandželu i vječne istine vjere.“

Nikola potječe iz hrvatske plemećke obitelji. Rođen je oko 1340. godine u Šibeniku. Vrlo rano stupio je u franjevački red koji se u Dalmaciji širio još za života sv. Franje Asiškog. Godine 1371. u tridesetim godinama života Nikola je, poput božanskog Učitelja, započeo svoje javno djelovanje kao misionar u Bosni. Tu je zajedno sa šezdesetoricom subraće propovijedao bogumilima, za koje se smatra da su bili sljedbenici dualističkog krivovjerstva, kako bi ih vratio izvornoj vjeri. Braća franjevci su, po uzoru na svog utemeljitelja, više propovijedali svojim životom, nego riječima pa su zato bili vrlo uspješni u svom misionarskom poslanju. Blaženi Bartul Alvernski, koji je tada upravljao Bosanskom franjevačkom zajednicom, u izvještaju iz 1402. godine, napisao je papi Bonifaciju IX. da su „bosanski franjevci obratili oko 50.000 krivovjeraca.“

Nikola je ostao u Bosni dvanaest godina, a zatim je sa svojim subratom fra Deodatom otišao, poput sv. Franje Asiškog, u pohod mira i pomirenja između kršćanskog Zapada i muslimanskog Istoka, u Svetu zemlju. Otišao je u pohod islamu snagom Evandžela, a ne snagom oružja. U Svetoj zemlji boravio je u franjevačkom samostanu na Sionu. Pripremajući se za nastavak misionarskog djelovanja, učio je i arapski jezik. Iako je bio svjestan mogućnosti svog mučeništva na srcu mu je bio, prije svega, spas svake duše. Nikola i njegova tri subrata željeli su uvjeriti Saracene i jeruzalemskog kadiju u ispravnost evanđeoske poruke. Na blagdan sv. Martina, po arapskom kalendaru četvrtog dana Kurban Bajrama, u Omerovoј džamiji otvoreno su svjedočili za Krista i tumačili Evandželje koje, za svakog čovjeka pa tako i za muslimane, predstavlja blago istine i put kojim se postiže vječno spasenje.



Josip Restek,

Sv. Nikola Tavelić, crkva Gospe van Grada, Šibenik

No kadija nije prihvatio Radosnu vijest koju su mu misionari navijestili, nego im je zaprijetio da će ih ubiti ako se ne odreknu kršćanske vjere. Kad su misionari to odbili, razlučeni muslimani stali su ih napadati i mučiti. Franjevci su ostali dosljedni govoreći: „Krist je Sin Božji! Radi Krista ne bojimo se ni smrti! Sve za Krista!“ Zbog toga ih je kadija dao najprije bičevati, a nakon toga naredio je da se svežu lancima i bace u tamnicu na tri dana. No ni to ih nije pokolebalо, nego su i dalje vjerno slavili Krista. Dana, 14. studenog 1391. godine, došao je emir iz Gaze koji ih je ponovno ispitivao. Budući da su ostali vjerni Kristu, građanski sud osudio ih je na smrt. Mnoštvo muslimana s toljagama i mačevima navalili su na redovnike te su ih izranjene i izmučene bacili u vatru. Svjedočanstvo o mučeništvu Nikole i njegove subraće zapisao je fra Gerard Calveta, starješina samostana na Sionu, koji je zapisao da se „razgovor s Kadijom i sve drugo događalo u njegovoј prisutnosti.“ Supotpisnici tog dokumenta, koji se čuva u Vatikanskim arhivima, dvanaestorica su braće franjevaca, očevidci mučeništva.

Mučeništvo fra Nikole i njegove subraće ubrzo je u kršćanskom svijetu pobudilo divljenje. Veliki štovatelj sv. Nikole Tavelića bio je i bl. Alojzije Stepinac koji je 1937. godine predvodio treće nacionalno hodočašće u Svetu zemlju. Tom je prigodom blagoslovio Tavelićev oltar koji se nalazi u češkoj kapelici na obronku Maslinske gore u Jeruzalemu, izrađen darovima hrvatskih vjernika. Hrvati slave svog prvog kanoniziranog sveca, uz sv. Josipa, kao svog suzaštitnika. Sveti Nikola Tavelić suzaštitnik je postao kanonizacijom, a sv. je Josipa Hrvatski sabor 1687. godine jednoglasnom odlukom proglašio zaštitnikom Hrvatske.



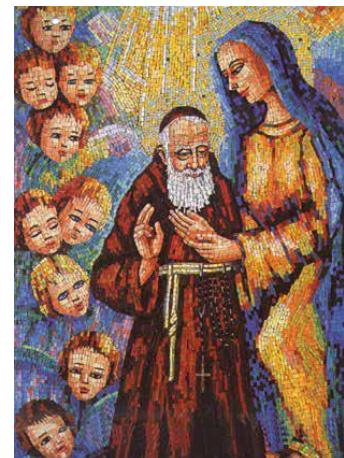
Danijel Butala, *Sv. Josip, nebeski zaštitnik Hrvatske*, Nacionalno svetište sv. Josipa, Karlovac

Sveti Nikola Tavelić nam poručuje: „Sve za Krista!“ Njega ni mač nije mogao rastaviti od ljubavi Kristove. U svijetu ima poteškoća, ali Isus Krist nam poručuje: „Ne bojte se dakle!“ (Mt, 10,31). I sveti Nikola nam svojim životom i mučeničkom smrću to potvrđuje. Poziva nas da budemo Kristovi te da, unatoč svim nedaćama koje nas mogu zadesiti u životu, ostanemo Kristovi. U skladu sa svojim imenom koje dolazi od grčke riječi *Nikolaos*, a znači *koji je narodni pobjednik*, sv. Nikola nas potiče da ne bježimo od svijeta, nego da ga svjedočanstvom vlastitog života pridobijemo za Krista. Nacionalno svetište sv. Nikole Tavelića nalazi se u Šibeniku, a njegov blagdan slavimo 14. studenog.

5.2. Leopold Bogdan Mandić – služitelj pomirenja i pokore

Bogdan Mandić je rođen 12. svibnja 1866. godine u Herceg Novom, kao dvanaesto dijete u obitelji. Bio je krhak i nježan pa su ga roditelji tek nakon mjesec dana mogli odnijeti do krsnog vrela u crkvu sv. Jeronima gdje su mu nadjenuli ime Bogdan (od Boga dan). Njegovi preci potječu iz Zakučca kod Omiša, iz zaseoka Mandići, odakle je njegov pradjet Nikola odselio u Herceg Novi i zasnovao obitelj.

Bogdan je proveo djetinjstvo u sredini u kojoj je bilo podjednako katolika i pravoslavaca. Govoreći o svom redovničkom pozivu, jednom prigodom je istaknuo kako mu je u djetinjstvu bilo najtužnije kad bi njegovi prijatelji, nakon zajedničke igre, krenuli na sv. misu svatko u svoju crkvu. To je bio jedan od razloga koji su u mладom Bogdanu poticali želju za svećeničko služenje na području ekumenizma.



Drugi poticaj za svećenički poziv dobio je nakon male nepodopštine koju je učinio s osam godina, zbog koje ga je župnik kaznio klečanjem na sredini crkve. U tim trenucima ožalošćen je promišljaо da će jednog dana kad odraste i postane isповједник biti vrlo milosrdan i blag prema grešnicima.

Sa šesnaest godina otišao je u franjevačko-kapucinsko sjemenište u Udine, u Italiju, kako bi ostvario svoje snove. Nakon novicijata, primio je redovničko odijelo i ime Leopold. Studirao je u Padovi i Veneciji gdje je 20. rujna 1890. godine zaređen za svećenika. Odmah nakon ređenja molio je redovničke poglavare da ga pošalju u domovinu, među kršćane Pravoslavne Crkve kako bi se mogao posvetiti radu oko jedinstva između Istočne i Zapadne Crkve, osobito oko jedinstva slavenskih naroda.

Budući da je bio visok samo 135 cm, imao govornu manu, teško hodao te bio jako boležljiv; redovnički poglavari nisu udovoljili njegovoj želji. Leopold je prihvatio njihovu odluku, podložio joj se i sav se predao apostolatu pomirenja ljudi s Bogom. Kao mladi svećenik djelovao je u raznim samostanima gdje se u duhu sv. Franje, radosno prihvaćao svakog posla. Boravio je u dva navrata i u hrvatskim krajevima: u Zadru od 1897. do 1900. godine i vrlo kratko u Rijeci od 16. listopada do 11. studenoga 1923. godine. Nakon povratka iz Rijeke služio je u Padovi sve do svoje smrti.

Kad je shvatio da se neće moći posvetiti aktivnom radu za crkveno jedinstvo, nego da je njegovo poslanje služenje u isповјedaonici, zavjetovao se da će, između ostalog, svakog čovjeka koji dođe k njemu na ispjovijed primiti kao istočnog kršćanskog brata. Odlučio je da će u postupak sa svakim pojedinim pokornikom staviti svoju želju za svetim jedinstvom kršćanskog Istoka i Zapada. Leopold je proveo u isповјedaonici više od četrdeset godina neumorno ispjovijedajući od ranog jutra do kasne večeri. Kapucinski kroničar je zapisao: „Zbog nježne građe ne može preuzeti kakvu drugu službu, ali u isповјedaonici sve očarava zbog svoje kulture, pronicavosti i svetosti.“ U svojoj službi bio je nadasve milosrdan. Pokornicima je davao male pokore, a on je do dugo u noć

umjesto njih i na ekumensku nakanu prikazivao Bogu molitve i žrtve. Tako je isповјedaonica postala mjesto njegovog ekumeniskog djelovanja i s pravom je zadobio naslov *apostol ekumenizma, mučenik isповјedaonice i misionar za pomirenje među narodima.*

Sveti Leopold je imao dar uvida u tuđe savjesti, dar proricanja i dar liječenja. Prije svoje smrti prorekao je da će, osim njegove ispjovjedaonice, cijeli kapucinski samostan u kojem je živio biti razoren. Tako se doista i dogodilo. Krajem Drugog svjetskog rata, 14. svibnja 1944. godine, samostan je tijekom bombardiranja bio potpuno uništen, a samo njegova ispjovjedaonica za koju je jednom prilikom rekao: „Bog je ovdje udijelio silno milosrđe dušama“ - ostala je neoštećena kao trajan znak njegove ispjovjedničke službe.



Za svoj život bio je zahvalan majci, a nebesku majku nazivao je *blaženom Gospodaricom*. Napustio je ovaj svijet 30. srpnja 1942. godine moleći *Zdravo Kraljice*. Tijelo mu je pokopano u Padovi, a na grobu stoji natpis na hrvatskom jeziku: „Tijelo svetog Leopolda.“ Papa Franjo odredio je sv. Leopolda Bogdana Mandića i sv. oca Pia iz Pietrelcine zaštitnicima izvanredne *Svete godine milosrđa* (2016. godina). Tom prigodom neraspadnuto tijelo sv. Leopolda boravilo je u našoj Domovini dva puta: prvi put u travnju 2016., a drugi put u

rujnu 2017. godine. Tako se ostvarila velika Leopoldova želja: „Iz Padove ne mogu pobjeći, hoće me ovdje, ali ja sam kao ptica u krletci, moje srce je uvijek tamo preko mora. Molite blaženu Gospodaricu, neka mi pribavi milost, da pošto svršim svoje poslanje u Padovi, mogu odnijeti svoje siromašne kosti među svoj narod, za dobro onih duša.“ U tim izvanrednim prigodama, hrvatski narod poklonio se zemnim ostacima sv. Leopolda. Rijeke hodočasnika pohodile su sveca, moleći za vremenite i vječne potrebe te zahvaljujući mu za ljubav prema domovini i svom narodu.

O Leopoldovoj ljubavi prema svome hrvatskom narodu kojeg se ni pod koju cijenu nije htio odreći, svjedoči i događaj iz 1917. godine kad je talijanska vlada izdala naredbu da svi koji su rodom iz Istre i Dalmacije moraju primiti talijansko državljanstvo ili će biti zatočeni. Leopold je radije prihvatio zatvor od 1917. do 1919. godine koji je

Sveti otac Pio, rodom iz Pietrelcine, bio je suvremenik sv. Leopolda Bogdana Mandića. Obojica su pripadala Kapucinskom redu, a život su posvetili službi ispjovijedanja: pomirenju ljudi s Bogom. Otac Pio djelovao je u San Giovani Rotondo gdje je tijekom pedeset godina prolazio školu trpljenja. Predavajući se potpuno Isusovoj ljubavi, zadobio je *stigme* i te bolne rane nosio je kao zadovoljštinu za grijeha pokornika. Imao je dar čitanja tuđih savjesti. U ispjovijedi je prema jednima bio blag, prema drugima oštari, ovisno o namjerama s kojima su dolazili na ispjoviju.

Dovodeći mnoge poznate osobe ocu Piu, gospodin Campanini mu je jednom zgodom prigovorio: „Oče Pio, rekli su mi da otac Leopold, sveti kapucin koji živi u Padovi, ispjovjeda i po osamnaest sati na dan, a da nikoga nikad nije potjerao.“ Otac Pio mu je na to odgovorio: „Znam za to, ali najtvrdje grešnike šalje ovamo k meni.“

Istina, otac Leopold nije nikoga potjerao, ali su mu mnogi prigovarali zbog blagosti. Tako mu je jednom mons. Antun Barzon rekao: „Oče, zar se ne bojite da će Bog od vas tražiti razlog za prekomjernu širokogrudnost?“ A Leopold mu je odgovorio: „Ako me Gospodin bude korio (...) reći će mu: 'Blagoslovljeni Gospodaru, taj loš primjer dao si mi Ti kad si vođen božanskom ljubavlju, umro za duše na križu.'“

Mogli bismo još izdvojiti mnoštvo crtica iz života sv. Leopolda i sv. oca Pia, ali jedna je osobito zanimljiva. Proglašeni su blaženim na isti dan: u nedjelju 2. svibnja, Leopold 1976., a otac Pio 1999. godine. Ova podudarnost bila je vrlo znakovita, a proglašenjem *Godine milosrđa* postala je mnogo jasnija. Sveti Leopold i sv. Pio najbolje nam svjedoče da se u sakramentu pomirenja Božje milosrđe najviše očituje. Svojim životnim poslanjem navještali su pomirenje koje je tako potrebno današnjem čovjeku.

proveo na jugu Italije, nego promjenu državljanstva. Dok su ga drugi nagovarali da je samo riječ o formalnosti, odgovorio je: „Ne, krv nije voda! Ne može se izdati krv!“ Iako je gotovo cijeli životni vijek proveo u Italiji, sv. Leopold nikada nije zaboravio da je Hrvat. Njegovu ljubav prema domovini istaknuo je i papa Ivan Pavao II. u Rimu na Trgu svetog Petra 16. listopada 1983. godine kad ga je proglašio svetim. Blagdan sv. Leopolda slavimo 12. svibnja.

Leopold je zbog svoje sićušne tjelesne građe morao prihvatići život toliko različit od njegovih dugo sanjanih snova o apostolatu ekumenizma. Prema omalovažavanju njegove vanjštine izvan, ali i unutar samostanskih zidina, bio je dobrohotan pa je ubrzo stekao poštovanje svih koji su ga poznavali. U svom životu postupao je po načelu: „Ni jedan čovjek nije toliko od blata da se u njemu ne bi moglo otkriti zrnce zlata.“ Možemo reći da je kao istinski čovjek Božji ljubio Boga u svakom čovjeku. Njegova unutarnja ljepota učinila ga je svetim. I mi imamo svojih snova. Često smo nesretni i nezadovoljni svojim izgledom, intelektualnim i drugim sposobnostima. Svetom Leopoldu njegovo krhko tijelo nije smetalo da ostvari nebeske visine, da bude čašćen na zemlji, a slavljen na nebu. Ne dopustimo to ni mi!

5.3. Marko Križevčanin – uzor vjernosti Crkvi

„A ovo je naša slava: svjedočanstvo naše savjesti da smo u svijetu živjeli (...) u svetosti i iskrenosti Božjoj, ne u mudrosti tjelesnoj, nego u Božjoj milosti“ (2 Kor 1, 12). Ove riječi sv. Pavla najljepše oslikavaju Markov život u vjeri i onu smirenost u noći između 6. i 7. rujna 1619. godine kad je odlučno za Krista i Katoličku Crkvu pošao u smrt.

Očeva volja u Markovom životu započela je njegovim rođenjem 1589. godine u gradu Križevcima. Vrlo rano odlučio je postati svećenik iako su njegovi roditelji željeli da se posveti vojničkom pozivu. Njegovi životopisci pripovijedaju da su mu roditelji od malih nogu usadili Marijansku pobožnost i da je s njima često hodočastio u Mariju Bistrigu. Studirao je u Grazu i stekao naslov doktora filozofije i fizike. Teologiju je nastavio studirati u Rimu na Papinskome zavodu *Germanicum et Hungaricum*. Tu se vlastoručno potpisao kao *Markus Stephanus Crisinus, Croata Dioecesis Zagrabiensis*, tj. Marko Stjepan Križevčanin, Hrvat iz Zagrebačke biskupije, što je do danas sačuvano u arhivu Zavoda. Nakon studija vratio se u Zagrebačku biskupiju, ali glas o njegovoј učenosti i svetosti vrlo brzo se pronio diljem Europe. Tako je nadbiskup ostrogonski Petar Pazmany pozvao Marka u Ugarsku.

Marku je bilo teško napustiti domovinu, ali je prihvatio poziv jer je znao da je kršćanstvo ugroženo. Od 1616. godine djelovao je najprije kao profesor, a nakon toga kao ravnatelj sjemeništa u Trnavi, na području današnje Slovačke. Dvije godine nakon toga imenovan je ostrogonskim kanonikom i ravnateljem benediktinske opatije Széplak kod Košica. Od svojih poglavara bio je zadužen za materijalnu obnovu Széplácke opatije koju je želio i duhovno preobraziti. Prema osobnom sudu to nije činio dovoljno dobro pa je nakon nekog vremena napisao nadbiskupu: „Ne možemo svi sve... moja je narav takva da ne mogu biti upravitelj imanja... Stoga Vas molim da mi se odredi drugačiji način služenja u kojem ću biti korisniji.“ No nadbiskup nije tako mislio. Bio je svjestan da je Marka providnost predodredila za tu zadaću.

Zoran Homen,
Sv. Marko i konkatedrala
sv. Križa u Križevcima, Biskupski
ordinarijat, Bjelovar



Za vrijeme tridesetogodišnjeg rata između katolika i protestanata u Slovačku i Ugarsku snažno je prodiralo luteranstvo iz Njemačke, a kalvinizam iz Švicarske. Netrpeljivost i međusobni progoni kršćanske braće bili su najčešće politički uvjetovani. U vrijeme mučeništva sv. Marka, domaće katoličko stanovništvo proganjali su i luterani i kalvini samo zbog toga što su pripadali Katoličkoj Crkvi i priznavali papu njezinim vrhovnim poglavarem. Tijekom tih progona Marko je upoznao dva isusovca: o. Stjepana Pongracza, Poljaka i o. Melkiora

Grodzieckog, Mađara. Oni su pastoralno djelovali među malobrojnim katolicima u Košicama. Progon *papista* započeo je 18. kolovoza 1619. godine u Ugarskoj, a već 3. rujna 1619. godine kalvini su stigli pred Košice. Kad je zapovjednik kalvinske vojske Juraj Rakoczy ušao u grad, nije imao milosti ni prema kome. Svu trojicu katoličkih svećenika dao je zatvoriti u tamnicu.

Nagovarali su ih da se odreknu katoličke vjere i postanu kalvini. Zauzvrat zadržali bi svoje položaje i još bi bili nagrađeni. Budući da su sva trojica odbila tu ponudu, zaprijetili su im smrću. Marko je pitao: „Zašto bismo trebali umrijeti?“, a vojnici su klicali: „Jer ste papisti.“ Markov odgovor bio je svetački: „Ja sam odlučio umrijeti u katoličkoj vjeri. Za tako svetu stvar spremni smo odmah u smrt.“ Marko je, u zajedništvu sa Stjepanom i Melkiorom, 7. rujna 1619. godine u Košicama zagrljio Kristov križ, simbol njihovog spasenja zbog kojeg su bili spremni podnijeti mučeništvo.

Svu trojicu svećenika kalvini su mučili strašnim mukama. Na kraju su Marku odrubili glavu, dok su ocu Melkioru odrubili udove. Osakaćena mrtva tijela bacili su u crnu rupu gdje je otac Stjepan umro u teškim mukama nakon dvadeset sati patnje. Smrt misionara bila je toliko okrutna da je postigla suprotan učinak od onog kojeg su očekivali kalvini. Slovačka se sve više vraćala katoličkoj vjeri. Obuzeti mržnjom prema svemu što je bilo katoličko, kalvini nisu dopustili ni da se zemni ostatci svetih mučenika dostojanstveno pokopaju. Tijela su im sakrili i tek na zamolbu pobožne grofice Katarine Pálffy, vojvoda Gabriel Bethlen dozvolio je da se nakon šest mjeseci sahrane. Relikvije sv. Marka Križevčanina i košičkih mučenika danas se nalaze u uršulinskoj crkvi sv. Ane u Trnavi.

Vrlo brzo započelo je štovanje relikvija košičkih mučenika. Sam proces beatifikacije i kanonizacije dugo je trajao. Svu trojicu mučenika papa Pio X. proglašio je blaženima 1905. godine, a papa Ivan Pavao II. proglašio ih je svetima 2. srpnja 1995. godine u Košicama, tijekom svog pastoralnog pohoda Slovačkoj. Papa Ivan Pavao II. istaknuo je vjernost Marka Kristu, Crkvi i papi te pozvao Hrvate da ga u tome nasljeđuju.

Domovinska proslava kanonizacije sv. Marka Križevčanina održana je 10. rujna 1995. godine u Križevcima, Markovom rodnom gradu. Euharistijsko slavlje održano je na nogometnom stadionu, a iznad oltara dominirao je natpis „Svetost među nama.“ Tom je prigodom kardinal Franjo Kuharić, predvoditelj slavlja izjavio: „Vjernost hrvatskog naroda Rimu traje ne samo od osnutka Crkve u Hrvata, nego je ona postojala i prije. Svjedoci te vjernosti jesu mučenici, sveci i svetice, pravednici koji su živjeli evanđeosko nadahnuće.“ Marko Križevčanin zaštitnik je Koprivničko-križevačke županije, Varaždinske i Bjelovarsko-križevačke biskupije, a bl. Alojzije Stepinac povjeroju mu je zaštitu hrvatske mladeži. Njegov blagdan slavimo 7. rujna.

Marko je bio natprosječno nadaren, ali je smatrao da nije prikladan za upravitelja. Želio je služiti samo kao svećenik. Mi često mislimo da možemo sve. Vrlo mlad žrtvovao je svoj život za katoličku vjeru i tako postao ures Crkve i svog naroda. U njegovom životu ostvarile su se Isusove riječi: „Tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga“ (Mt 10, 39). Nasljeđujmo sv. Marka Križevčanina kako bi hrvatski narod i nadalje ostao *predzide kršćanstva*.

6. Beatificirani blaženici iz hrvatskog naroda

Hrvatski pjesnik Ivan Mažuranić spjevalo je 1840. godine pjesmu *Javor* koja završava stihovima o ljudskoj veličini:

„Nije visok, tko na visu stoji,
nit' je velik, tko se velik rodi,
već je visok tko u nizu stoji i visinom nadmaša visine,
a velik je, tko se malen rodi al' kad pane, golem grob mu treba!“

Upravo takva veličina krasila je hrvatske svece i blaženike. Oni se nisu veliki rodili, nego su veliki postali veličinom i plemenitošću vlastite duše, nasljeđujući Učitelja iz Nazareta. Pomognimo im da postanu sveti poput Nikole, Leopolda i Marka. Kao i na dan prvih Duhova, upitajmo se: „Što nam je činiti, braćo?“ (Dj 2, 37). Odgovor

je vrlo jednostavan. Morali bismo se više zauzeti kako bi oni mogli bili uzdignuti do časti oltara. Stoga, obraćajmo im se s povjerenjem i molimo ih za njihovu prisutnost u našem životu. Bog po njihovom zagovoru može činiti čudesa i onda kad zakažu sve ljudske nade.



Karta 4.
Mjesta smrti i počivališta zemnih ostataka hrvatskih svetaca i blaženika

Njihovi životi nas obvezuju. Pozivaju nas na obraćenje od svega što nije evanđeosko. Obraćenje je preduvjet svetosti, a započinje odbacivanjem zla i ostvarivanjem dobra oko nas i u nama. Samo čisto srce može slaviti Boga u bližnjemu. „Zaista, kažem vam, što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste!“ (Mt 25, 40), nova je Isusova zapovijed i polazište civilizacije ljubavi koju je bezuvjetno slijedio najsvjetlijli lik u Hrvata, bl. Alojzije Stepinac.

Upravo je njega papa Ivan Pavao II., osvrćući se na apostolski pohod Hrvatskoj 7. listopada 1998. godine, istaknuo kao primjer za nasljedovanje: „Vjera u Boga, poštivanje čovjeka, ljubav prema svima potvrđena praštanjem, jedinstvo s Crkvom vođenom Petrovim nasljednikom.“ Moleći blaženike za pomoć, mi ćemo rasti u osobnoj svetosti, a čudo koje će se na njihov zagovor dogoditi, uzdignut će ih do svetosti i častit će ih cijela Katolička Crkva.

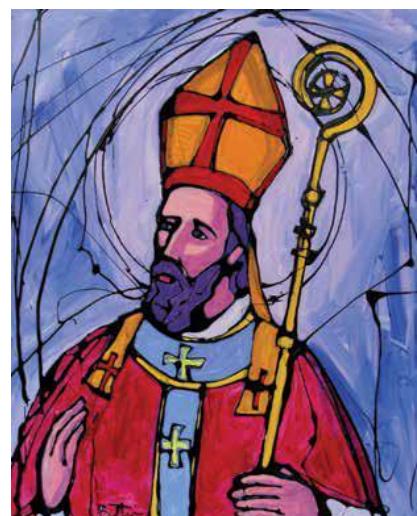
6.1. Augustin Kažotić – liječnik duše i tijela

Trogir je 1702. godine slavio svog novog sveca. Papa Klement XI. proglašio je biskupa Augustina Kažotića blaženim. Nakon svetog Ivana Trogiranina, Trogir i Hrvatska dobili su prvog hrvatskog blaženika.

Augustin se rodio oko 1260. godine u Trogiru gdje je proveo svoje djetinjstvo. Oduševljen dominikanskom karizmom *Propovijedati i spašavati duše* pristupio je dominikancima. Poglavarji su ga prepoznali kao nadarenog mladića, željnog znanja pa su ga poslali na školovanje u Pariz, na čuveno sveučilište *Sorbonne*. Pariz je u to vrijeme bio intelektualna prijestolnica Europe na kojem je, prije Kažotićeva studiranja, predavao sv. Toma Akvinski, „najsvetiji učenjak i najučeniji svetac.“ Nakon završetka studija, na kojem je stekao visoku teološku i filozofsku naobrazbu, Augustin se vratio u domovinu. Kao misionar propovijedao je po Dalmaciji, Bosni i Italiji.

Godine 1303. papa Benedikt XI. imenovao ga je zagrebačkim biskupom, a papa Klement V. pozvao ga je na Opći crkveni koncil u Vienne u Francuskoj.

Na Koncilu je imao zapaženu raspravu pod nazivom *O siromaštvu Krista i apostola*. Kao zagrebački biskup održao je tri biskupijske sinode. Bio je reformator zagrebačkog bogoslužja i uveo je originalni *zagrebački obred*.



Josip Botteri Dini, Blaženi Augustin Kažotić

Svjestan da je znanje izvor svakog napretka, utemeljio je katedralnu školu (lat. *artium*, tj. *umijeća*), prvu visoku školu u Hrvatskoj, ali ne samo za svećeničke kandidate, nego i za laike. Brinuo se tako za odgoj svećeničkog pomlatka, ali i duhovno dobro svoga puka.

U to vrijeme, Augustin je pripadao uskom krugu intelektualaca u Europi koji su pridavali važnost proučavanju prirodnih znanosti i medicine. Stoga je veliku brigu posvećivao zdravstvu i higijeni. Tražio je od vjernika da sade ljekovito bilje i da po selima kopaju bunare. Za vrijeme velike suše u Zagrebu, na današnjem trgu bana Josipa Jelačića, prema svjedočanstvu povjesničara Adama Baltazara Krčelića, na zagovor Augustina pojavio se izvor na Manduševcu koji do danas nije presušio. Živio je jako skromno, a sve što je imao dijelio je siromasima. Zbog toga je doživljavao česte uvrede od grabežljivih zagrebačkih plemića. Zagrebačkom biskupijom upravljao je do 1318. godine i postao jedan od njezinih najznačajnijih biskupa.

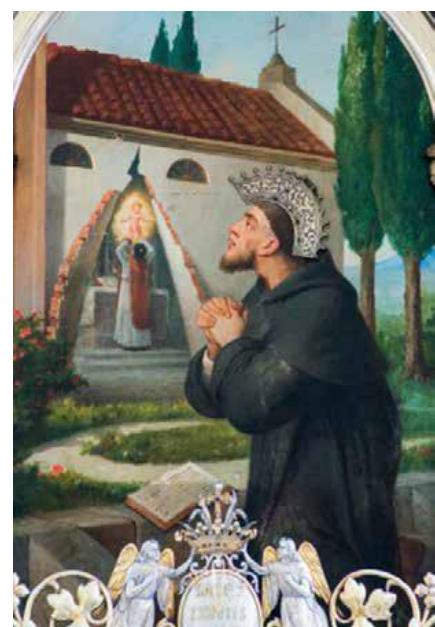
Godine 1318. godine Augustin je oputovao na papinski dvor u Avignon¹² kako bi papu Ivana XXII. upoznao s teškim prilikama u svojoj biskupiji. Nažalost, ostao je do 1322. godine. Kralj Karlo I. Robert krivo je protumačio njegovu zauzetost i zbog toga mu je uskratio povratak u domovinu. Dok je boravio u Avignonu, Augustin nije bio pasivan, nego je napisao dvije rasprave: *O različitim oblicima praznovjerja* i *O siromaštву*. Papa se koristio njegovom učenošću jer su pitanja siromaštva i praznovjerja bili delikatni problemi za Crkvu na Zapadu krajem 13. i početkom 14. stoljeća. Nakon što nije pomogla ni papina pismena intervencija kod kralja u vezi s Augustinovim povratkom u Zagreb, postao je 1322. godine biskup u Luceri (Italija). Ta biskupija bila je tek oslobođena od Saracena, moralno i materijalno opustošena. Augustin ju je preporodio i stekao veliko poštovanje u narodu. Putovao je po cijeloj biskupiji, lječio bolesnike, započeo obnovu katedrale, sagradio bolnicu i biskupijski dvor. U samo godinu dana učinio je toliko puno da ga je gradsko vijeće nazvalo *drugim ocem domovine*.

Veliki pokornik i molitelj za životno geslo izabrao je misao crkvenog oca, sv. Augustina: „Onaj znade dobro živjeti, koji znade dobro moliti“. Samo molitva mogla mu je dati snagu za veličanstvena djela. Iscrpljen radom i od posljedica ranjavanja saracenskih pristaša, umro je 3. kolovoza 1323. godine u Luceri. Njegov grob danas se nalazi u katedrali u Luceri. Odmah nakon smrti počeli su ga slaviti kao sveca. Grob mu je postao mjesto brojnih hodočašća. Prvo nacionalno hodočašće na njegov grob iz Hrvatske vodio je bl. Alojzije Stepinac 1939. godine. Njegov blagdan slavi se 3. kolovoza.

Primjer bl. Augustina nadahnjuje nas da čovjek i u progonstvu treba ostati vjeran Bogu. Osim toga, branitelj siromaha i obespravljenih, promicatelj zdravstvene zaštite, teološki pisac, vrstan govornik i znanstvenik pokazuje nam kolika je važnost dobre knjige i učenja. Kako je divno kad u svom životu možemo primijeniti i vjeru i znanje.

6.2. Gracija iz Mula – časni brat i euharistijski svetac

Gracija je rođen 1438. godine u malom ribarskom mjestu Muo u Boki Kotorskoj. Na krštenju je dobio ime Pavao. U mladosti se bavio ribarstvom kao i njegovi sumještani. Težak rad, skromnost, siromaštvo, ali i pobožnost bila su glavna obilježja ribarskog života u to vrijeme. U tridesetim godinama zaposlio se kao mornar na venecijanskim lađama. Na svojim putovanjima po Jadranskom moru težio je ne samo materijalnoj dobiti, nego još više duhovnom dobru. Jednom prilikom dok je boravio u Veneciji, čuo je propovijed glasovitog augustinca bl. Šimuna iz Camerina i nakon toga se više nije mogao oduprijeti Božjem pozivu. Zamolio je Šimuna da ga primi u augustinski red.



Blaženi Gracija iz Mula, Svetište bl. Gracije u Mulu (nepoznati autor)

¹² Od 1309. do 1376. godine pape su boravile u Avignonu.

U samostanu Monte Ortone pokraj Padove postao je redovnik augustinac i uzeo ime Gracija. Prihvatio je zadaću časnog brata, ali nije postao svećenik. Glavna zadaća bila mu je rad u sakristiji i u vrtu. Vrlo brzo Gracija je postao uzor svima u samostanu. Bio je strogi pokornik. Cijeli njegov život bio je prožet molitvom, a osobito ljubavlju prema Presvetom oltarskom sakramenu. Neprestano je čeznuo za anđeoskim kruhom te je s djetinjim oduševljenjem posluživao svećeniku za vrijeme mise. Tu ljubav prema Isusu na oltaru Bog je nagradio čudom. Jednog dana nije mogao sudjelovati na sv. misi zbog posla u vrtu koji mu je naredio starješina samostana. Kad je zazvonilo zvono za podizanje, prekinuo je posao i okrenuo se prema crkvi. U tom trenutku zidovi crkve su se rastvorili poput zastora, a Gracija je u svećenikovim rukama ugledao Djetešce Isusa obasjanog svjetлом.

Gracija je imao i dar viđenja u tuđe savjesti te su mnogi dolazili k njemu tražiti pomoć, savjet i zagovor. Već za života pokazao se moćnim zagovornikom pred Gospodinom. Uz ljubav prema Euharistijskom Isusu, valja istaknuti njegovu sposobnost pomirenja zavađenih ljudi, narušenih obitelji, bračnih odnosa, prijateljskih i rodbinskih veza. Blaženi Gracija je znao zalijeći ljubav tamo gdje je bila grijehom ranjena. Tako je u misiji, koju mu je bl. Šimun povjerio, uspio pomiriti posvađane građane Padove, ali ne samo njih, nego i mnoge druge koji su na njegov poticaj odlučili odstraniti iz svog života grijeh, uzrok nesloge te dopustiti Gospodinu da ih ispunji ljubavlju i mirom.

Nahranjen sv. euharistijom, Gracija je umro 9. studenog 1508. godine u Mlecima,¹³ na otoku sv. Kristofora. Godinu dana nakon njegove smrti, prva slika s njegovim likom izrađena je u Kotorskoj biskupiji u mjestu Kavač, a u Veneciji mu je podignut mramorni kip. Kad je car Napoleon 1810. godine zaposjeo Veneciju, augustinci su morali napustiti otok sv. Kristofora od Mira. Njihov otok Napoleon je odlučio spojiti s obližnjim otokom sv. Mihovila te srušiti crkvu i samostan. Tom prilikom relikvije bl. Gracije darovali su njegovom rodnom mjestu. Preuzeo ih je i svojim brodom dopremio u Muo kapetan Antun Janković, također iz Mula. Od tada u Zaljevu svetaca 9. studenoga na blagdan bl. Gracije, svi putovi vode u mjesto Muo gdje se u župnoj crkvi čuva njegovo neraspadnuto tijelo.¹⁴ Godine 1864. kad je izgrađena nova župna crkva uz more, tijelo mu je položeno na bočni oltar. Papa Leon XIII. proglašio ga je blaženim 6. lipnja 1889. godine.

Blaženi Gracija nam pokazuje koliko je važno da kršćani redovito slave nedjeljnu euharistiju. Zbog svoje velike ljubavi prema Euharistiji, skromni redovnik Gracija mogao je vidjeti ono što izmiče našem vidu, opipu i okusu: stvarnu Isusovu prisutnost u sakramenu pričesti. Zato nas bl. Gracija poziva da uvijek radosno i bez zadrške hrimo u susret Euharistijskom Isusu. To je hrana naše duše, snaga za život i izdržljivost u svim životnim nevoljama. Blagujući Isusovo tijelo, mi postajemo kao on, mijenjamo se, postajemo vječni u ograničenosti ovog svijeta i sposobni, kad dođe čas, otploviti u vječnost.

6.3. Ozana Kotorska – učiteljica mistike

„Gospodin je pastir moj: ni u čem' ja ne oskudijevam; na poljanama zelenim on mi daje odmora“ (Ps 23, 1-2). Tako je zasigurno pjevala i pastirica Katarina Kosić čuvajući ovce u selu Relezi u Crnoj Gori. Rođena je 25. studenog 1493. godine na blagdan sv. Katarine mučenice i zato je dobila ime Katarina. U skladu sa svojim imenom, koje dolazi od grčke riječi *Aikaterina* što znači *ona koja je čista*, Katarina je tijekom cijelog svog života sačuvala krsnu nevinost.

Potjecala je iz siromašne obitelji kojoj je malo stado ovčica bilo jedino bogatstvo. Te su ovčice Katarini pokazale put do svetosti. Katarina je bila brižna čuvarica i pastirica svoga stada. Često je znala utonuti u ljepote Božjih pašnjaka, promatrajući bistrinu potoka, ljepotu cvijeća i let leptira. Svemu se divila i pitala: „Tko je to stvorio?“ Majka joj je odgovarala da je sve ljepote svijeta stvorio Bog koji stanuje u dobrom srcu i u crkvi u Kotoru. Obećala joj je da će je odvesti u Kotor gdje će vidjeti oslikanu crkvu sa slikama iz Isusovog života.¹⁵

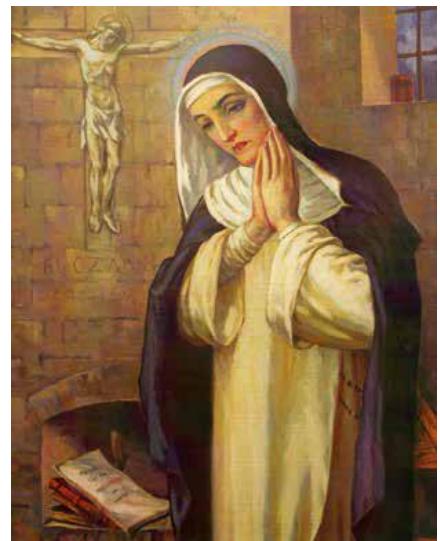
¹³ Povijesno ime za Veneciju.

¹⁴ Iako je u Općem kalendaru blagdan bl. Gracije upisan 8. studenoga, papinskim dopuštenjem u Kotorskoj biskupiji njegov blagdan obilježava se 9. studenog, tj. na dan njegovog rođenja za nebo. Zbog slavlja Posvete Lateranske Bazilike, u Hrvatskom je govornom području blagdan prebačen na 8. studenoga.

¹⁵ Oslikanu crkvu sa slikama iz Isusovog života nazivamo *Biblijia pauperum* ili *Biblijia siromašnih*.

Katarina je žudjela vidjeti slike iz Isusovog života, ali prije toga Isus je došao k njoj u posjet. Najprije ga je vidjela u liku malog djeteta, a zatim raspetog na križu. U četrnaestoj godini, nakon smrti dragog joj oca, napustila je svoj dom i postala služavka u obitelji Buće u Kotoru. Ta obitelj, koja je dala brojne dominikance, primila ju je radosna srca, a gospođa Marina bila joj je poput majke. Tumačila je Katarini tajne kršćanske vjere i pripremala je za primanje sakramenata. U toj je obitelji naučila čitati i pisati.

U slobodno vrijeme posjećivala je bolesnike, pomagala im i tješila ih. Neposredno prije pristupanja sakramentu isповijedi, Katarina je imala viđenje Isusa u mukama, što ju je potaknulo da više razmatra Isusovu muku, da svoj život ispuni patnjom i zavjetuje vječnu čistoću. Od kotorskog biskupa Tripuna dobila je dopuštenje da smije živjeti kao *zazidana djevica* u pokorničkoj kapeli uz crkvu sv. Bartolomeja. Muka Kristova postala je najvažniji sadržaj njezinog molitvenog života. Članica dominikanskog reda, dominikanska trećoredica postala je 25. siječnja 1515. godine dobivši redovničko odijelo i ime Ozana. U to vrijeme u Kotoru je živjelo devet zazidanih djevica.



Marko Murat, Blažena Ozana Kotorska

U molitvi, strogom pokorničkom životu i ručnom radu Ozana je proživjela pedeset i dvije godine. Željela je živjeti u samoći, tišini i miru da može biti s Bogom. Njezina ćelija bila je najtraženije mjesto u gradu, srce grada Kotora. Kotorani su je prozvali *učiteljicom mistike*. Bila je obdarena proročkim duhom pa su mnogi ljudi dolazili k njoj po savjet. Kako i priliči karizmi dominikanke nije mogla šutjeti, nego je propovijedala. O Bogu je morala govoriti i riječima i djelima, a ne biti odijeljena od svijeta.

Još se i danas pripovijeda o događaju od 11. kolovoza 1539. godine kad su Turci bili pred vratima Kotora. Zapovjednik turskog brodovlja Hajrudin Barbarosa, zatražio je od providura Ivana Marije Bempe da preda grad. Providur i biskup Luka Bisanti s pratrjom zatražili su savjet od Ozane. Nakon molitve, odgovorila im je da bi svi sposobni trebali ići u borbu, a svi ostali bi trebali moliti krunicu kako bi grad bio spašen. Tako je i bilo. Za nekoliko dana turska vojska je povukla svoje brodovlje.

Uz dar proroštva Gospodin je obdario bl. Ozanu i darom čudesa. Jednom su joj tako doveli dijete od pet godina slijepo na oba oka. Ozana je zatražila da se pomole sv. Ivanu Krstitelju, čije je dijete nosilo ime, i da mu operu oči vodom. Nakon toga, dijete je progledalo.

Ozana je umrla 27. travnja 1565. godine. Njezino tijelo se čuva u crkvi sv. Marije u Kotoru. Stoljećima su je vjernici štovali kao sveticu, a službeno je to potvrđio papa Pio XI. 21. prosinca 1927. godine kad ju je progglasio blaženom. Njezin blagdan slavi se 27. travnja. Uz sv. Leopolda Mandića i bl. Graciju iz Mula, bl. Ozana je treća svetica iz Zaljeva svetaca u Boki Kotorskoj. Uz svetog Tripuna, suzaštitnica je grada Kotora. Štuju je katolički i pravoslavni vjernici.

Neka i nama zagovor bl. Ozane bude pomoć i zaštita u svim našim duhovnim i tjelesnim potrebama. Neka nam čudo po molitvi bl. Ozane, a po zagovoru sv. Ivana Krstitelja pokaže važnost krsnog imena. Krštenje nas već ovdje na zemlji čini dionicima neba. Oživimo obiteljsku molitvu i osobnim primjerom svjedočimo Božju ljubav i blizinu. Neka i naš život bude nadahnuće drugima, kao što je pastirici Katarini bila njezina majka od koje je upijala istinu o ljepoti i ljubavi.

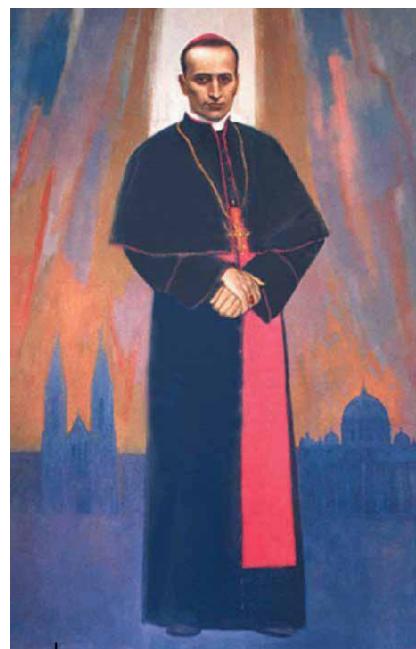
6.4. Alojzije Stepinac – najsjetljiji lik Crkve u Hrvata

Papa Ivan Pavao II. na drugom pastoralnom pohodu Hrvatskoj,¹⁶ 3. listopada 1998. godine u Mariji Bistrici, čin proglašenja Alojzija Stepinca blaženim nazvao je „povijesnim događajem u životu Crkve i naroda.“ Tom je prigodom na oltar uzvisio „najsjetljiji lik Crkve Božje u Hrvata“ kako je osobno nazvao kardinala Stepinca u propovjedi tijekom svog prvog pastoralnog pohoda Hrvatskoj, 11. rujna 1994. godine u Zagrebu.

Alojzije je rođen 8. svibnja 1898. godine u *Dolini kardinala*, u selu Brezariću kraj Krašića, pedesetak kilometara udaljenom od Zagreba. Kršten je već sljedećeg dana imenom Alojzije Viktor. Prvo ime dobio je po sv. Alojziju Gonzagi koji se sav u čistoci posvetio Bogu, a drugo po sv. Viktoru rimskom mučeniku koji se slavi 8. svibnja. Oba imena proročki su navijestila da će Alojzije na području morala biti dosljedan poput sv. Alojzija, a pobjednik i nesalomljiv borac za vjeru kao i sv. Viktor.

Alojzije je bio peto od osmero djece koje je njegov otac Josip imao u drugom braku s Barbarom, Alojzijevom majkom. Iz prvog braka otac je imao još četvero djece. Iako je obitelj bila brojna, može se reći da je Alojzije izmoljeni svetac. Njegova majka Barbara postila je i molila tri dana u tjednu s nakanom da Alojzije postane svećenik. Činila je to i nakon što je svima bilo jasno da je Alojzije odustao od svećeničkog poziva.

No na iznenađenje mnogih, Alojzije je ipak odlučio postati Kristov svećenik. Zasigurno je u toj odluci posredovala i Marija Pomoćnica koja se u obitelji Stepinac posebno častila. Pred njezinom slikom, koju je Alojzijeva majka donijela kao vjenčani dar, neprestano je gorjela uljanica, danju i noću. To je svjetlo obasjavalo najvažnije trenutke Alojzijevog života, a najsretniji je bio kad je tijekom krašičkog sužanstva tu sliku mogao staviti iznad svoga kreveta. Po njegovoj želji, upravo ta slika Majke Božje i uljanica bile su i nad njegovim odrom.



Josip Biffel, Blaženi Alojzije Stepinac

Alojzije je nakon osnovne škole upisao Gornjogradsku gimnaziju u Zagrebu. Nakon završene srednje škole mobiliziran je za austrijsku vojsku.

Za vrijeme Prvoga svjetskog rata borio se na talijanskom bojištu. Bio je ranjen, a proveo je neko vrijeme i u zarobljeništvu iz kojeg se kao solunski dobrovoljac oslobodio u prosincu 1918. godine. U proljeće sljedeće godine bio je demobiliziran. Nakon odmora, po očevoj želji nastavio je školovanje. Iako su svi očekivali da će ići u bogosloviju, Alojzije je, razočaran primjerom nekih svećenika, upisao Agronomski fakultet. No promatraljući razvratni život zagrebačke mladosti, doživio je novo razočarenje. Učlanio se u katoličko društvo *Domagoj*, ali ni to ga nije zadovoljilo pa se odlučio vratiti na selo. Četiri godine se vjerno brinuo za gospodarstvo i s kunicom u ruci obilazio polja i tržnice.

Razmišljaо je i o ženidbi. Razmjenjivao je pisma s učiteljevom kćerkom Marijom koja se preselila u Zagreb. U jednom pismu Alojzije joj je napisao: „Danas se većina ljudi ženi radi bogatstva, a možda je baš to bogatstvo i njihovo prokletstvo... Glavno je da ti meni donešeš obilna blagoslova Božjega, a to može siromašniji više svojom pouzdanom molitvom i čistom vjerom, nego najveći bogataš...“ Nakon zaruka, u jednom intimnom trenutku kad je Marija očekivala Alojzijev poljubac, on je sramežljivo okrenuo glavu. Alojzije joj je nakon toga napisao: „Bio bih te najradije poljubio, ali je moja volja gospodar za sada srcu... mi nismo muž i žena... Djevojačku čast čuvati kao zjenicu oka...“ No uvidjevši Alojzijevu suzdržanost, Marija je prekinula zaruke. Bio je to zasigurno bolan, ali i milostan trenutak za Alojzija koji ga je potaknuo da otkrije svoje pravo zvanje i da se još više učvrsti u spoznaji o važnosti čistoće i sakramentalnosti braka. Kasnije je, naime, kao nadbiskup u svojim nagovorima često poticao na dostojanstvo kršćanskog braka i obitelji.

¹⁶ Geslo drugog pastoralnog pohoda pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj glasilo je: *Bit ćete mi svjedoci!* (Dj 1, 8).

Alojzije je tražio ljubav, a Bog mu se nudio u ljubavi koja ne razočarava. Nakon dugih molitvi u njemu se iznova probudio svećenički poziv. Otišao na studij u Rim. Stanovao je u *Zavodu Germanicum et Hungaricum*, a studirao na *Gregoriani*. Zaređen je za svećenika u crkvi sv. Petra Kanazija u Rimu 26. listopada 1930. godine, zajedno s budućim predstojnikom *Kongregacije za nauk vjere*, Franjom Šeperom. Nakon ređenja, za vrijeme svečanog ručka, stol za objedovanje bio je ukrašen crvenim ružama koje su bile postavljene uz tanjure novozaređenih svećenika. Taj čin ljubavi Alojzije je proročki prokomentirao: „Crveni cvijet znači mučeništvo!“ Mladu misu slavio je na blagdan Svih svetih 1930. godine, u bazilici Svete Marije Velike (*Santa Maria Maggiore*) kod oltara betlehemske jaslice. „To mi je bilo najomiljenije mjesto. Služiti prvu misu na mjestu gdje je Spasitelj došao na svijet“, rekao je jednom prilikom Alojzije.

Po povratku u Zagreb, nadbiskup Bauer mu je povjerio službu nadbiskupijskog ceremonijara i brigu za siromahe. Obilazio je siromašne predjele grada Zagreba, a kao mladi svećenik pokazivao je iznimnu ljubav prema siromasima te postao apostol kršćanskog milosrđa. Upravo na Alojzijev prijedlog i poticaj, nadbiskup Bauer osnovao je Caritas Zagrebačke nadbiskupije, a zagrebački svećenici pokrenuli su časopis *Caritas* kojem je Alojzije bio prvi predsjednik. Kao svećenik djelovao je samo četiri godine, a nakon toga, 1934. godine, papa Pio XI. imenovao ga je zagrebačkim nadbiskupom koadjutorom (s pravom nasljedstva). Postao je najmlađi biskup na svijetu sa samo 36 godina života. Na prigovore kako je imao smjelosti tako mlad prihvatići biskupsку službu, odgovarao je riječima sv. Franje Saleškog: „Ništa tražiti, nit' išta odbiti.“

Po želji Svetog Oca prihvatio je povjerenu nadbiskupiju i zagrljio Kristov križ koji ga je odveo do mučeništva. „Moja je nakana i cilj isti: slijediti nauku križa te bez ikakva straha braniti katoličku istinu“, rekao je jednom prigodom Alojzije Stepinac. Za biskupa je zaređen na blagdan sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja 1934. godine, a za biskupsko geslo je izabrao *U tebe se, Gospodine, uzdam!* (lat. *In te, Domine, speravi!*). Pjesnik i svećenik Milan Pavelić počastio je nadbiskupa stihovima koji nakon crvenog cvijeta iznova proročki usmjeravaju Alojziju prema mučeništvu: „Bodljikama oštrim mitra će procvasti. Nadbiskupski prijesto u križ će izrasti.“



»Mi pak sa svoje strane obećajmo
svi, da ćemo Ti ostati vjerni i iskreni
štovatelji! Vjerni dok budu žuborili
potočići naši, šumile rijeke naše, dok
se bude pjenilo sinje more naše. Vjerni
dok se budu zelenile livade naše, dok
se budu zlatile njive naše, dok se budu
sjenile tamne šume naše, dok bude
mirisalo cvijeće domovine naše!«

Iz propovijedi bl. Alojzija Stepinca
u Mariji Bistrici, 7. srpnja 1935. godine

Majka Božja Bistrička – Kraljica Hrvata,
Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje u Mariji Bistrici

Odmah nakon ređenja, mlađi biskup Alojzije pošao je pješice s narodom na zavjetno hodočašće grada Zagreba u Mariju Bistrigu gdje je svoju službu stavio u Marijine ruke. Želio je da Marija Bistrica postane središte moralne obnove hrvatskog naroda. Nema sveca koji nije gajio pobožnost prema Mariji, ali Alojzije nam može biti uzor te pobožnosti. Sluga Božji o. Alekса Benigar opisujući Alojzijevu pobožnost počastio ga je naslovom *Apostol Bogorodičine slave*.

Iz pisama i propovijedi nadbiskupa Stepinca iščitavamo duboko povjerenje u Marijinu majčinsku blizinu i pomoć, osobito kad potiče na moljenje krunice koju je i sam svaki dan molio. „O, kad bi se njezina krunica marljivo, pobožno molila u svim hrvatskim obiteljima kao obiteljska molitva svakoga dana, nestalo bi brzo svih nevolja, koje danas taru i muče tolike obitelji...“, govorio je. U okružnici o štovanju Blažene Djevice Marije, 14. siječnja 1944. godine, napisao je: „Krunica je sva naša nada!“

Nakon smrti nadbiskupa Bauera, 7. prosinca 1937. godine, Alojzije je samostalno preuzeo vođenje Zagrebačke nadbiskupije. Novi nadbiskup temeljio je pastoralni program na četiri stupa: sloboda Crkve, vjernost Kristu, podlaganje volji Božjoj i potpuno služenje braći. U tome je u potpunosti i uspio. Započeo je s intenzivnjom duhovnom obnovom u nadbiskupiji, promičući marijansku pobožnost pod geslom *Posrednica svih milosti!*, a euharistijsku riječima „Presveta Euharistija jest i mora biti u središtu kršćanskog života.“ Bio je prvi na koljenima pred Presvetim oltarskim sakramenton, što je prakticirao još od studenskih dana. Uz sve to, poticao je uključivanje vjernika laika u Katoličku akciju te je pokrenuo katolički dnevnik *Hrvatski glas*.

Uz duhovni rast nadbiskupije, mladi nadbiskup teško je proživljavao nepravde koje je trpio hrvatski narod. Početkom Drugog svjetskog rata započeli su i teži dani. Tih godina nadbiskup Stepinac se dostojanstveno zauzimao za zaštitu svih proganjениh i ugroženih, bez obzira na njihovu vjeru ili nacionalnost. Postao je branitelj prava svakog čovjeka, osobito proganjениh Židova, Roma, Srba i svih obespravljenih. Glasovita je njegova propovijed na blagdan Krista Kralja 1943. godine: „Katolička Crkva ne pozna rasa koje gospoduju, i rasa koje robuju. Katolička Crkva pozna samo rase i narode kao tvorevine Božje, a ako koga više cijeni, to je onaj koji ima plemenitije srce, a ne jaču šaku... Jedni i drugi imadu neumrlu dušu, jedan i drugi su istog kraljevskog podrijetla, vukući svoju lozu od Boga Stvoritelja.“ Propovijed je zaključio riječima: „Naš bližnji je slobodno dijete Božje, brat naš u Bogu.“ Nakon sv. mise, jedan njemački vojni predstavnik komentirao je da bi biskup u Njemačkoj za takav javni govor bio ubijen.

Završetkom rata agonija hrvatskog naroda i nadbiskupa Stepinca se nastavila jer je tadašnja svjetovna vlast provodila bezbožnu komunističku ideologiju koja je željela iskorijeniti Boga iz ljudske povijesti i čovjekove savjesti.¹⁷ Nadbiskup je svim snagama branio crkveno jedinstvo, vjernost Bogu i Crkvi za dobro hrvatskog naroda. Zauzvrat, pritegnut mu je montirani sudski proces koji je započeo 30. rujna 1946. godine. No pravi razlog optužbe temeljio se na Stepinčevom odbijanju osnivanja „narodne crkve“ koja je trebala biti odvojena od pape i Katoličke Crkve te koja bi služila interesima jugoslavenske Komunističke partije.

Papa Pio XII. suđenje nadbiskupu Stepincu nazvao je „prežalosnim procesom“. Stepinac je na sve optužbe odgovarao da mu je savjest mirna „i jer mi je savjest čista, pripravan sam svaki čas i umrijeti“. Progavarajući o optužbi 3. listopada 1946. godine, on ne brani sebe, nego Krista, Bogorodicu, vjeru i poslanje Crkve. Nepravedna osuda protiv njega donesena je 11. listopada 1946. godine: lišavanje slobode s prisilnim radom od 16 godina te gubitak političkih i građanskih prava u razdoblju od pet godina. Kardinalov naslijednik na zagrebačkoj stolici Franjo Kuharić je žrtvu bl. Alojzija Stepinca usporedio s mučeništvom kardinala Johna Fishera i Tome Morusa, kancelara engleskog kralja Henrika VIII. kojima su odrubljene glave zbog vjernosti papi i Katoličkoj Crkvi.

Kardinal Stepinac započeo je dane uzništva 19. listopada 1946. godine u kaznionici u Lepoglavi. Iako je kao zatvorenik tijekom punih pet godina trpio razne neugodnosti i poniženja, komunističke vlasti ipak su mu dozvolile da svaki dan može slaviti sv. misu. Posvetio se proučavanju povijesti Crkve, s francuskog je preveo 12 knjižica *Sveci za svaki dan* te napisao mnogo pisama i propovijedi. Nažalost, u lepoglavskom zatvoru bio je sustavno trovan, tako da je narušenog zdravlja 5. prosinca 1951. godine preseljen u kućni pritvor, u župni dvor u Krašiću. Međutim, i dalje mu je bilo zabranjeno vršiti biskupsku službu. Drugog dana po dolasku u Krašić, upitali su ga strani novinari koji su mu dolazili u posjet, kako se osjeća. Odgovorio je: „Meni je svejedno gdje sam, da li u Lepoglavi, Krašiću ili u Zagrebu jer gdje god bio da bio, ondje vršim svoju dužnost.“ A ta dužnost je bila: „Trpjeti i raditi za Crkvu!“

17 Don Anto Baković u svojoj knjizi *Hrvatski Martirologij 20. stoljeća* navodi da je za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata ubijeno od strane komunista 664 hrvatskih svećenika, bogoslova i časnih sestara.

Za ljubav prema Crkvi, papa Pio XII. podario je nadbiskupu Stepincu 12. siječnja 1953. godine čast kardinala. Te večeri rekao je svome domaćinu, župniku Josipu Vranekoviću: „Kardinalska grimiza označuje krv“. Kardinal je uistinu trpio za Crkvu, ali i za hrvatski narod koji je silno volio. Jednom zgodom je izjavio: „U ljubavi prema hrvatskom narodu ne dam se ni od koga nadkriliti!“ No svoju ljubav nije uskratio ni prema drugim narodima, ali ni prema svojim neprijateljima za koje je često prikazivao sv. mise. U svojoj oporuci od 28. svibnja 1957. godine, iskreno je zamolio za oproštenje ako je nekome nešto krivo učinio, a on osobno, također, svima opršta.¹⁸

U toj ljubavi prema Bogu, Crkvi i narodu 10. veljače 1960. godine u Krašiću, mučenik vjere, kardinal Alojzije Stepinac umro je smrću pravednika. Mirne savjesti izgovarajući posljednjim snagama: „Budi volja tvoja!“ i držeći u ruci svjeću koju je sam blagoslovio 2. veljače 1960. godine, na blagdan Svjećnice ili Prikazanja Gospodinovog. Pokopan je u Zagrebačkoj katedrali koju vjernici od tada nazivaju Stepinčevom katedralom.

Alojzije Stepinac na križnom putu

„ulicom boli“ (lat. Via dolorosa), Jeruzalem, 1937. godine



Sveti papa Ivan XXIII. iskazao mu je poštovanje riječima: „Kardinala Alojzija Stepinca držimo nebeskim zaštitnikom njegove rodne grude u kojoj su on i sveta Crkva pretrpjeli mnoge patnje.“ On je bio prvi papa koji je prisustvovao zadušnici za kardinala koji nije bio član Rimskog dvora.

Neka primjer *najsvjetlijeg lika Crkve Božje u Hrvata*, vjernog učenika Isusa Krista i dosljednog svjedoka Evanđelja bude nadahnuće svima nama za nesebičnu žrtvu, za mir i pravdu u domovini i u svijetu. Neka bude uzor osobito mladim vjernicima. Blaženi Alojzije rastao je u skladu s Božjim zapovijedima, u nevi-nosti, pobožnosti i odvažnom svjedočenju za prava Crkve. Neka i nama bude poticaj da nam Isus Krist bude sve u životu. Neka nam bude istinski primjer kako treba provoditi duhovni život koji donosi mir, radost i vječno blaženstvo.

6.5. Marija Propetog Isusa Petković – utemeljiteljica Družbe Kćeri Milosrđa

Blažena Marija je rođena 10. prosinca 1892. godine u Blatu na otoku Korčuli. Obitelj Petković bila je bogata djecom i posjedovala je značajnu imovinu. Marija je bila osmo od desetero djece, a na očevu imanju radilo je oko 750 radnika. Unatoč blagostanju, Marija je svjedočila da su u obitelji živjeli skromno i da joj je otac bio živi svetac, uzor svetosti i širokogrudan prema siromasima. Na njegovom primjeru Marija je upijala ljubav prema siromasima i nebeskom Ocu.

Uzorni roditelji Petković svoju su djecu kršćanski odgajali i podučavali u vjeri. U obitelji se molilo svaki dan, a nedjeljom je otac djeci čitao evanđelja. Marija je već kao djevojčica bila vrlo pobožna. Od svoje šeste godine bila je očarana Isusom i njegovom mukom. Jednom zgodom je rekla da joj je „najveći i najsretniji dan u životu“ bio dan Prve sv. pričesti koju je primila u svojoj trinaestoj godini na blagdan Male Gospe, 8. rujna 1905. godine. Uz školske obveze, u slobodno vrijeme podučavala je djecu siromašnih obitelji koje su radile na očevu imanju iz vjeronauka i drugih glavnih predmeta pučke škole. Bila je osjetljiva na ljudsku patnju i neimaštinu pa je nastojala zaštititi i pomoći sve koji su bili u potrebi.

U četrnaestoj godini zavjetovala se na doživotnu čistoću i tako izabrala Isusa za svog zaručnika, uz obećanje da će život provesti u molitvi i pomaganju siromasima. U petnaestoj godini Isus joj je s križa

progovorio: „Ljubi me, kćeri!“ Ona mu je spremno darovala svoju ljubav i od tada je želja za samostanom nije napuštala.

Često je razmišljala o osam blaženstava i Isusovim riječima upućenim Marti: „Brineš se i uznemiruješ za mnogo, a jedno je potrebno. Marija je uistinu izabrala bolji dio, koji joj se neće oduzeti“ (Lk 10, 41- 42). Tako je i bl. Marija izabrala onaj dio koji se joj neće oduzeti. Obilazila je zapuštene, bolesne i napuštene unoseći svjetlo u njihovu životnu tamu. Uz hranu, odjeću i pokoji novčić koji im je darivala, željela ih je potaknuti na primanje sakramenata. Osobito joj je bilo važno umirućima omogućiti susret sa svećenikom kako bi se u posljednjim trenucima svog života izmirili s Bogom i mirno pošli u vječnost. Jedanput to nije uspjela jer se bojala da će se kasno vratiti kući i da će je majka zbog toga koriti. Sljedećeg jutra kad je shvatila da je ta osoba preminula, u gorkim suzama zavapila je Bogu da je uzme k sebi ili da joj pomogne otići iz roditeljskog doma jer nije mogla promatrati ljudsku nevolju ne čineći ništa. Kako je čitavo mjesto vidjelo u Mariji anđela Božjeg na djelu, povjerili su joj tri vjerska društava: *Kćeri Marijine*, *Anđelete* i *Udrugu Dobrog pastira* koje je vodila do ulaska u samostan.

Smrt njezinog dragog oca, koju je proživjela u svojoj devetnaestoj godini, potaknula ju je na još intenzivnije razmišljanje o ništavosti zemaljskog bogatstva. Kad je shvatila da ne može pomoći svima, odlučila je poći u strogi samostan kako bi neprestano molila pomoći s neba. Odlazeći u Split, svom je župniku ostavila oporuku: „Svu svoju imovinu ostavljam da se u Blatu sagradi zavod za siromašnu i zapuštenu djecu, gdje će se moći odgajati i dobiti hranu, a siroti i stanovati.“ Biskup Josip Marčelić zamolio ju je da još jedanput razmisli o svemu, ističući da se Isusa ne ljubi u samoći, nego u svijetu, radeći za bližnje. Nakon toga, Marija se vratila u Blato kako bi sa svojim prijateljicama skribila za siromašnu i ostavljenu djecu u kojima je prepoznala Isusovo patničko lice. U dvadeset i četvrtoj godini Isus joj je ponovno progovorio: „Žrtvuj se za mene!“ Tada je u potpunosti shvatila da je njezin poziv u iskazivanju ljubavi i milosrđa potrebnima.

Josip Biffel, Blažena Marija Propetog Isusa Petković



Nakon što su Službenice Milosrđa napustile Blato 1919. godine, biskup Marčelić je zamolio Mariju da useli u napušteni Zavod i u njemu nastavi voditi pučku kuhinju. Marija je s djevojkama ostavila svijet i odazvala se Božjem pozivu na blagdan Blagovijesti, 25. ožujka 1919. godine. Tog je dana rođena zajednica koja će izrasti u izvornu hrvatsku franjevačku Družbu nazvanu Kćeri Milosrđa, osnovanu na blagdan sv. Franje, 4. listopada 1920. godine. Marija je tada zapisala: „Svemogući Bog... po ljubljenom Sinu... htio je sam utemeljiti ovu svoju malu Družbu za svoja sveta djela ljubavi i milosrđa, za bijedne i trpeče, osobito za zapuštenu djecu.“ Prihvaćajući novo ime *Marija Propetog Isusa Petković*, pokazala je da po uzoru na propetog Krista, svog najvećeg učitelja, želi biti razapeta za potrebne, njihovo dobro i vječno spasenje.

Marija je, zajedno sa svojim sestrama, željela biti službenica Gospodnjeg milosrđa i živjeti u skladu s Pravilom sv. Franje. Nastavila je još intenzivnije činiti djela milosrđa, skrbeći za siromaha i više od 300 nezbrinute djece. Kad je Družba potrošila sva sredstva koja je posjedovala, Marija je tri puta otputovala u Slavoniju i Vojvodinu tražiti pomoći. Osobno je pohodila i Ministarstvo za zaštitu djece u Beogradu tražeći podršku i pomoći za spas siročadi. Pisala je čak i papi Piju XI. koji je dva puta darovao Družbu. Na svojim putovanjima često je doživljavala poniženja, ali je ništa nije moglo obeshrabriti niti pokolebati njezinu vjeru u Božju providnost. Jednom zgodom, silno rastužena jer je samo pola vagona napunila brašnom za Dalmaciju, zamolila je Gospodina da on preuzme brigu jer ona nije uspjela skupiti koliko je bilo potrebno. U zadnji čas barun Popović napunio je cijeli vagon najfinijim brašnom. Provjeravajući nije li riječ o kakvoj zabuni, saznala je da je dotičnom barunu to bilo posljednje dobročinstvo prije smrti. Na tom putu isprosila je i nešto novca koji je utrošila za proširenje sirotišta, tako da je moglo primiti 20 siromaha više.

¹⁸ Duhovna oporuka bl. Alozija Stepinca nalazi se u *Dodatku*.

Na pohodu po Vojvodini upoznala je predstavnike svjetovnih vlasti koji su joj ponudili preuzimanje gradskog sirotišta *Kolevka* u Subotici. Marija je 1923. godine spremno prihvatile brigu za stotinjak nezbrinute dječice, a nakon nekoliko godina izgradila je i samostan za sestre. Bila je to druga kuća Družbe koja je iz dana u dan brojila sve više novih članica. Otvarala je prihvatilišta za djecu po Slavoniji, Makedoniji i Srbiji. Na blagdan Prikazanja Marijina 1928. godine položila je, zajedno s prvi deset sestara, doživotne redovničke zavjete. Nakon toga, prvih sedam sestara otputovalo je u proljeće 1936. godine u misije u Argentinu. Danas u državama Južne Amerike (Argentina, Paragvaj, Čile i Peru) djeluje oko 250 sestara Kćeri Milosrđa. Marija je, također, 1940. godine otputovala u Argentinu u posjet svojim sestrama. Planirala se brzo vratiti, ali je zbog početka Drugog svjetskog rata ostala u misijama 12 godina. Nakon povratka, premjestila je Vrhovnu upravu Družbe u Rim koja je 1956. godine postala Družbom papinskog prava.

Teško bolesna posjetila je Hrvatsku još jedanput, 1959. godine. Ispunjena patnjom sve se više suobličavala Kristu Raspetom kojem je cijeli život služila. Svoje trpljenje je prikazivala za svoju Družbu. Promicala je pobožnost Presvetom Trojstvu, a osobito je naglašavala: *Ljubav, caritas, milosrđe!* Bila je potpuno sigurna da je Bog sama Ljubav i milosrđe i da po njegovoj ljubavi i milosrđu dobivamo oprost. Svim srcem je poticala na molitvu Zlatne krunice: „Isuse blaga i ponizna srca, učini srce moje po srcu svome.“ Iz duhovne baštine blaženice njezine sestre izdale su knjigu *Prema Ocu*, u kojoj Marija veliča Oca kao izvor dobrote, svetosti i milosrđa. Prije nego ju je Otac pozvao u zajedništvo sa svetima, sastavila je pohvale u obliku litanija, a nazvala ih je *Hvale i zazivi Vječnom Ocu*. Do posljednjeg trenutka zemaljskog života svoje sestre je usmjeravala da osobnim primjerom pokazuju kako se u njihovim životima utjelovila Božja Ljubav, dobrota i milosrđe: „Bog ne traži od nas velikih stvari, nego da ljubeći njega ljubimo bližnjega. Zato ne čekajmo da budemo ljubljene, nego prve ljubimo.“

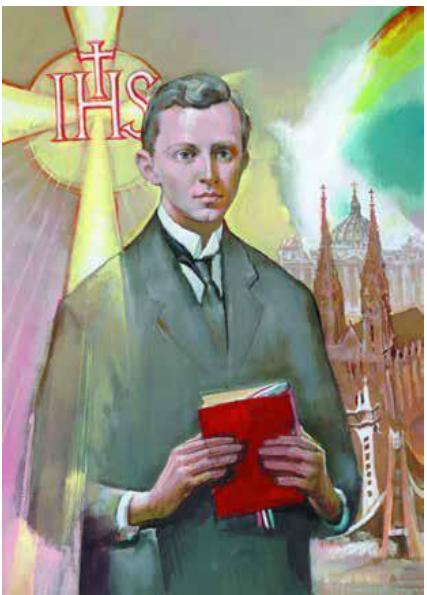
Umrla je 9. srpnja 1966. godine u Rimu, a njezini posmrtni ostaci su 1998. godine preneseni u rodno Blato i pokopani u svetištu Kuće Matice. Papa Ivan Pavao II. je na svom jubilarnom, stotom pastirskom putovanju, a trećem pohodu Hrvatskoj, pod geslom *Obitelj – put Crkve i naroda*, Mariju proglašio blaženom 6. lipnja 2003. godine u Dubrovniku.¹⁹ Blagdan joj se slavi 9. srpnja. Ime Marija ima više izvora: hebrejski *Mirjam* znači *kraljevna, gospodarica*, a egipatski *Merit Jam* znači *ljubljena od Boga*.

Marija Propetog Isusa Petković, utemeljiteljica franjevačke Družbe Kćeri Milosrđa, svojim životom pokazala je da se ne možemo ostvariti bez drugoga. Ljudski život ima smisao samo onda ako vršimo Kristovu zapovijed ljubavi: „Ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge“ (Iv 13,34). Kriterij prema kojem će nas Sin Čovječji suditi jest koliko smo ga prepoznali u gladnom, žednom, strancu, bolesniku i potrebitom. „Mi moramo biti sama ljubav i milosrđe da Bog stanuje u nama i po nama vrši djela svoje ljubavi i milosrđa“, govorila je bl. Marija. Milosrđe iskazano najmanjima odraz je ljubavi i u Božjim očima ima neizmjernu vrijednost. Marija je ostavila sve i pošla za Kristom. Osobnim primjerom pokazala nam je jedan od izvrsnih načina nasljedovanja Isusa Krista.

¹⁹ Priznato čudo u postupku beatifikacije bl. Marije od Propetog Isusa Petković nalazi se u *Dodatku*.

6.6. Ivan Merz – apostol hrvatske mladeži

Blaženi Ivan Merz, apostol hrvatske mladeži, uključio se nakon završenog studija u djelovanje katoličkih organizacija koje su nastale unutar hrvatskog katoličkog pokreta. Ovaj Kristov apostol i glasnik Radosne vijesti,



mladima je prenio ideju Katoličke akcije pape Pija XI. o suradnji laika u apostolatu Crkve, dajući im lozinku uspjeha: Žrtva, euharistija, apostolat! Ivanov apostolski rad plod je njegovog molitvenog života koji se temeljio na slavljenju liturgije. U vjerskom odgoju katoličke mladeži najveću pozornost stavlja na poticaj rasta u vjeri i u čestitosti života. Sam Ivan postao im je uzor i ideal kršćanskog života.

Mladi su to posvjedočili kad su mu na grob stavili vijenac s natpisom: „Hvala ti, orle Kristov, što si nam pokazao put k suncu.“ Papa Ivan Pavao II. za svog prvog boravka u Hrvatskoj, pod gesлом *Papa je s vama!* nazvao ga je „istaknutim laikom u svjedočenju Evanđelja“. Ivan je prvi hrvatski laik proglašen blaženim 22. lipnja 2003. godine u Banjoj Luci. Tom prigodom papa Ivan Pavao II. je rekao: „Njega vam želim dati kao svjedoka Kristova, zaštitnika i suputnika na putu u vašoj povijesti. On će od danas biti uzor mladeži, primjer vjernicima svjetovnjacima.“

Ante Mamuša, *Blaženi Ivan Merz*

Ivan Merz je rođen 16. prosinca 1896. godine u Banjoj Luci kao jedinac svojih roditelja, Mavra i Terezije koji su ga odgajali u brzi i ljubavi. No za svoju vjeru bio je zahvalan gimnazijском nastavniku Ljubomiru Marakoviću o kojem je zapisao: „Katolik svjetovnjak spasio me za vječnost.“ Osnovnu školu i gimnaziju završio je u rodnom gradu. Bio je svestran. Volio je sport, igrao tenis i šah, bavio se kuglanjem i gimnastikom, vozio bicikl. Isto tako, volio je i umjetnost, crtao je, svirao glasovir i violinu. Učio je francuski i engleski jezik, a nadasve je volio puno čitati.

Središnji događaj njegovog djetinjstva bila je Prva sv. pričest koju je primio u desetoj godini. Ivan je jedanput napisao da je Euharistija za njega postala „izvorom života.“ Uspomena s Prve sv. pričesti visjela je na zidu iznad njegovog radnog stola. Ona ga je neprestance podsjećala na prvi susret s Gospodinom pod prilikama svetoga kruha. Sa sedamnaest godina počeo je pisati dnevnik. Iz njega iščitavamo ljepotu mладенаčke duše i njegovog duhovnog uspona pod vodstvom milosti. Možemo pratiti mladog Ivana kako se kroz oluje mladosti, kroz sumnje, razmišljanja i moralnu borbu uspinja prema zrelom shvaćanju kršćanstva. Dnevnik se može svrstati u red autobiografija sv. Augustina, sv. Terezije od Djeteta Isusa i Charlesa de Foucaulda.

Nakon gimnazije Ivan je želio studirati umjetnost i književnost, no njego roditelji nisu bili s tim suglasni pa je njima za volju upisao Vojnu akademiju u Bečkom Novom Mjestu. Tamo je ostao samo tri mjeseca koja su bila sasvim dovoljna da upozna moralnu bijedu mnogih ljudi. Promjenio je studij i majci za ljubavi 1915. godine upisao Pravni fakultet u Beču. Na blagdan Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 1915. godine zavjetovao je čistoću do stupanja u brak. U svojoj 27. godini na isti blagdan, produžio je zavjet čistoće u doživotni. Njegovo školovanje je prekinuo Prvi svjetski rat i odlazak na talijansko bojište. U ratnom vihoru nadahnjivao se knjigom Tome Kempenca *Naslijeduj Krista*. Iako je teško proživljavao patnju i smrt koja ga je okruživala, bio je zahvalan Bogu za nove spoznaje i svoje obraćenje. Jednom zgodom u dnevnik je zapisao: „Smisao života je otajstvo križa.“

Nakon rata Ivan je nastavio školovanje u Beču. Napustio je studij prava i upisao književnost, romanistiku i germanistiku. U jesen 1920. godine dobio je stipendiju i oputovao u Pariz gdje je tijekom dvije godine studirao književnost na *Sorbonni* i *Katoličkom institutu*. U Parizu ga je potpuno osvojila katolička duhovnost: „Ili katolik ili ništa!“ Za intenzivan vjerski život doznali su njegovi roditelji koji su se tome otvoreno protivili. U pismu majci pokušao je obrazložiti kako su mu rat, studij i svetište Lourdes pokazali snagu katoličke vjere te kako mu se

„život okreće oko Krista Gospodina“. No majka ga je smatrala sanjarom. Nije razumjela niti dijelila njegove mlađenačke ideale. Željela je da se Ivan oženi i osnuje obitelj pa mu je jednom prilikom napisala: „Ivane! Ti si na krivom putu.“ Ivan joj je u sljedećem pismu odgovorio s puno sinovske ljubavi i nježnosti, ali i duhovne jakosti: „Katolička vjera je moje životno zvanje i ona mora biti to za svakog čovjeka bez iznimke!“ Snažno je utjecao i na svoje roditelje koji su, također, počeli živjeti ozbiljnijim kršćanskim životom.

Po povratku iz Pariza, 1922. godine, zaposlio se kao srednjoškolski nastavnik francuskog i njemačkog jezika u Nadbiskupijskoj gimnaziji u Zagrebu. Tako je započelo njegovih šest plodnih godina koje su ga dovele do svetosti. Temelj Ivanovog apostolskog rada je bio: jutarnja meditacija, sudjelovanje na sv. misi i pričesti, čitanje duhovnog štiva i obvezan ispit savjesti. Jednom prilikom je zapisao: „Najveća stvar, koja opстоји na svijetu jest sv. Crkva, najveća stvar u Crkvi jest misa, a u misi pretvorba.“ Svakodnevno je sudjelovao na sv. misi u bazilici Srca Isusova koju je redovito pratilo iz svoga misala. Dok je hodao ulicom, u njegovoј ruci uvijek je bila krunica koju je molio hodajući. Katoličku mladež je podučavao: „Kad vam bude u životu teško i kad vas snađu nevolje, uzmite Gospinu krunicu i ona će vas utješiti i dati vam snage da sve mirno snosite s potpunim predanjem u volju Božju“. Govorio je da mu je Euharistija prvi, a krunica drugi najbolji prijatelj.

Privatno je studirao filozofiju i teologiju kod isusovaca, a osobito je proučavao katoličku liturgiju. Može se reći da je bio začetnik liturgijskog pokreta u hrvatskom narodu. Nakon studija, 1922. godine postao je članom *Hrvatskog katoličkog omladinskog saveza*. Sljedeće godine, Ivan je ujedinio *Savez* s pokretom *Orlovnstva u Hrvatski orlovnici savez* u kojem je bio izabran za tajnika i potpredsjednika. Na osnivačkoj skupštini *Hrvatskog orlovnog saveza* 1923. godine, Ivan je dao geslo Orlovnkoj organizaciji: Žrtva, Euharistija, Apostolat. U *Zlatnu knjigu*, priručnik organizacije unio je ideje kao npr. „Ljubav i odanost Crkvi i papi.“ „Orlovska organizacija ima zadaću da uništava grijeh. Ako se ne postigne da članovi budu bez smrtnoga grijeha, sva je organizacija besmislena“, zapisao je jednom zgodom Ivan Merz.

Kardinal Franjo Šeper, prvi Hrvat u povijesti koji je postao pročelnik *Kongregacije za nauk vjere*, najvažnije vatikanske institucije, opisao je Ivana kao „čovjeka enciklike.“ Za njega je papina riječ bila svetinja i on je mlađima prenosio ono što su papa i Crkveno učiteljstvo naučavali, osobito vezano uz moralne probleme mlađih. Za mlađe je napisao posebnu brošuru *Ti i ona*, a djevojke je poticao na zaštitu njihovog ženskog dostojanstva. Službenica Božja Marica Stanković, prva predsjednica *Sveze hrvatskih orlica*, govoreći o Ivanovu utjecaju na žensku mladež, nazvala ga je „vitezom ženske časti.“ Ivan je želio sačuvati mlađe od poteškoća moralne naravi kako bi ih neokaljane doveo euharistijskom vrelu i konačno životu vječnom. Stoga je jedanput zapisao: „Cilj je svakog odgojnog rada, ujediniti na zemlji što veći broj osoba s Euharistijskim Isusom, da bi u što većem broju uskrsnuli s njim nerazdruživo sjedinjeni u vječnosti.“

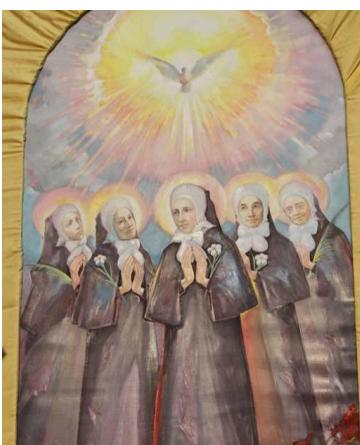
Papa Benedikt XVI. u apostolskoj pobudnici *Sacramentum Caritatis* 2007. godine, uvrstio je bl. Ivana među 18 najvećih svetaca Crkve u štovanju sv. Euharistije. Ivan je svoje osjećaje prema Crkvi i rimskom biskupu opisao u članku *Orlovi u Rimu* objavljenom nakon hodočašća u Rim, povodom jubileja 1925. godine. U znak zahvalnosti za Ivanovu ljubav prema Crkvi i papi, Dom hrvatskih hodočasnika u Rimu dobio je ime *Blaženi Ivan Merz*. Otvoren je 1987. godine, a brončani reljef hrvatskog umjetnika Ante Starčevića koji se nalazi na ulazu u Dom prikazuje Ivana Merza kako povezuje Hrvate s Rimom.

Ivan je svakodnevno napredovao u radu i svetosti, iako ga je tijekom cijelog života pratila patnja i bol. To su bile: smrt voljene djevojke Grete, bolest očiju, ratni vihor, akutna upala čeljusne šupljine i na kraju operacija. „Znam da je teško trpjeti... trpljenje je najjače sredstvo što spašava i posvećuje duše... Katolicizam se neće širiti u nas ako ne bude bilo Radnika, Molitelja i Patnika“, govorio je. Svjestan skorog susreta s Gospodinom, svoj život prikazao je za hrvatsku katoličku mladost. Uoči odlaska u bolnicu sastavio je svoju oporuku na latinskom jeziku koja je postala epitaf na njegovom grobu: „Umro u miru katoličke vjere. Život mi je bio Krist, a smrt dobitak. Očekujem milosrđe Gospodinovo i nepodijeljeno potpuno vječno posjedovanje Presvetog Srca Isusova. Ivan Merz, blažen u pokolu i miru. Duša će moja postići cilj za koji je stvorena. U Gospodinu Bogu.“

Ivan je otišao ususret smrti, u zagrljaj onom za kojeg je živio i kome je posvetio sav svoj mladi život. Operacija nije uspjela i Ivan je umro 10. svibnja 1928. godine s nepune 32 godine života. Zvona Zagrebačke katedrale odmah su prenijela poruku Zagrepčanima da je Ivan Merz završio svoj zemaljski život. Učinjen je izuzetak jer zvona na katedrali zvone samo kad umre biskup ili kanonik. Tog dana je zvonilo jer je u vječnost otišao svetac. Ime Ivan dolazi od hebr. *Johanan*, što znači *Bog je milostiv*. Blagdan Ivana Merza slavimo 10. svibnja.

Blaženi Ivan Merz je bio čovjek koji je vjeru živio čitavom svojom osobnošću. U svom dnevniku je zapisao: „Naša vjera mora biti putokaz života.“ I bila je! Naučio je deset jezika i postao je intelektualac široke naobrazbe. Ospособio se za zvanje vojnog časnika, profesora, književnika, a mogli bismo reći i svećenika, iako to nije bio. Svojim primjerom nam je pokazao kako vjernik laik može ostvariti ideal kršćanske svetosti sudjelujući u poslanju Crkve. Sluga Božji kardinal Franjo Kuharić s pravom je rekao da je bl. Ivan Merz „Božja poruka našem vremenu.“ Otkrijmo je, kako bismo mogli naslijedovati njegovu apostolsku revnost u širenju Božjeg kraljevstva.

6.7. Drinske mučenice – čuvarice zavjeta



Drinske mučenice obogatile su martirologij s pet novih mučenica, a svoju redovničku zajednicu Družbu Kćeri Božje ljubavi obdarile su nebeskim zaštitnicama koje i Družbi i cijelom narodu daju novi poticaj za nasljedovanje svetosti u svakidašnjem životu. One su u najtežim životnim okolnostima patnje i progona pružile svjedočanstvo vjernosti Bogu i redovničkim zavjetima. Njih četiri su četnici ubili iz mržnje prema vjeri 15. prosinca 1941. godine u Goraždu u Bosni i Hercegovini, a petu, najstariju s. Berchmanu ubili su kao zarobljenicu, 23. prosinca u Sjetlini. To su bile: s. Jula Ivanišević, s. Bernadeta Banja, s. Krizina Bojanc, s. Antonija Fabjan i s. Berchmana Leidenix.

Anto Mamuša, *Blažene Drinske mučenice*

Sestre su živjele u samostanu *Marijin dom* na Palama. U jeku Drugog svjetskog rata i silnog zvjerstva nad hrvatskim stanovništvom, bile su pozvane da se sklone u Sarajevo. No one su donijele zajedničku odluku da će ostati uz narod jer su podučavale i pomagale svim potrebnima i siromašnima, bez obzira koje su bili vjere ili nacionalnosti. Sestre nisu mogle vjerovati da bi im netko mogao učiniti nešto nažao nakon tolikih djela milosrđa, osobito prema pravoslavnoj i muslimanskoj djeci. Zbog tih djela milosrđa njihov samostan na Palama nazvan je *gostinjac siromaha*. I sama Družba bila je osnovana iz istog razloga kako bi sestre svojim zauzetim radom pomagale siromasima te promicale odgoj i obrazovanje djece i mladeži.

Utemeljiteljica Družbe Majka Franziska Lechner dala je geslo sestrama: *Sve za Boga, za siromahe i za našu Družbu!* Uputila ih je da se u svom radu nadahnjuju i na ovoj njezinoj izreci: Činiti dobro, darivati radost, usrećivati i voditi u nebo. Upravo su im te duhovne smjernice pomogle da iz ljubavi prema Kristu budu spremne i umrijeti, ako zatreba.

U predvečerje 11. prosinca sestre su uhićene i nasilno odvedene s Pala, a njihov samostan je opljačkan i zapaljen. Na putu je s. Berchmana zbog starosti, bolesti i iscrpljenosti izdvojena u mjestu Sjetlini i ostavljena u zatočeništvu kod jedne obitelji. Ostale četiri sestre, nakon četverodnevног marša preko Romanije, u večernjim satima 15. prosinca 1941. godine stigle su u Goražde. Bile su zatvorene u vojarni uz rijeku Drinu, u sobi na drugom katu. Oko ponoći četnici su nasrnuli na njih s nečistim namjerama. Tražili su od njih da napuste svoj redovnički način života, da budu njihove, no sestre su ih odlučno odbile. Izjavile su da su spremne za njih sve raditi, i spremati, i kuhati im, i njegovati njihove bolesnike, ali da ne mogu učiniti to što traže, da se ne mogu i ne žele odreći svojih svetih zavjeta i svoje pripadnosti Kristu i Crkvi.

Nasrtaji na sestre, pojedinačna nagovaranja, batine i vrijeđanje svega što je sestrama sveto trajali su gotovo jedan sat. Kada su im nakon toga počeli nasilno trgati odjeću, sestre su vapile: „Isuse, spasi nas! Bože,

smiluj nam se! Isuse, tvoje smo žive i mrtve! Dođi, Gospodine Isuse!“ Tražile su jedini izlaz – kroz prozor. I tako je s. Jula u jednom trenutku otvorila prozor i povikala: „Sestre, za mnom!“ Jedna za drugom poletjele su u noć uz povike: „Isuse, spasi nas!“ Četnici su ih pronašli ispod prozora, žive, ali polomljenih nogu i ruku, a zatim su ih iz mržnje prema vjeri izboli i usmrtili noževima. Njihova tijela su sljedećeg dana bacili u rijeku Drinu. Nakon nekoliko dana, 23. prosinca 1941. godine, četnici su ubili i s. Berchmanu. Grob joj nikad nije pronađen.

Sestre su tako ostale vjerne svojim zavjetima i poput prvih kršćanskih mučenika potvrdile su svoju ljubav i vjernost Isusu Kristu i svojim zavjetima, osobito zavjetu čistoće. U Sarajevu se odmah govorilo: to su mučenice svete vjere, to su mučenice svete čistoće i svojih svetih zavjeta, to su mučenice svoga redovničkog zvanja. Drinske mučenice proglašene su blaženima u Sarajevu rujna 2011. godine, a blagdan im se slavi 15. prosinca. Od pet Drinskih mučenica jedna je bila Austrijanka, dvije Slovenke i dvije Hrvatice: s. Jula Ivanišević i s. Bernadeta Banja.

S. Jula Ivanišević, krsnim imenom Kata, bila je predstojnica samostana na Palama. Rođena je 25. studenog 1893. u selu Godinjak, u župi Staro Petrovo Selo kod Nove Gradiške. Njezini roditelji su imali jedanaestero djece, od kojih je petero rano umrlo. Kata je od djetinjstva bila jako pobožna, a kao pastirica voljela je čitati životopise svetaca. Već kao djevojčica pokazivala je spremnost na žrtvu, post i odricanje. U osamnaestoj godini željela je postati redovnica, ali joj majka zbog svoje bolesti nije dopustila. Dvije godine kasnije, nakon majčine smrti ostavila je svoju obiteljsku kuću, riječima: „Idem služiti Isusu“ te je u Sarajevu ušla u samostan sestara Kćeri Božje ljubavi. Sestra Jula je kod svih koji su je poznavali ostala zapamćena kao anđeoska duša, uzorna i sveta redovnica, hrabra i ponizna, uvijek spremna pomoći drugima, puna majčinske ljubavi i razumijevanja, oduševljena u svom redovničkom pozivu. Puna lijepih ljudskih i kršćanskih vrlina, svoje redovničke zavjete potvrdila je krvlju 15. prosinca 1941. godine. Imala je 48 godina.

Koliko je s. Jula voljela svoje sestre pokazuje svjedočanstvo Franje Miletića, sluge u samostanu na Palama. On se tog kognog 11. prosinca 1941. godine, kad su četnici upali u samostan, vraćao sa s. Julom iz nabave. Imali su priliku oboje pobjeći, no s. Jula je poručila Franji da trči, da se spasi, a ona shvativši da su njezine sestre u životnoj opasnosti, nije željela pobjeći, nego se hrabro pridružila zarobljenim sestrama. Nekoliko dana prije smrti napisala je u jednom pismu: „U Božjim smo rukama i on zna najbolje što je za nas dobro. (...) Moli, moli često pa makar i kratko jer samo nas molitva čuva od propasti.“ Družbi Kćeri Božje ljubavi pridružile su se kasnije njezina mlađa sestra Mara, tri nećakinje i jedna pranećakinja. Sestra Jula im je svojom vedrinom i zadovoljstvom u redovničkom pozivu postala veliko nadahnuće.

Sestra Bernadeta Banja, krsnim imenom Terezija, Hrvatica iz obitelji mađarskog porijekla, bila je najmlađa od Drinskih mučenica. Imala je samo 29 godina kad je podnijela mučeničku smrt. Njezin otac Josip, mladi udovac, doselio se sa sinom Mirkom i majkom Klарom iz Mađarske u Veliki Grđevac kod Bjelovara. Tu se uskoro ponovno oženio djevojkom Terezom Kovač, kćerkom mađarskih doseljenika. U braku im se rodilo trinaestero djece, od kojih je šestero umrlo u ranoj dječjoj dobi. Obitelj je bila jako pobožna. U kući se redovito zajednički molilo, a roditelji su svaki dan išli na sv. misu. Na marijanskoj pobožnosti tijekom mjeseca svibnja, u njihovom domu koji je imao i mali oltar u čast Blažene Djevice Marije, redovito bi im se pridružili i susjedi na molitvi. Zato se u selu znalo govoriti: „pobožni kao Banja.“ Živeći u tako uzornoj kršćanskoj obitelji, nije bilo veliko iznenađenje kad je Terezija sa sedamnaest godina izrazila želju da se posveti Bogu u redovničkom životu, riječima: „Radije umrijeti, nego ne ostvariti svoj poziv.“

Godine 1930. započela je u Sarajevu novicijat, redovnički odgoj i dobila ime *sestra Bernadeta*. Dvije godine kasnije, u svojoj dvadesetoj godini, položila je prve redovničke zavjete, a 1938. doživotne. Odmah nakon prvih zavjeta došla je na Pale, u samostan nedaleko od Sarajeva, gdje je ostala do smrti. Radila je u kuhinji, što je tada bio vrlo naporan posao jer su štednjaci bili na drva, a voda se donosila iz bunara. No s. Bernardeta je u svom služenju u kuhinji bila izrazito strpljiva, pripremajući hranu brižno i s ljubavlju. Kažu da se nikada ni na što nije potužila, a svoj rad u kuhinji često je popratila svetim pjesmama i tihom molitvom. Njezina susestra Valerija rekla je jednom prilikom da je s. Bernadeta bila „malo srce i žila kucavica one male samostanske zajednice na

Palama.“ Malena tijelom, ali velika duhom!

Svaka sestra na svoj način dala je doprinos *gostinjacu siromaha* na Palama. U ratnim nedaćama, neimaštini i bijedi sestre su dijelile s narodom i zadnju koru kruha, otirale suze žalosnima i skrbile za potrebite, a na kraju su žrtvovale i svoje živote kako bi ostale vjerne zavjetima i *Milosrdnom Samarijanu*. Isus, Milosrdni Samarijanac, bio je u središtu njihovog zajedništva tijekom najvažnijih i najtežih trenutaka osobnog i zajedničkog života. Zato su ustrajale u ljubavi sve do kraja.

Primjer je to i nama da se u nevoljama i borbama života oslonimo na Isusa kako nas nikakvo zlo ne bi obeshrabriло i udaljilo od puta dobra. Njihov život i mučenička smrt nam poručuju da gradimo svoj život na vječnim i neprolaznim vrijednostima, da ustrajemo u vjernosti svom životnom opredjeljenju te da se i uz cijenu trpljenja, ne odijelimo od vjere u Krista, našega Spasitelja. Drinske mučenice nam poručuju da postoje vrijednosti za koje se isplati sve žrtvovati kako bi se sačuvala ljubav i kako bi se sačuvao život u vječnom zajedništvu s Bogom.

6.8. Miroslav Bulešić – zaštitnik sakramenta potvrde



Božanski život u nama započinje primanjem sakramenta krštenja, a nastavlja se primanjem sakramenata pričesti i potvrde ili krizme. To su sakramenti kršćanske inicijacije po kojima postajemo dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, tj. dionici općega svećeništva. Iz toga proizlazi naše pravo i obveza da riječju i životom naviještamo Radosnu vijest, prinoseći sebe kao duhovnu žrtvu Bogu. Međutim, postoji i svećeništvo koje nazivamo *ministerijalno svećeništvo* kojem je pripadao naš bl. Miroslav, zaštitnik sakramenta potvrde.

On je vrlo rano u svojoj svećeničkoj službi postao svjestan da se od njega neće tražiti samo duhovna žrtva, nego da bi vjernost svom svećeništvu mogao platiti i životom. Miroslav je bio spreman na tu mogućnost te je jednom prilikom zapisao u svoj duhovni dnevnik: „Moj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost, i ako me Ti učiniš dostoјnjim, ne bojim se mučeništva, već ga žudim. Neka bude Tvoja volja!“ Protivnicima i progoniteljima je poručio: „Moja je osveta – oprost.“

Miroslav Bulešić rođen je u istarskom selu Čabruniči u župi Svetvinčenat, 13. svibnja 1920. godine. Nakon osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja, u jesen 1939. godine porečki i pulski biskup poslao ga je na studij u Rim. Studirao je filozofiju i teologiju na Papinskom sveučilištu *Gregoriana*. Za Bulešićovo uzdržavanje u Rimu zauzeo se bl. Alojzije Stepinac kojemu je Miroslav dva puta zahvalio na dobroti i velikodušnosti. Svećenik je postao 11. travnja 1943. godine. Kao mladomisničko geslo uzeo je zavjete iz molitve Očenaš: *Dođi kraljevstvo Tvoje! Budi volja Tvoja!*

Vratio se u domovinu i postao župnik u Baderni tijekom Drugog svjetskog rata kad je svećenik bio neželjen od tadašnjih političkih struktura. Naime, prema tvrdnjama bl. Alojzija Stepinca, za vrijeme Drugog svjetskog rata ubijeno je između 260 i 270 katoličkih svećenika. U takvom ozračju na Božić 1944. godine, Miroslav se tijekom propovijedi u svojoj župi osvrnuo na prijetnje koje su mu pristizale: „Ničega se ne bojim, jer znam da činim u svemu svoju dužnost i miran sam pred Bogom i pred ljudima. Ja ću se uvijek držati vjere, bez straha ću svakome kazati ono što je pošteno i ono što nije pošteno. Prema tim ću načelima uvijek živjeti. A to su načela Kristova.“

Po završetku Drugog svjetskog rata preuzeo je župu u Kanfanaru koju je nadasve želio duhovno izgraditi. No što su se vjernici više okupljali oko njega, protivnici vjere su ga sve više napadali. Jedan rođak ga je upozorio da mu je život u opasnosti i da bi trebao pobjeći u Italiju. Unatoč tome Miroslav nije želio bježati.

„Ako me ubiju, ubit će me za Boga i vjeru“, zapisao je u svom dnevniku.

U jesen 1946. godine postao je nastavnik i odgojitelj u Pazinskom sjemeništu, a ubrzo i tajnik „Svećeničkog zbora sv. Pavla.“ Posvetio se odgoju i obrazovanju sjemeništaraca. Govoreći im o svećeničkom poslanju,

jedanput je rekao: „Biti svećenik znači – biti mučenik.“ Otvoreno se suprotstavljao komunističkim vlastima koje su provodile radne akcije nedjeljom, zabranile održavanje vjeronauka u školama te, na razne načine, željele udaljiti Crkvu iz javnog života. Stoga je došao na sve veći udar komunističkih vlasti. No Miroslav je bio spreman: „Ja želim, ako je Tvoja volja, čim prije doći k Tebi“, zapisao je u svoj dnevnik.

U pratinji izaslanika Svetе Stolice mons. Jakoba Ukmara, u kolovozu 1947. godine krenuli su dijeliti sakrament potvrde po župama srednje i sjeverne Istre. Predvečer 22. kolovoza 1947. godine stigli su u Buzet. Prenoćili su u župnoj kući, ali već ujutro s dolaskom prvih krizmanika i njihovih kumova, došli su i protivnici Crkve. Željeli su spriječiti obred primanja potvrde, a pokušali su i oskrvnuti svetohranište. Miroslav ga je zaštitio svojim tijelom i sigurnim glasom rekao: „Ovamo možete samo preko mene mrtvog.“

Na blagdan sv. Bartola, 24. kolovoza 1947. godine, Miroslav Bulešić je s mons. Ukmaram otisao podijeliti sakrament potvrde u Lanišće. Bio je svjestan smrtne opasnosti, ali nepokolebljiv u svjedočenju svoje vjernosti Kristu i Svetoj Stolici. Tog dana zločinci su odlučili svim silama onemogućiti podjelu sakramento potvrde. No župnik je u dogовору s krizmateljem i roditeljima, uranio jedan sat sa sv. misom, tako da se u crkvi krizmalo 230 krizmanika, a kasnije još sedmero koji nisu uspjeli stići u dogovoren vrijeme.

Nakon sv. mise, neprijatelji vjere nahrupili su u župnu kuću i stali razbijati sve pred sobom. U predsoblju župnog ureda nasrnuli su na Miroslava Bulešića. Tukli su ga, zlostavljali, udarali njegovom glavom o zid te ga, na kraju, svega okrvavljenog ubili ubodima noža u grlo. Osjetivši da umire, Miroslav Bulešić je dva puta zazvao: „Isuse, primi dušu moju!“ Čuvari reda nisu ni pokušali potražiti ubojice iako ih je mnogo ljudi vidjelo.

To su bile godine teškog bezakonja u ime izgradnje socijalističkog društva, godine mračnog staljinističkog boljševizma. Na dan svoje smrti bl. Miroslav je slavio misnu žrtvu moleći za svoje progonitelje koji su danima pokušavali oskrvnuti primanje sakramento potvrde. Umro je kao slavni prvomučenik Stjepan, zazivajući: „Isuse, primi dušu moju!“ i praštajući iz svega srca svojim neprijateljima i progoniteljima. Razlog i povod za grubo nasilje, iživljavanje i smrt Miroslava Bulešića bili su mržnja prema Katoličkoj Crkvi i njezinim svećenicima. Blaženi Miroslav pokopan je u Lanišću, a 2003. godine njegovi posmrtni ostaci preneseni su u župnu crkvu Navještenja Marijina u Svetvinčenat.

Tadašnji papinski nuncij Joseph Harley rekao je: „Vi ste više dobili smrću toga mladog svećenika, nego što ste izgubili, jer ste dobili sveca i mučenika.“ Predvodeći veliko euharistijsko slavlje u Svetvinčetu 24. kolovoza 1997. godine, o 50. obljetnici mučeništva Miroslava Bulešića, sluga Božji kardinal Franjo Kuharić uspoređujući žrtvu bl. Alojzija i bl. Miroslava ustvrdio je: „Isti duh, ista vjera!“ Oba mučenika prikazala su dragovoljnu žrtvu za Crkvu Božju. Obred proglašenja Miroslava Bulešića blaženim održan je 28. rujna 2013. godine u pulskoj Areni. Blagdan bl. Miroslava slavimo 24. kolovoza.

Blaženi Miroslav Bulešić je mogao spasiti svoj život napuštajući svoju domovinu. Odbio je jer je bio spreman umrijeti za vjeru i Kristovu Crkvu. Danas mnogi trče iz domovine za lakšim životom. Blaženi Miroslav pokazuje nam svojom žrtvom da samo podnošenjem križa u hrabrosti, skromnosti i poniznosti možemo sačuvati domovinu. Njegova prolivena krv vapi da ostanemo vjerni Isusu i njegovom evanđelju kako bi zavladalo njegovo Presveto Srce u srcima svih ljudi. On nas i danas poziva da svoju vjeru čuvamo kao najveću dragocjenost kako se ne bismo izgubili u svijetu praznih, prolaznih i bezbožnih ideologija.

6.9. Serafin Glasnović Kodić i Anton Muzić – čuvari ljudskog dostojanstva

„Doista, jao meni ako evanđelja ne navješćujem“ (1 Kor 9, 16), riječi su sv. Pavla, koji je svjestan svog poziva navještaj Božju riječ u zgodno i u nezgodno vrijeme. Činili su to apostoli, čini to Crkva već dvije tisuće godina, a činili su to i Albanski mučenici koji su ubijeni iz mržnje prema vjeri, za vrijeme komunističkog režima Envera Hodže u Albaniji, u razdoblju od 1945. do 1974. godine. U to vrijeme, Albania je proglašila ateizam državnom filozofijom, nazivajući sebe *prvom ateističkom nacijom na svijetu*. Državna vlast dala je zatvoriti sve vjerske

bogomolje i pretvorila ih u kulturne centre za mlade. Albanija je tako postala mjesto patnje i progona do te mjere da je čovjeku bilo zabranjeno biti čovjek.



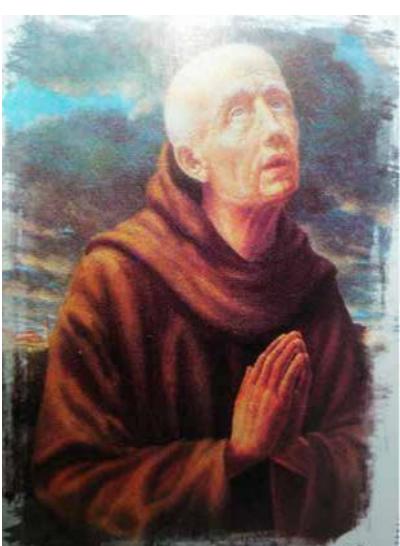
Veliki pjesnik Fjodor Mihajlovič Dostojevski nečovječnost ljudi opisao je riječima: „Ljudski rod ne prima svoje proroke i obično ih tjera i ubija, ali ljudi vole svoje mučenike i poštuju one koji su na mukama umrli.“ Nakon pada komunizma Albanija je pomalo počela vraćati ljudsko dostojanstvo. Kako Crkva ne zaboravlja žrtvu mučenika, 5. studenoga 2016. godine u katedrali sv. Stjepana u Skadru, 38 albanskih mučenika proglašeno je blaženima. Među njima su bila i dva Hrvata s Kosova: fra Serafin Glasnović Kodić i don Anton Mužić. Život mučenika za vjeru u Albaniji možemo opisati riječima jednog od njih: „Živio Krist Kralj, živjela Albanija! Umiremo bez krivnje. Opraštamo onima koji će nas strijeljati.“

Serafin Glasnović Kodić rođen je u Janjevu na Kosovu 25. travnja 1893. godine. Sa 16 godina pristupio je franjevačkom redu. Za svećenika je zaređen 30. lipnja 1915. godine nakon čega je započeo svoj pastoralni rad u Albaniji. Poslije Drugog svjetskog rata, vlast u Albaniji preuzeila je komunistička partija i započela sustavan progon Katoličke Crkve. Nakon jednog provincijalnog sastanka franjevačkog reda, fra Serafin je bio uhićen. Komunističke vlasti zahtijevale su od njega da lažno optuži svoju subraću. No on nije htio na to pristati. Zbog toga je mučen i ubijen 11. svibnja 1947. godine. Njegovi posmrtni ostaci nalaze se u temeljima današnje franjevačke crkve Navještenja Blažene Djevice Marije u Lezhe u Albaniji.



Anton Mužić rođen je 12. svibnja 1921. godine u Vrnavokolu na Kosovu u župi Letnica. Za svećenika je zaređen 19. ožujka 1945. godine u Rimu. Nakon povratka u Albaniju imenovan je nadbiskupijskim kancelarom. Komunističke vlasti su ga uhitile, zatvorile i tražile od njega da se odrekne svoje vjere. Budući da don Anton nije htio zanijekati svoju vjeru, mučen je strašnim mukama. Na montiranom sudskom procesu, koji je započeo 14. siječnja 1948. godine, uvjetno je oslobođen jer se zbog dugotrajnog mučenja smrtno razbolio. Pet mjeseci nakon što je oslobođen umro je u strašnim bolovima od posljedica mučenja, u rezidenciji skadarskog nadbiskupa.

6.10. Jakov Zadranin – zvan Ilirik (Hrvat)



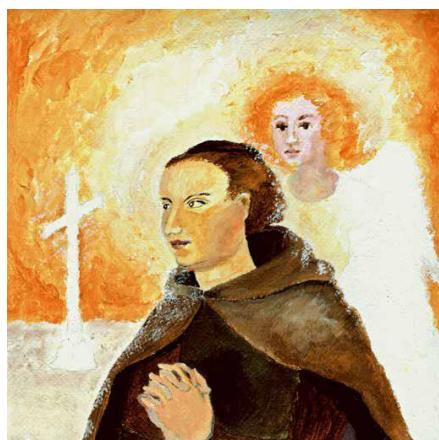
Jakov Ilirik je rođen u Zadru oko 1400. godine. Pripadao je franjevačkom redu u kojem je služio kao časni brat. Dakle, duhovni poziv posvećenosti Bogu, Crkvi i ljudima, Jakov nije ostvarivao kao svećenik, nego je u skromnosti i poniznosti služio bratu čovjeku. Prema Pravilu sv. Franje, sredstva za svoje potrebe braća moraju priskrbiti svojim rukama, a u nevolji mogu i prositi. Tako je Jakov u svojoj zajednici dobio zadaču prikupljanja milodara, kuhanja i uređivanja vrta. Kad je 1438. godine zamjenik provincijala pošao na generalni kapitul Reda, Jakov ga je pratio. Nakon kapitula ostao je u Provinciji sv. Nikole biskupa u Bariju, a potom je premješten u grad Bitetto gdje je proveo više od 40 godina. Život je proveo u raznim samostanima, a krasile su ga marljivost i molitva koje je svakodnevno prakticirao.

Za vrijeme epidemije kuge 1482. godine pokazao je veliku ljubav prema bolesnicima. Uz tjelesni napor, morila ga je glad, a nije bilo ni lijekova. Zasigurno je vruće uzdizao molitvu prema nebu: „Gospodine, sačuvaj nas kuge,

gladi i rata. Daj nam zdravlja, daj nam kruha, daj nam mira, dobrote, vjere, nade i ljubavi!“ Bio je predan u dugotrajnoj molitvi, pokori i kontemplaciji, a osobito je častio Isusa u njegovoј muci. Jakova Zadranina, prijatelja siromašnih, kojeg su voljela sva Božja stvorenja, Bog je obilno obdario karizmom proroštva i čudesa. Iscrpljen od velikih putovanja i pomoći najpotrebnijima umro je 1485. godine u Bitetu.

Jakov Ilijir je zaštitnik grada Bitetta na jugu Italije u kojem se čuva njegovo neraspadnuto tijelo. U Bitetu mu je postavljen kip koji prikazuje franjevca sa štapom, prosjačkom torbom i zečićem. Tim kipom željeli su uputiti poziv ljudima na međusobno pomirenje i pomirenje sa svim stvorenjima. Narod pamti bl. Jakova Zadranina po njegovoј čudesnoj dobrohotnosti, tolikoj da se jednom zgodom zečić kojeg su psi gonili sakrio pod njegov habit. Papa Klement XI. odobrio je njegovo štovanje 1700. godine. Njegov blagdan se slavi 27. travnja.

6.11. Julijan iz Bala – tješitelj učvilenih



Sonja Tomić, Blaženi Julijan iz Bala

Julijan je rođen u Balama, u mjestu koje se nalazi između Rovinja i Pule, oko 1300. godine. U mladosti je stupio u franjevački red i postao svećenik. Pripadao je Franjevačkoj Dalmatinskoj provinciji sa sjedištem u Zadru. Djelovao je u raznim samostanima na području Istre, a najviše je vremena proveo u samostanu sv. Mihovila nedaleko od Bala. U pastoralnom radu osobito se nadahnjivao franjevačkom karizmom i geslom franjevačkog reda *Mir i dobro*. To je mir koji ima svoj izvor u Betlehemu, a svima je darovan u Uskrslome. Samo takav mir kojeg čovjek pronalazi u sebi može dati drugome i samo tada svima može biti dobro.

Julijan je ostao zapamćen u narodu kao onaj koji donosi mir i pomiruje posvađane. Umro je 1. svibnja 1349. godine u Balama, a ubrzo nakon smrti narod je hrlio na njegov grob, tražeći utjehu u raznim životnim poteškoćama. Građani Bala izabrali su ga za svoga zaštitnika, o čemu svjedoči *Općinski statut iz 1477. godine*. Papa Pio VI. posebnim *breveom* vjernicima je podijelio oprost uz *Dan općine*. Godine 1882. izgrađena je velebna crkva u Balama i posvećena poodu Blažene Djevice Marije i bl. Julijanu. U umjetnosti se prikazuje s knjigom i križem u ruci. Sveta Stolica potvrdila je štovanje Julijana iz Bala 1910. godine i od tada je blaženik Crkve. Njegov blagdan se danas slavi 4. svibnja.

Umjesto zaključka

Terezino otkriće

Tereza je jednog dana pošla s ocem u trgovinu. Prolazili su pokraj crkve-. Gledajući velike prozore na crkvi, ona reče: „Tata, pogledaj! Oni tamo prozori stvarno su prljavi. Nisu uopće lijepi.“ Otac ne reče ništa, nego djevojčicu uze za ruku i povede je u crkvu. Oni isti prozori koji su izvana izgledali prljavo i tmurno, iznutra su blistali u prelijepim bojama. Tereza je zaneseno promatrala čudesne prozore. Iznad oltara nalazio se veliki prozor oslikan svecima. Jedan od njih blistao je od ljestvite jer je kroz njega snažno probijala zraka sunčeve svjetlosti. „Tata, tko je to?“ upita djevojčica. „Tamo gore“, reče otac, „to je jedan svetac.“

Nekoliko dana kasnije, na satu Vjeroučiteljica upita: „Može li mi netko reći tko je svetac?“ U razredu zavlada tišina. Tereza ustane i reče: „Ja znam. Svetac je čovjek kroz kojega sja sunce!“

(Nepoznati autor)

Tereza je mudro zaključila: svetac je čovjek iz kojeg zrači Kristovo svjetlo. Gospodin Isus Krist je svjetlost, a sveci su odraz tog svjetla. Oni su se napajali zrakama Kristove ljubavi koju su svjedočili u različitim životnim okolnostima. Isus Krist je svojim životom i porukom svima pokazao savršenstvo života. On nas je i pozvao na svetost sakramentom krštenja. Krštenje je milost i Božji dar. Tu milost i taj dar moramo sačuvati do kraja života. Svetost se ne može ostvariti bez krsne milosti.

Posvećujuća ili posvetna milost početak je i temelj naše svetosti i nju moramo brižno čuvati kako je ne bismo izgubili uslijed smrtnoga grijeha. Ako nam se na nesreću to i dogodi, onda tu dragocjenu milost možemo

vratiti pristupanjem sakramantu isповиједи, а bl. Ivan Merz je naglašavao da u svakodnevnim životnim borbama „snagu daje sveta pričest.“ Dakle, primajući i slaveći sakramente, Isus Krist nam pomaže na putu ostvarenja svetosti. Zato je bl. Alojzije Stepinac govorio: „Za kršćanina nema veće sreće, nego li su sveti sakramenti.“

U crkvi u Herceg Novom, u kojoj je kršten sv. Leopold Bogdan Mandić, iznad krstionice stoji natpis: „Ovdje je Leopold Bogdan Mandić primio milost krštenja koju je sačuvao do kraja života.“ Naši sveci i blaženici su dostoјno živjeli svoj krsni poziv na svetost i sada su u nebeskoj slavi. Za njih su se ostvarile riječi sv. Pavla: „Što oko ne vidje, i uho ne ču, i u srce čovječe ne uđe, to pripravi Bog onima koji ga ljube“ (1 Kor 2, 9).

Neka njihovi životi budu i nama putokaz za Kraljevstvo nebesko. „Ako su mogli oni (biti svetima), zašto ne bih mogao i ja?“ upitao se jednom prilikom sv. Augustin. I sveci su u svom životu imali slabosti i nesavršenosti, ali upravo te slabosti Isus Krist je pretvorio u njihovu jakost. Sveci nisu žudjeli da postanu nešto posebno, oni su samo čeznuli da budu Božji.



Krstionica u crkvi sv. Jeronima u Herceg Novom u kojoj je kršten sv. Leopold Bogdan Mandić

Promatrajući naše velikane vjere, uvidjeli smo kako nijedan svetac ne nalikuje na drugog, kako je svaki jedinstven, a svima je Isus Krist – sve. A taj Krist služio se njihovim ograničenim sposobnostima i slabostima kako bi ih pretvorio u neustrašive svjedočke Evanđelja. Svaki je svetac odraz Isusa Krista. Budimo i mi! I nas je Bog stvorio za svetost. Želimo li je ostvariti, moramo svakodnevno žudjeti za ljudskim i vjerničkim rastom kako bismo osobnom izgradnjom obogaćivali svoj duhovni život.

Svetost je usko povezana s duhovnim rastom, a za uspješan duhovni život potrebna je svakodnevna molitva. Kao što kisik omogućuje funkcije našem tijelu, tako molitva omogućuje disanje naše duše. Dopustimo da nas Bog upregne u svoje pothvate i da dosegnemo blaženstvo koje su dosegli sveci. Biti svet je dar Božje ljubavi i našeg nastojanja. Bog nas je stvorio iz ljubavi, ali naš vječni život ovisi o nama i našem rastu u svetosti. Budući da smo izabranici Božji, živimo – dostojni poziva kojim smo pozvani.

Molitva za ostvarenje svetosti

Svemući Oče, ti si svet i tvoja svetost kroz milosrđe i praštanje obasjava čitav svijet.

Molimo te, prati nas svojom milošću

da se u nama potpuno razraste klica svetosti koju smo primili na krštenju

kada si nam darovao svoga Duha i povezao nas vezom ljubavi sa svojim Sinom.

Pomozi nam na putu svetosti i ojačaj naše slabosti.

Svi sveti hrvatskog naroda, isposite nam od Oca darove Duha Svetoga,

zaštitu od zamki i izbavljenje od svakoga zla.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen!

II . dio

NA PUTU SVETOSTI

Današnjem čovjeku nudi se sloboda bez odgovornosti, uspjeh bez truda, zarada bez rada, ljubav bez vjernosti... Zahtijevaju se najrazličija prava, a zaboravljaju dužnosti. Razne ponude koje čovjeka svakodnevno zasipaju najčešće se prosuđuju po tome koliko su ugodne i poželjne, a ne koliko su vrijedne ili istinite. Razvila se cijela industrija marketinga koja nastoji poslati poruku do svakog čovjeka, čak i do onog u najudaljenijem kutku zemlje, kako je upravo ono što se nudi, najbolje za njega, čineći ga tako ovisnim o svojoj ponudi.

Vrijeme u kojem živimo iskrivilo je mnoge vrijednosti u narcizam i sebične forme, što je dovelo do otuđenja čovjeka od sebe samog, od drugih ljudi, od Boga i od prirode. Sve više osjećamo krizu koju svakodnevno iščitavamo na licima koja susrećemo i slikama svijeta u kojem živimo: kriza je smisla, osjećaja za moralnost, čovjeka, svijeta, vjere... Da bi se čovjek ponovno vratio k sebi, drugima i Bogu, potrebno je pogledati ‘unutra’, zaći u svoju osobnu povijest i vratiti se neprolaznim vrijednostima. Sveti Pavao u Poslanici Rimljanim s pravom nas upozorava: „Ne suočiličujte se ovom svijetu, nego se preobrazujte obnavljanjem svoje pameti da mognete razabirati što je volja Božja, što li je dobro, Bogu milo; savršeno!“ (Rim 12, 2).

Najbolji odgovor na današnju krizu zasigurno je odgovorna sloboda koja priznaje Boga apsolutnom istinom, stvoriteljem svijeta i čovjeka, glavnim ciljem kojem teži naš osobni i društveni život, a dostojanstvo ljudske osobe, najsavršenijeg Božjeg stvorenja, mjerom demokracije, slobode, pluralizma, dijaloga, mira... Dvije tisuće godina staro kršćanstvo i danas ima što ponuditi suvremenom svijetu i čovjeku. Radosna vijest je još uvijek živa, aktualna, životna i izazovna. Treba joj samo dopustiti da oživi i zaživi na što vjerodostojniji način, u ljudima, njihovim **životima** i njihovim djelima.

Stoga, u drugom djelu ove građe kojeg smo naslovili *Na putu svetosti*, sukladno naslovu, predstavljamo još neke svjedoke Evanđelja iz hrvatskog naroda, uzore svetog života na našem putu svetosti. To su na prvom mjestu sluge i službenice Božje za koje je otvoren postupak beatifikacije. Nakon toga, nakratko se vraćamo u prošlost i prisjećamo osoba koje su dale veliki doprinos duhovnosti hrvatskog naroda, osoba koje su živjele na glasu svetosti, ali ih Crkva nikad nije službeno potvrdila blaženima ili svetima.

1. Sluge i službenice Božje u Crkvi u Hrvata

Prikupljajući podatke o broju sluga i službenica Božjih u hrvatskom narodu za koje je pokrenut postupak beatifikacije do 2018. godine, zaključili smo popis s brojem četrdeset.²⁰ Svjesni smo, također, da ima još jako puno osoba u hrvatskom narodu koje su živjele na glasu svetosti te da su mnoge od njih podnijele i mučeništvo za vjeru. To je pokazatelj da unatoč popularnosti glumaca, glazbenika, sportaša ili biznismena prava svetost ne zatamnjuje. Iako mnogi danas teže uspjehu pod svaku cijenu, mnoštvo slugu i službenica Božjih pokazuje da svetost nije nedostižan cilj. Upravo sveti ljudi potrebni su ovom napačenom hrvatskom narodu jer naša domovina vapi za dobrim i poštenim ljudima, za svećima. Naime, kad bi bilo još više svetosti, bilo bi manje pohlepe, mržnje, svađe, psovke, netrpeljivosti i raznih drugih zala.



Karta 5.

Važna mjesta u životu duhovnih velikana hrvatskog naroda

²⁰ Popis slugu i službenica Božjih u hrvatskom narodu nalazi se u *Dodatku*.

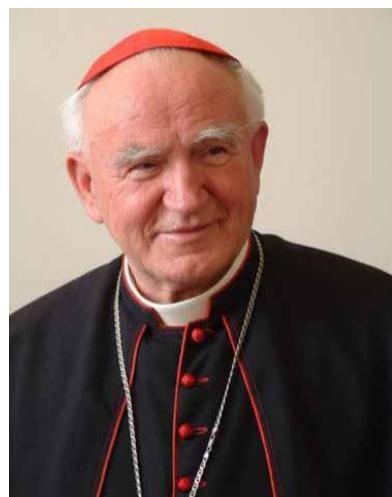
Zbog ograničenosti sadržaja ove građe predstaviti ćemo kraći izbor slugu i službenica Božjih iz reda zaređenih crkvenih službenika, redovnica i redovnika te vjernika laika. Promišljat ćemo, dakle, o izabranim članovima Crkve u Hrvata kako su živeći i djelujući u različitim službama i zvanjima ostvarili svetost.

1.1. Franjo Kuharić – moralni autoritet hrvatskog naroda

Franjo Kuharić je svojim životom i djelovanjem zadužio narod Božji u Hrvata, ali i cijelu Katoličku Crkvu. On je Crkvi i narodu „velikodušno, mudro i vjerno služio“, kazao je Ivan Pavao II. Branio je slobodu, vjeru i dostojanstvo hrvatskog naroda u nametnutom Domovinskom ratu, devedesetih godina prošlog stoljeća. Bio je zauzeti promicatelj pravde, oproštenja i pomirenja svih ljudi, bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost.

Još i danas odzvanja njegov govor koji je održao 10. kolovoza 1991. godine, na blagdan sv. Lovre, u Petrinji: „Braćo i sestre, Crkva je odgajala hrvatski narod Evanđeljem da bude mirotvoran i da bude mironosan, da nikad ne osvaja tuđe i da sa svakim živi u miru i poštovanju, bez obzira na nacionalnu, vjersku ili političku pripadnost... Ako je moj protivnik spalio moju kuću, ja neću zapaliti njegovu! Ako je razorio moju crkvu, ja neću ni dirnuti njegovu, dapače, čuvat će je. Ako je napustio svoj dom, ja neću ni igle uzeti iz njegova! Ako je ubio mojeg oca, brata, sestru, ja neću vratiti istom mjerom, nego će poštovati život njegova oca, brata, sina, sestre!“

Franjo Kuharić je bio neumoran i rado slušani propovjednik jednostavnog i razumljivog, a teološki utemeljenog stila. Osobito su bile značajne njegove propovijedi prigodom proslave *Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata* i hodočašća u Mariju Bistrigu, a nadasve na Stepinčevu u Zagrebačkoj katedrali, na temelju kojih je izdana knjiga *Poruke sa Stepinčeva groba*. U svojim propovijedima promicao je dostojanstvo hrvatskog naroda, čežnju za vjerskom slobodom i neumorno svjedočio istinu o bl. Alojziju Stepincu. Radi toga, komunistička vlast proglašila ga je najvećim državnim neprijateljem. Slovio je kao *moralni autoritet hrvatskog naroda*. Splitsko-makarski nadbiskup mons. Marin Barišić jednom zgodom je napisao da je kardinal Kuharić već „za života postao iskreni simbol pravoga bogoljublja, čovjekoljublja i domoljublja.“



Kardinal Kuharić je rođen 15. travnja 1919. godine u *Dolini kardinala*, u Pribiću pokraj Krašića. Bio je trinaesto i najmlađe dijete u obitelji Ivana i Ane. Za svećenika je zaređen po rukama bl. Alojzija Stepinca 1945. godine uz riječi: „Šaljem vas u krvavu kupelj.“ Za biskupa je posvećen 1964., a 1970. godine postao je zagrebački nadbiskup. U vrijeme biskupske službe Franjo je bio prvi odgovorni urednik dječjeg časopisa *Maloga Koncila* tj. MAK-a. U prvom broju tog lista u ožujku 1966. godine, između ostaloga, je napisao: „Pod imenom Crkva razumijte uvijek živu zajednicu velike Božje obitelji... Vi pripadate Božjoj obitelji. Nebeskog Oca nazivate Oče naš, Isusovu Majku zovete svojom Majkom. Vi ste mala braća i sestre Isusove.“ Njegovo biskupsko geslo *Bog je ljubav* toliko je nadahnjivalo na ljubav prema Bogu i bližnjemu da je na radio Sljemenu pokrenuta emisija *Bog je ljubav* u kojoj je kardinal Kuharić osobno pomagao slušateljima u duhovnoj i materijalnoj potrebi.

Papa Ivan Pavao II. na konzistoriju, 2. veljače 1983. godine, promaknuo ga je u Kardinalske zbor. Bio je počasni akademik HAZU-a. Umro je na glasu svetosti 11. ožujka 2002. godine u Zagrebu. U oporuci vezanoj uz sprovod zapisao je: „Obredi moga pokopa neka budu prožeti vjerom u život vječni i uskrnsnuće tijela. Uvijek sam čvrsto i radosno vjerovao u tu Božju istinu o čovjeku. To je najsvetija, najpotresnija i najsudbonosnija istina o postojanju čovjeka... Prijatelji, samo to je važno.“

1.2. Josip Stadler – svjetiljka koja gori i svijetli

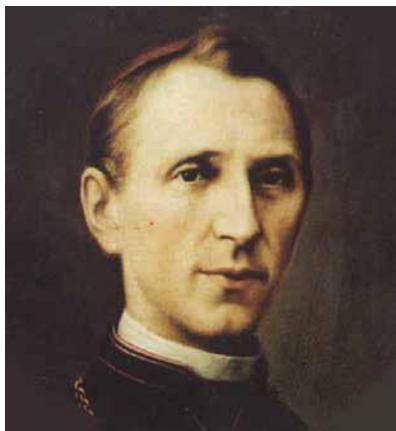
Sluga Božji Josip Stadler je rođen 1843. godine u Slavonskom Brodu kao peto od osmero djece u obrtničkoj obitelji. U jedanaestoj godini ostao je bez oca i majke pa je brigu o njemu preuzeo susjed, krojački majstor Matija Oršić. Budući da je Josip bio intelektualno vrlo nadaren, Matija se svim silama trudio kako bi mu osigurao

nastavak školovanja. Tako je Josip najprije otišao u Požegu, a zatim u Zagreb gdje je njegovu intelektualnu darovitost i pobožnost zamijetio dr. Luka Petrović, sjemenični rektor. On ga je poslao na daljnje školovanje u Rim.

Josip je ukazano povjerenje itekako opravdao. Postigavši doktorat iz teologije na Papinskom sveučilištu *Gregoriana*, vratio se u Zagreb najprije kao gimnazijski nastavnik u sjemeništu, a potom kao sveučilišni nastavnik na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, na kojem je dva puta bio izabran za dekana. Josip je već u Zagrebu pokazao socijalnu osjetljivost pa je pokrenuo izdavanje mjeseca *Glasnik sv. Josipa* za siromašni puk koji još i danas izlazi. List je imao najveću nakladu među ondašnjim tiskanim listovima u Hrvatskoj.

Papa Lav XIII. imenovao ga je 5. srpnja 1881. godine sarajevskim nadbiskupom. Došavši u Sarajevo, zatekao je jednu crkvicu i 800 katoličkih vjernika. Budući da je potjecao iz siromašne obitelji, nije mu bilo strano ni raditi ni oskudijevati pa se, pun entuzijazma i povjerenja u Božju providnost, dao na posao. U Travniku je osnovao i sagradio dječačko sjemenište i gimnaziju, a u Sarajevu je podigao katedralu koju je posvetio Presvetom Srcu Isusovu. U neposrednoj blizini sagradio je nadbiskupski i kaptolski dvor te zgradu Bogoslovije. Osnovao je 1890. godine žensku redovničku družbu *Služavke Malog Isusa*, podigao im kuću maticu i povjerio vođenje dvaju sirotišta *Betlehem* i *Egipat*, stavljući im na srce služenje Kristu u siromasima.

Josip Stadler je posjedovao široku kulturu uma i srca. Priredio je sedam filozofskih knjiga, od kojih je tiskano šest, a samo je *Etika* ostala u rukopisu. Osim toga, priredio je i tiskao više biblijskih djela, od kojih je važno spomenuti *Sveto evanđelje Gospodina našega Isusa Krista i Djela apostolska* koje je bilo namijenjeno širokim narodnim krugovima. Uz sve navedeno, pokrenuo je i vjerski tisak. Godine 1882. počeo je izlaziti teološki mjesecnik *Srce Isusovo* i *Glasnik Presvetog Srca Isusova* za narod. Pet godina poslije, pokrenuo je još tri lista: službeno glasilo nadbiskupije *Vrhbosna*, ekumenski časopis *Balkan* koji je obrađivao problematiku odnosa Katoličke i Pravoslavne Crkve te politički list *Hrvatski dnevnik*.



Bio je čovjek djelotvorne ljubavi, ustrajne molitve, rada i velikog povjerenja u Božje milosrđe. „Tko se nada milosrđu, neka sam bude milosrdan; tko milosrđe ište, neka je sam milosrdan“, rekao je jednom zgodom. Životno načelo svog djelovanja izrazio je u rečenici: „Imaj prema Bogu srce djetinje, prema bližnjemu srce materinje, prema sebi srce sudačko.“

Časni sluga Božji Josip Stadler kao visoki crkveni dostojanstvenik mogao je živjeti u blagostanju, ali je živio vrlo skromno. Nije imao potrebu napisati niti svoju oporuku jer nije posjedovao osobnu imovinu. Naime, sve što je imao, za života je podijelio drugima, osobito onima koji su bili najpotrebniji. Umro je u Sarajevu 8. prosinca 1918., u 75. godini života. Postupak za proglašenje blaženim i svetim pokrenut je 20. lipnja 2002. godine u Sarajevu.

1.3. Ante Antić – čudotvorni tješitelj

Kad su jednom prigodom hrvatski hodočasnici došli sv. ocu Piu u San Giovanni Rotondo, on ih je začuđeno pogledao i upitao: „Hrvati, što radite tu?! Imate fra Antu Antića u Zagrebu, idite k njemu!“

Fra Ante Antić je rođen 16. travnja 1893. godine u Prvić-Šepurini na otoku Prviću kod Šibenika. Njegovi roditelji, Toma i Tade, imali su desetoro djece, a Ante je bio šesto. Životopisci fra Ante Antića bilježe da je ime dobio po sv. Anti Padovanskom kojem se njegov otac zavjetovao i prije nego što je znao da će dobiti sina.

Našavši se s trudnom suprugom u strašnoj oluji na moru, između Zatona i otoka Prvića kod rta Martinska, u kojoj se brodić obitelji Antić činio poput orahove ljske, Toma je zazvao u pomoć sv. Antu. Zavjetovao se da će, ako supruga Tade rodi zdravo muško dijete, dati mu ime Ante i poslati ga u sjemenište da po volji Božjoj postane svećenik, redovnik franjevačkog reda kojemu je pripadao i sv. Ante. Tako je i bilo. Otac Tade je,

nažalost, umro kad je Ante imao šest godina, ali za dječakov poziv se sam Bog pobrinuo, posijavši klicu duhovnog zvanja u njegovo srce.

U ranoj dječačkoj dobi, 1905. godine, započeo je duhovni rast Ante Antića u Franjevačkom sjemeništu u Sinju, pod zaštitom Čudotvorne Gospe Sinjske, koji je okrunjen svećeničkim ređenjem 1917. godine u Šibeniku. Već se kao sjemeništarac, a osobito kao svećenik, fra Ante isticao kreposnim životom, čistoćom i dobrotom srca, poniznošću, jednostavnošću, ljubavlju prema Kristu i Blaženoj Djevici Mariji te svom Redu i Provinciji. Zbog svojih vrlina obavljao je vrlo zahtjevne službe u Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja kojoj je pripadao.

Službu odgajatelja (magistra) budućih svećenika vršio je od 1917. do 1956. godine. Osobnim primjerom podučavao je i svjedočio strpljivog, skromnog i poslušnog redovnika. Nije mu bilo teško, dok su bogoslovi spavali, umjesto njih očistiti zajedničke prostorije u samostanu. Očinski se brinuo za siromašne studente, a po potrebi je za njih i prosio. Kad bi iz pedagoških razloga morao ukoriti nekog od bogoslova, uvijek je isticao svoju odgovornost u njihovom ljudskom i vjerničkom rastu: „Niste vi krivi za ovo; pogriješili ste, ali sam tome ja kriv više nego vi. Da sam ja bolji, i vi biste bili bolji.“

Unatoč tome što je bio usmijeren na duhovni život budućih svećenika, nije zaboravljao ni običan puk. U godinama nakon Drugog svjetskog rata u kojima se više oskudjevalo, nego obilovalo, bilo je jako teško živjeti na škrtoj zemlji makarskog primorja gdje je fra Ante bio na službi. Tražio je načine kako pomoći mnoštvu gladne djece i nezaštićenih udovica. Jednom zgodom uputila se k njemu siromašna majka iz susjedne župe kako bi isprosila nešto za svog sina Stipu koji se pripremao za Prvu sv. pričest. Fra Ante se na trenutak našao u nedoumici. Iako joj je žarko želio pomoći, nije znao kako bi jer nije imao doslovno ništa kod sebe. Onda je skinuo svoj fratarski plašt i rekao: „File, evo ti ga pa raskroji i sašij nešto djeci.“ Žena je uzela plašt sa zahvalnošću da njime ogrije svoju djecu i sama ohrabrena plemenitom gestom dobrog redovnika. Njezin sin Stipe koji je nosio kaputić skrojen od tog plašta postao je kasnije svećenik, franjevac i nastavio služiti Bogu i ljudima poput fra Ante.

Službu magistra fra Ante je vršio do 1946. godine u Makarskoj, a nakon toga nastavio je istu službu u Zagrebu, gdje je bio premješten zbog zdravstvenih poteškoća. U gradu pod Sljemenom vrlo brzo se pročulo da je fra Ante osobit isповједnik, živi svetac koji poznaje tajne ljudskog srca i pomaže u najtežim krizama. Tako je od 1956. godine do kraja svog svetačkog života proveo u službi isповједnika, u samostanu Gospe Lurdske u Zagrebu gdje se danas nalaze njegovi zemni ostaci.

Jedan od pokornika bio je i časni sluga Božji, kardinal Franjo Kuharić koji je zapisao: „Bio mi je isповједnik. Imao sam u njemu duhovnog prijatelja koji mi je davao dragocjene i dalekovidne savjete, kao da je gledao moju budućnost.“ Nakon otvaranja procesa za proglašenje blaženim, kardinal Kuharić je, između ostalog, rekao: „Fra Ante Antić za vrijeme svoga zemaljskog života, (...) bio je uočen kao čovjek Božji i privlačio je duše da ih vodi Božjim putem prema nebeskom Kraljevstvu.“

Sveto pismo nas uči da je vjera bez djela mrtva (usp. Jak 2, 17), a svojim životom i djelovanjem potvrđuje nam to i fra Ante. Svjestan svog skorog preseljenja u vječnost, 4. ožujka 1965. godine javno se isповjedio, moleći provincijala za odrješenje i pokoru. Našeg poznatog bibličara fra Bonaventuru Dudu, koji je redovito hodočastio u Svetu zemlju, zamolio je: „Kad dođete do kamena svetog Groba, poljubite ga i za mene i recite: ‘Isuse, daj fra Anti da sveto umre.’ A osobito kad dođete u dvoranu Posljednje večere, recite: ‘Isuse, hvala ti što si fra Anti dao milost da bude tvoj svećenik.’“

Svaki čovjek je pozvan svjedočiti vjeru i riječima i djelima kako bi ovaj svijet učinio ljepšim mjestom za život. Fra Ante je to činio do posljednjeg trenutka, svjedočeći da je ovaj svijet – Božji svijet. Neka pomogne i nama da milosrdem i dobrotom ispunimo svoje dane i oplemenimo naše susrete sa svim ljudima koji se nađu na našem životnom putu.



1.4. Ante Gabrić – siromah među siromasima

Naš najpoznatiji misionar o. Ante Gabrić od djetinjstva je osjećao ljubav prema misijama. Tu ljubav prenijela su mu dvojica isusovca koja su jednom zgodom odsjela u njegovoj rođnoj kući u Metkoviću. Oni su ga toliko oduševili da je odlučio promijeniti prvotnu odluku koju je zapisao na dan Prve sv. pričesti: „Želim biti kao fra Leonard.“ Želio je, dakle, postati franjevac kao njegov župnik, ali priče dvojice misionara usmjerile su ga u isusovačko sjemenište u Travnik. Ne dvojeći oko svog životnog poziva, želju za radom u misijama iznio je poglavarima isusovačkog reda 1933. godine dok je bio u novicijatu u Zagrebu. Oni su ga poslali u Italiju, najprije na studij filozofije u Goricu, a zatim na studij teologije u Gallarate, pokraj Milana.

Prije nego što je završio studij i postao svećenik, želja mu se ispunila i on je 16. listopada 1938. godine oputovao brodom iz Genove za Indiju. U Calcuttu, glavni grad pokrajine Bengalije, stigao je 5. studenoga 1938. godine. Najprije je počeo učiti bengalski jezik, a nakon toga je završio studij teologije na obroncima Himalaja, u Kurseongu. Za svećenika je zaređen 21. studenoga 1943. godine. Misionarsku službu je započeo među hindusima, muslimanima i malobrojnim kršćanima u misijskoj postaji Morapai, gdje se zadržao oko godinu dana.

Nakon toga, djelovao je 16 godina u Boshontiju. Kako je bio vrlo skroman, ubrzo je postao jedan od njih, siromah među siromasima. Često je pisao u domovinu i poticao brojne dobrotvore da mu pomognu: „Isus zove, Božanski beskućnik traži stan u zabitim selima poganske Bengalije.“ Pomagao je svima, a osobito onima koji su bili na rubu društva kao npr. udovicama kojima je podizao domove i sirotišta. Misiju školu podigao je na stupanj gimnazije. Uveo je poduku za razna zanatska zanimanja. Izgradio je bolnicu, radijsku postaju, popravljao je putove, nasipe, kanale i vrtove te pomagao ljudima da imaju bolju žetvu. Učeći ih za život, ne samo da je svjedočio Kristovu ljubav, nego je on sam postao prava, živa slika Isusa Krista. Pokrenuo je i časopis *Tamo gdje palme cvatu*.

Surađivao je s Majkom Terezijom, najpoznatijom misionarkom koju je papa Franjo 4. rujna 2016. proglašio svetom. Zajedno s njom slao je pisma iz misija u dječji časopis *Mali Koncil* budeći misionarski duh u mnogim mladim srcima. Sveta Majka Terezija je o Antu Gabriću zapisala: „Što je otac Ante učinio u Bengaliji, morali biste doći tamo i vidjeti. To nije moguće kazati. Jedino je moguće kazati da smo zahvalni njegovoj obitelji što su dali svoga sina i svoga brata Isusu. Što su ga žrtvovali za Boga, da on bude svjetlo, radost, mir, živa Isusova ljubav u Bengaliji, gdje ljudi nikada nisu znali da je moguće ljubiti kao što je on ljubio njih. On je doveo Isusa i Mariju u obitelji i oni žive radosnim životom.“

Posljednja misijska postaja o. Ante bila je Maria Polli (Marijino Selo), a pokraj tog sela sagradio je Đišu Polli (Isusovo selo). Uz već opisane brojne aktivnosti koje je poduzimao, u ovim selima je osnovao *kooperativno društvo*, tj. blagajnu solidarnosti. Svaki član misijske zajednice je trebao davati mjesечно po jednu rupiju u blagajnu iz koje je, po potrebi, mogao dobiti pomoć. Ne smijemo smetnuti s uma da mu je od svih aktivnosti bila najvažnija duhovna izgradnja zajednice. On sam je zabilježio da je 1977. godine iz njegove župe „u samostan otišlo četrdeset djevojaka, a u sjemenište osam dječaka.“



Svoju domovinu je prvi put posjetio 1969. godine, nakon trideset i jedne godine misionarskog rada u Indiji. Ostalo je zapamćeno kako ga je 1976. godine, na proslavi 1300. godine kršćanstva na našim prostorima u Solinu, narod nosio na rukama. U predvečerje završnog slavlja o. Ante Gabrić predvodio je bogoslužje bdijenja koje je bilo veliki molitveni sat hrvatske povijesti nad grobovima hrvatskih kraljeva.

Iscrpljen od napornog misionarskog rada, o. Ante je umro 20. listopada 1988. godine. Po vlastitoj želji pokopan je pod palmama u Maria Polli, a u grob mu je stavljena gruda hrvatske zemlje koju je sam donio iz

domovine i boćica s vodom iz Jadranskog mora. Postupak za proglašenje blaženim sluge Božjega o. Ante Gabrića pokrenut je prigodom 100. obljetnice njegovog rođenja, 28. veljače 2015. godine, a pokrenuo ga je zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić.

1.5. Klara Žižić – učiteljica vjere i majka siromaha

Klara Žižić utedeljiteljica je najstarije izvorne hrvatske redovničke zajednice *Družbe sestara franjevki od Bezgrješne sa sjedištem u najstarijem hrvatskom gradu na obalama Jadrana u – Šibeniku*. Početci Družbe sežu

u daleku 1673. godinu kad se, nakon potpisivanja Kandijskog mira između Turskog Carstva i Mletačke Republike, Mara Žižić nastanila u Šibeniku. Siromašna kućica u šibenskom Varošu izvan gradskih zidina, u blizini crkve sv. Martina i župne crkve Blažene Djevice Marije u Vrtlinama ili Gospe van Grada, postala je njezin dom. Tu joj se ubrzo pridružila jedna pobožna žena iz Promine, Kata Burmaz s kojom se Mara Žižić posvetila služenju najpotrebnijima.



Vlado Šerić, Sl. Božja Klara Žižić

O svetom životu majke Klare i njezine redovničke zajednice tijekom prvih sto godina, od 1673. do 1784., govori *Knjiga od uspomene*, najstarija kronika Sestara franjevki, pisana bosančicom i štokavskom ikačicom. Pod okriljem franjevačke provincije Bosne Srebrenе i uz odobrenje šibenskog biskupa Ivana Dominika Kalegarija, Mara i Kata započele su redovnički

život 17. studenoga 1679. godine, na dan sv. Elizabete Ugarske, zaštitnice Trećeg franjevačkog Reda. Primile su redovničko odijelo i dobile nova imena: s. Klara i s. Serafina. Živjele su prema Pravilu Trećeg samostanskog reda sv. Franje, potvrđenom od pape Leona X. U *Knjizi od uspomene* sačuvan je i najstariji prijevod toga pravila na hrvatski jezik. Majka Klara bila je prva i doživotna poglavica svoje redovničke zajednice, a vodila ju je po primjeru Isusa Krista, u duhu karizme sv. Franje i sv. Klare Asiške.

Službenica Božja majka Klara Žižić, krsnim imenom Mara, rođena je 1626. u Promini u Dalmatinskoj zagori, između Knina i Drniša. Veliki dio svoga života provela je u Promini, pod turskom vlašću koja je bila osobito okrutna prema katolicima i svemu što je katoličko. Pod stoljetnim pritiscima i životnim prijetnjama katolici su često upadali u napast otpada od vjere. Da bi se suprotstavila tom zlu i otupila oštricu grijeha u koji je njezin narod upadao, ona se od svoje mladosti posvetila Bogu zavjetom djevičanstva kao franjevačka trećoredica. Usmjerila je sve svoje snage na očuvanje vjere u svom narodu, surađujući s franjevcima Bosne Srebrenе koji su jedini mogli djelovati na području pod turskom vlašću.

U nedostatku svećenika bila je nositeljica vjerske poduke, širiteljica pobožnosti i karitativnih djelatnosti. Glavna briga bila joj je poduka naroda u istinama katoličke vjere. Njezina uloga i značaj bili su osobito važni tijekom dugog razdoblja odsutnosti franjevaca iz unutrašnjosti Dalmacije, od 1648. do 1675. godine. Oni su, naime, bježeći pred turskom tiranijom napustili svoje boravište na otoku Visovcu i preselili se zajedno s jednim dijelom naroda na područje uz more u Mletačku Dalmaciju, u Šibenik. Mara Žižić ostala je s ostatkom naroda na turskom području za vrijeme Kandijskog rata (1645. – 1669.), te je po cijenu vlastitog života duhovno snažila svoje sunarodnjake koji su bili trajno izloženi prijetnjama islamizacije.

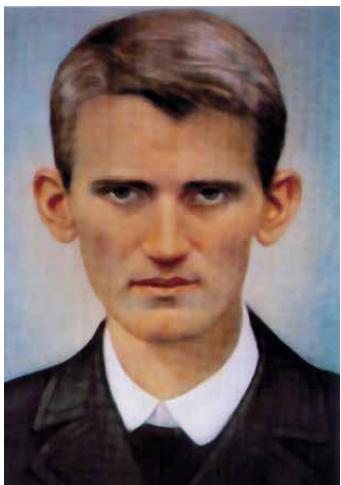
Znajući za teške uvjete života pod otomanskom tiranijom u kojima je živjela Mara Žižić i njezin sveti život kojim je svjedočila svoju vjeru, Šibenčani su je pozvali u Šibenik. Željeli su da upravo ona podučava njih i njihovu djecu kršćanskom nauku i pobožnosti, brine se za bolesne i umiruće te pruža besplatno prenoćiše siromašnim putnicima. Zajedno s Katom Burmaz i drugim sljedbenicama koje su im se pridružile, dijelile su s narodom sve što su imale, a oni su im uzvraćali prihodima sa svoje zemlje. Živeći Bogu predanim i uzornim životom, u potpunom siromaštvu, poniznosti i malenosti, u brzi i djelatnoj ljubavi koju je iskazivala osobito prema najpotrebnijima, majka Klara postala je ogledalom i svjetлом Šibenika.

Koliko je dobra majka Klara učinila ljudima i što im je značila, vidljivo je iz zapisa prigodom njezine smrti u kojem je istaknuto da je „za njom plakao cijeli grad i Varoš, budući da je pod svetim habitom kao jedna svjeća sijala poniznošću i dobrim djelima. Najsvetije je živjela, tako je i umrla.“ No ostala je prisutna po svojoj redovničkoj zajednici i po sestrama koje su nastavile živjeti njezinu karizmu. Kroz dugu povijest one su u svom radu otkrivale nove oblike karitativne i pastoralne djelatnosti, a danas su osobito aktivne u odgoju i katehizaciji djece i mladih.

Majka Klara, utemeljiteljica najstarije hrvatske redovničke zajednice, umrla je 21. rujna 1706. godine, a tijelo joj je pokopano u franjevačkoj crkvi sv. Lovre u Šibeniku. Na grobu majke Klare redovito se ostavljaju zapisi vjernika na različitim jezicima s molitvama za njezin zagovor u raznim potrebama, kao i zahvale za uslišane molitve. U više slučajeva majka Klara je istaknuta kao zagovarateljica života, budući da su njezinim zagovorom mnogi bračni parovi dobili toliko željenu djecu nakon dugih godina braka. Biskupijski postupak za beatifikaciju majke Klare Žižić otvoren je u šibenskoj katedrali sv. Jakova 2004. godine, na dan njezine smrti, 21. rujna, a zaključen je 30. svibnja 2016. godine. Postupak beatifikacije nastavlja se na *Kongregaciji za kauze svetaca* u Rimu.

1.6. Petar Barbarić – apostol Srca Isusova

Petar Barbarić, apostol Srca Isusova naučio je biti *blaga i ponizna srca* te je stekao takav duševni mir da ga posljednje tri godine života nitko nije video ni žalosna ni ljuta. Iako nije doživio svoj 23. rođendan, svrstavaju ga



uz velikane mladih svetaca: sv. Alojzija Gonzge, sv. Stanislava Kostke i sv. Ivana Berchmansa. Petra je krasila jednostavnost, iskrenost i poštenje, osobine koje su i danas tako potrebne i aktualne. Zbog te jednostavnosti uspoređuju ga sa sv. Terezijom od Djeteta Isusa, velikom sveticom i crkvenom naučiteljicom.

Petar Barbarić i sv. Terezija od Djeteta Isusa bili su suvremenici i umrli su iste godine, od iste bolesti. Sveta Terezija od Djeteta Isusa provela je jednostavan duhovni život u zatvorenom karmelskom samostanu, a Petar u travničkom sjemeništu. Njezina duhovnost naziva se *duhovnost malog puta* koja nas uči da trebamo činiti male, svakodnevne stvari u životu, ali s velikom ljubavlju. Petar je u travničkom sjemeništu ostavio upravo takav trag. Kad su ga jednom prilikom njegovi školski kolege upitali kako osigurati mjesto u nebu, on je odgovorio: „Od svih putova što vode u nebo, meni se čini najkraćim, najlakšim i najpouzdanim onaj kojim čovjek ide ispunjavajući svoje obične dužnosti.“

Petar je rođen 19. svibnja 1874. godine u Šiljevištima kod Klobuka u Hercegovini. Imao je četiri brata i četiri sestre. Već kao malen dječak isticao se po mirnoći i dobroti. Od malena je volio knjigu i nosio ju sa sobom u prirodu gdje je čuvao domaće blago koje je izvodio na ispašu. Tek s dvanaest godina krenuo je u školu jer do tada nije bilo škole u njihovom kraju. Brzo je svladavao školsko gradivo, tako da je u dvije godine uspješno završio sva četiri razreda pučke škole u Veljacima. Posebno je štovao Srce Isusovo i Blaženu Djevicu Mariju kojoj je svakodnevno molio krunicu. Nakon pučke škole bio je godinu dana zaposlen kod trgovca Ante Babića koji ga je toliko zavolio da mu je, budući da nije imao djece, želio ostaviti svoju trgovinu. No na poticaj svog učitelja Tomislava Vuksana, Petar je otišao u travničko sjemenište.

U Travniku je vrlo brzo stekao ugled, tako da je čak i svoje profesore oduševljavao mudrošću i svetošću. Predstavljao je jedinstven primjer utjecaja na razrednu zajednicu. U trzavicama i sukobima koje, primjerice, ni odgojitelji nisu uspijevali riješiti, on bi svojom zrelošću cijeli razred potaknuo na potpuni zaokret. Bez tužakanja ili svađe, snagom svoje osobnosti usmjeravao bi i nepovoljne situacije pozitivnim putem. Postao je svjetlo travničkog sjemeništa. Poput ostalih učenika, volio je igru i izlete, ali u svemu je bio umjeren. Ni u čemu nije zaostajao, a prednjačio je u svetosti. U školi je učio njemački, grčki i latinski jezik, a sam je naučio talijanski. Preveo je s talijanskog jezika Životopis Hrvata Pavla Kolarića (1837. – 1862.) koji je u Rimu sveto živio i umro.

Petar je želio postati svećenik i maštao je kako bi u župi u kojoj bi služio uveo pobožnost Srcu Isusovu te

Bratovštinu karmelskog škapulara i molitvu krunice. Na njegov poticaj i zamolbu poglavari su dopustili da se u sjemeništu uvede pobožnost *Devet prvih petaka u čast Srcu Isusovu*. Za vrijeme ljetnih praznika tu pobožnost je širio i u svom rodnom kraju kao i list *Glasnik Srca Isusova*. Kad je u travničkom sjemeništu osnovana katolička crkvena udruga *Marijina kongregacija* na Blagovijest 1889. godine, Petar se u nju učlanio već u prvom razredu, a od petog do početka osmog razreda bio je njezin nadstojnik ili prefekt. To je bilo vrlo neobično jer tako važna uloga u udruzi do tada nikome nije bila povjerena u tako ranoj životnoj dobi. Marijina slika uvijek mu je bila na stolu i pobožno ju je zvao „moja Gospodarica, Odvjetnica i Majka.“ Šest dana prije smrti obećao je o. Anti Puntigamu da će posebno moliti za mladež, za procvat Marijine kongregacije u Hrvatskoj i đačke duhovne vježbe.

Petar je bio uzoran primjer za nasljedovanje ne samo tijekom svoga kratkog života, nego i u smrti. Blaženi Alojzije Stepinac nazvao je Petra „divnim mladićem“ koji će „uvijek biti sjajan primjer hrvatskoj intelektualnoj mlađeži.“ Petrov san da hrvatskom narodu služi kao svećenik razorila je teška bolest tuberkuloze koja mu je donijela godinu dana patnje. No on je strpljivo prihvaćao Božju volju, spremajući se na susret s onim kome je posvetio sav svoj život. U korizmi, uz veliku žrtvu i napor, odlazio je na križni put u crkvu, a kad je dobio križ s oprostima na kojem su bile prikazane umanjene postaje, ostajao bi u svojoj sobi i ondje obavljao tu pobožnost.

Petar je ušao u sjemenište sa željom da postane biskupijski svećenik, a u 6. razredu gimnazije (danas 2. razred srednje škole), zaželio je postati isusovac. Međutim, poglavari su savjetovali Petru da najprije završi gimnaziju s maturom pa da onda pođe u Družbu Isusovu. Kako je u međuvremenu bolest uznapredovala, isusovački provincijal mu je dopustio da ostvari svoju želju, tako da je dva dana prije smrti položio isusovačke zavjete i obukao isusovačko odijelo. Okrijepljen svetim sakramentima, s molitvom na usnama, Petar je umro na Veliki četvrtak, 15. travnja 1897. godine, u Travniku. Sprovod je obavljen na Veliku subotu nakon prijepodnevnih obreda uskrsne liturgije. Naime, prije Drugog vatikanskog koncila i liturgijske obnove, uskrsna liturgija se odvijala na Veliku subotu prije podne. Tako su uskrsni *Aleluja* i radosna uskrsna zvona otpratila Petrovo tijelo na groblje gdje će sačekati slavu uskrsnuća.

Sjemeništarci su se odmah počeli obraćati Petru u molitvi, obilazili su oko njegovog tijela i uzimali relikvije od njegove kose i odjeće. U narodu se, također, počelo govoriti o njemu kao o svecu te su mu se u molitvi obraćali ne samo kršćani, nego i muslimani. Tako je Petar i poslije smrti ostao spona među kršćanima, ali i pripadnicima drugih religija. Rijeke hodočasnika koje su dolazile na njegov grob smetale su komunističkim vlastima koje su oskrvnule i sakrile Petrovo tijelo. Proširili su i priču da su njegovi posmrtni ostatci bačeni u rijeku Lašvu. U ljetu 1998. godine, kad je započela obnova crkve i sjemenišne zgrade u Travniku, sasvim slučajno pronađeno je Petrovo tijelo koje je bilo zazidano u podrumskom dijelu zgrade sjemeništa. Praćeno tisućama vjernika, svim biskupima Bosne i Hercegovine, na čelu s vrhbosanskim nadbiskupom mons. Vinkom Puljićem, Petrovo tijelo ponovno je položeno u kriptu travničke crkve 23. srpnja 1998. godine gdje se i danas nalazi.

1.7. Egidije Bulešić – anđeo mladenačke čistoće



Egidije je svoje životno poslanje opisao riječima: „Zadatak života znači svim srcem, svim silama raditi za druge, za bližnje. To znači žrtvovati se, odricati se, poniziti se, moliti, drhtati, plakati, žalostiti se za sve duše i roditi ih u Kristu. Kako je lijepo podizati bijedne i još im jednom pružiti nadu u spasenje. Kako je lijepo otirati suze! Kako je lijepo okupljati mlade na nedjeljnoj misi da zajedno kao braća lome radost života!“

Egidije je rođen 24. kolovoza 1905. godine u Puli u obitelji s devetero djece. Na krštenju u pulskoj katedrali uz Egidije dobio je ime Bartol – Kristofor. Vrlo rano je prebolio upalu pluća, ali mir njegovoj duši i zdravlje tijelu donio je euharistijski Isus na Prvoj sv. pričesti u Rovinju. Nakon zdravstvenih poteškoća, došle su ratne strahote koje su njegovu obitelj odvele u progonstvo u Austriju.

Težak život u Grazu, borba za preživljavanje obitelji u kojoj je kao najstariji dječak morao i prosići i raditi te prijelaz s talijanskog na njemački jezik, uzrokovale su mu poteškoće u školi pa je morao ponavljati peti razred. Duhovnu radost donio mu je sakrament potvrde koji je primio u Grazu.

Nakon završetka Prvog svjetskog rata Egidije se vratio u Pulu i nastavio s duhovnom izgradnjom. Počeo je slušati propovijedi franjevca o. Tita Castagna, koji je kasnije postao njegov duhovnik do kraja života te je počeo proučavati klasike kršćanske literature. Njegova je obitelj bila posvećena Presvetom Srcu Isusovu pa je Egidije tražio da svi nedjeljom slave sv. misu. Egidije se zaposlio u *Arsenal*u najprije kao tesar, a zatim kao bravarski crtač u konstrukcijskom odjelu.

Svako jutro prije posla išao je na sv. misu i pričest, a nakon toga je provodio sat vremena u molitvi i meditaciji.

Svetački uzori bili su mu sv. Franjo Asiški i sv. Terezija od Djeteta Isusa. Za dublju teološku izgradnju proučavao je sv. Augustina i sv. Jeronima. Na proslavi pedesete godišnjice postojanja Katoličke akcije u Rimu 1921. godine, Egidije je predstavljao mlade Istre u radnom odjelu jer svečanog nije imao. Rimsko duhovno iskustvo bilo mu je poticaj i nadahnucje za osnivanje Katoličke akcije 11. studenog 1923. godine u Puli. Uz to upisao se i u Apostolat molitve te u Klub sv. Franje. Posjećivao je stare, bolesne, napuštene, okupljao izviđače za tijelovsku procesiju, itd. U prosincu 1925. godine morao je prekinuti radni odnos u *Uljaniku* zbog odlaska na odsluženje vojnog roka u trajanju od 25 mjeseci.

Na brodu s više od 1 000 mornara i 300 časnika nije bilo lako živjeti u okruženju u kojem je trebalo svakodnevno odolijevati raznim porocima i grijesima: alkoholu, psovci, tući, bludu... No Egidije je ubrzo shvatio da je stiglo i vrijeme i mjesto za njegov apostolat te je zapisao u dnevnik načelo svog djelovanja: „Živjeti iz ljubavi. Svuda ploviti. Radost svugdje raznosit.“ Geslo sv. Terezije od Djeteta Isusa, postao je njegov ‘program’. Želeći postati svet, napisao je jednom zgodom svojoj sestri Mariji: „Zauzmimo se i htjednimo popraviti baš one pogreške koje još imamo da postanemo sveti. Istinu ti kažem, kako sam već sreo problem svetosti, prema njemu sam se uputio velikim koracima. Neka me Gospodin uvijek vodi i tako mogu biti siguran da ću doći k Njemu – lijep i urešen najvišim krepostima.“

Svjedočeći vjeru i moralni život, naviještajući osobito evandeosku čistoću, godinu dana doživljavao je uvrede svojih kolega. No nakon što je spasio jednog mladića od samoubojstva zbog neuzvraćene ljubavi, kolege su ga počele prihvatići, a krug njegovih podupiratelja se počeo širiti. Nabavio je knjigu *Zaručnici* koju su javno čitali i analizirali. Kad je video da to mnoge nadahnjuje, iz dana u dan nabavljao je knjige, tako da je do njegovog odlaska s broda knjižnica sadržavala oko 200 naslova. Veliki protivnik Egidija bio je Guido, niži časnik na brodu, uvjereni ateist. Egidije je strpljivo prihvaćao njegove provokacije, ali uz argumentirane svakodnevne razgovore, Guido se promijenio. U mornarici je Egidije dobio i promaknuće u čin zapovjednika, ali on nije želio vojnički život. Kad je odlazio s broda, svi su plakali, a oni koji su ostali na brodu, napravili su maleni oltar na koji su stavili sliku Isusa Krista i Egidija.

Vrativši se kući, namjeravao se ponovo zaposliti u *Uljaniku*, ali uvjet za to bio je upis u fašističku organizaciju. Egidije je to odbio i otišao u potragu za poslom u Italiju. Zaposlio se u Monfalconeu kao tehnički crtač. Bio je uspješan i dobro plaćen za posao koji je obavljao. Uz to je karitativno djelovao u župi, podučavao djecu i pripremao ih za primanje sakramenta. No to nije dugo trajalo.

Na zdravstvenom pregledu liječnik je ustanovio da je Egidije iscrpljen, a onda se pojavila i upala pluća koja je u to vrijeme bila smrtonosna bolest.

U pulskoj bolnici bio je svima nadahnucje. Obitelj ga je željela poslati u Lourdes da ga Gospa čudesno ozdravi, ali on se već započeo pripremati za nebo. Na papiriću je zapisao: „Sjeti se, Egidije, moliti za svoju dušu da postane sveta, za roditelje, braću, sestre, za papu i za djela koja su mu posebno na srcu, za rodbinu, prijatelje i dobročinitelje, za duhovnog vođu i isповjednika, za one koji ti se preporučuju, za one koji trpe, za sve.“ Iscrpljen od bolesti, hrabrio je majku da prihvati volju Božju, a svoju posljednju želju, kao izraz ljubavi i potpunog predanja Isusu, uputio je svećeniku: „Želim kad umrem, oče, biti obučen u franjevačko odijelo.“ Rano

ujutro 25. travnja 1929. godine, u zajedništvu sa svojom obitelji i svećenikom, umro je „anđeo mladenačke čistoće Egidije“ s nepune 24 godine.

Na veličanstvenom oproštaju župnik don Antonio Santin nad grobom je rekao: „Danas ne treba roniti suze. Egidije više od oplakivanja zaslužuje da mu zavidimo. I da ga slijedimo...“ I doista je tako! Uz Guida Foghina, razuzdanog mladića i ateista s broda, koji je uzeo ime fra Egidije i otplovao u misije najprije na Tibet, a zatim u Gvatemala, mnogi drugi mladići su ga nasljedovali. Napušteni mladić i latalica kojeg je Egidije upoznao u vojsci, promijenio se, a raskajani grješnik na njegovom grobu poželio je, nakon dugo vremena, ispovjediti se. O Egidiju je rasprodano više od 100 000 knjiga raznih autora, a papa Ivan Pavao II. udijelio mu je 7. srpnja 1997. godine naslov časni sluga Božji.

Osobe koje su dale pečat duhovnosti hrvatskom narodu

Narodna poslovica govori, a primjeri privlače i upravo je to razlog da u ovom kratkom odlomku progovorimo o svjetlim likovima iz našeg naroda koji nisu proglašeni svetima ni blaženima, ali su sveto živjeli i mogu nam danas biti nadahnuće i poticaj za duhovni život. U bogatoj duhovnoj ostavštini hrvatskog naroda bilo je teško odlučiti se koga izdvojiti. Na kraju nam je duhovne velikane izabrala osoba koja ih je na određeni način povezala: veliki prijatelj Hrvata, papa Ivan Pavao II. koji je u mnogim životnim prilikama i neprilikama jačao vjeru u hrvatskom narodu.

Dan nakon proglašenja Alojzija Stepinca blaženim u Mariji Bistrici papa Ivan Pavao II. družio se s pukom Gospodnjim u Solinu. Tom je prilikom uputio mladima nezaboravne riječi: „Draga mladeži, Isus Krist je ‘Put, Istina i Život’ (Iv 14, 6). On neće nikoga iznevjeriti i najbolji je prijatelj mladeži. Dopustite da vas zahvati kako biste mogli postati nositelji glavne uloge velike i divne pustolovine ispletene ljubavlju prema Bogu i bližnjemu. Budućnost je u vašim rukama: vaša budućnost, ali i budućnost Crkve i vaše domovine. Sutra ćete se morati suočavati s velikim odgovornostima. Bit ćete na razini svojih budućih zadataka, ako se sada na odgovarajući način pripravite uz pomoć svoje obitelji, Crkve i odgojnih ustanova. Nadite svoje mjesto u Crkvi i u društvu, prihvaćajući velikodušno zadaće koje vam se sada povjeravaju u obitelji i izvan nje. To je najprikladniji način priprave za sutrašnje zadatke koji vas očekuju. Ne zaboravite nikada da je svako uređenje vlastitoga života, koje nije u skladu s Božjim naumom o čovjeku, određeno na neuspjeh i to prije ili kasnije. Čovjek se naime jedino s Bogom i u Bogu može potpuno ostvariti i postići puninu prema kojoj teži iz dubina svojega srca.“

Tako je u Solinu zborio sv. Ivan Pavao II. hrvatskoj mladeži. Uz to je citirao Marka Marulića, velikana hrvatske književnosti: *Felix, qui semper vitae bene computat usum*, tj. „Sretan je onaj tko uvijek smišlja kako će dobro upotrijebiti život.“ U Solinu je, također, don Frane Bulić, katolički svećenik, veliki hrvatski arheolog, povjesničar i konzervator starina otkrio kako je svoj život proživjela kraljica Jelena, heroina hrvatskog naroda. To je razlog zašto smo odlučili progovoriti nekoliko riječi o kraljici Jeleni i Marku Maruliću.

2.1. Kraljica Jelena – majka i zaštitnica siročadi i udovica



Najpoznatija Jelena u Katoličkoj Crkvi je Jelena Križarica, majka cara Konstantina, poznata po čudesnom pronalasku Kristova križa u Jeruzalemu. Od tada do današnjeg dana Jelena Križarica je nadahnuće i poticaj svima, a osobito upraviteljima država koji se smatraju kršćanima, da ozbiljno i iskreno žive svoju vjeru. Upravo tako je svoje poslanje shvatila i kraljica Jelena, majka kraljevstva, hrvatska heroina, najpoznatija i najveća hrvatska kraljica koju je narod nazvao Jelena Slavna. Nakon smrti supruga kralja Mihovila Krešimira II., hrvatskog kralja koji je vladao od 949. do 969. godine, odgajala je malodobnoga sina, budućeg kralja Stjepana Držislava i povjereni narod „stegom i urazumljivanjem Gospodnjim“ (Ef 6, 4). Pod vodstvom benediktinaca posvetila se vršenju djela milosrđa, a osobito dijeljenju

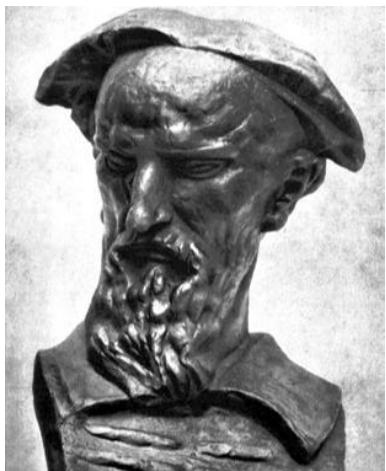
Ivan Mirković, Kraljica Jelena Slavna

milostinje. Sagradila je dvije crkve u Solinu: crkvu sv. Stjepana koja je služila kao grobnica hrvatskih kraljeva, a za liturgijske potrebe koristili su je benediktinci i crkvu sv. Marije na Gospinu otoku u kojoj su se krunili hrvatski kraljevi.

Do potkraj 19. stoljeća za kraljicu Jelenu se znalo samo iz kronike Tome Arhiđakona. Taj je izvor potvrdio don Frane Bulić 28. kolovoza 1898. godine, kad je pokraj današnje solinske crkve Gospe od Otoka pronašao temelje nekadašnje starohrvatske crkve te sarkofag i nadgrobni natpis kraljice Jelene. Na sarkofagu je uklesan epitaf na latinskom jeziku koji u prijevodu glasi: „U ovom grobu počiva glasovita Jelena koja je bila žena kralju Mihajlu, a majka Stjepana kralja. Ona se odreće kraljevskog sjaja, dneva osmoga mjeseca listopada. I bi ovdje pokopana 976. godine. Gle, ovo je ona, koja je za života bila majka kraljevstva, a zatim postala majkom siročadi i zaštitnicom udovica. Ovamo pogledavši, čovječe reci: ‘Bože, smiluj joj se duši!’“ Obnovljeni sarkofag zajedno s natpisom danas se nalazi u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu.

Iz natpisa iščitavamo da je Jelena bila zaštitnica Isusove najmanje braće (usp. Mt 25, 40) što je i obveza kraljevske vlasti. Naime, upravo je to hrvatski kralj Dmitar Zvonimir obećao papi Grguru VII. u tzv. *Zvonimirovoj zavjernici*: zaštitu dostojanstva svakog čovjeka, brigu o siromasima i nezaštićenima te očuvanje vrijednosti kršćanske ženidbe i braka. Gospodin Bog smilovao se duši slavne Jelene, a ovdje podsjećamo na riječi sv. pape Ivana Pavla II. Hrvatima: „Gajite dobri obiteljski duh, sačuvajte dobri običaj obiteljske molitve, ljubite svoje obiteljsko ognjište, svoju Crkvu i svoju domovinu!“ Naslijedujmo primjer žene, majke i kraljice Jelene kako bi Bog bio milostiv prema našem napačenom hrvatskom narodu.

2.2. Marko Marulić – otac hrvatske književnosti i duhovni kateheta



Ivan Meštrović, *Marko Marulić*

Marko Marulić rođen je 18. kolovoza 1450. godine u Splitu koji je u to vrijeme bio mali gradić s oko 5000 stanovnika. Uprava grada bila je pod Venecijom. Temeljnu izobrazbu stekao je u Splitu, a jedan od učitelja bio mu je glasoviti humanist Tideo Acciarini. Daljnje školovanje nastavio je u Padovi gdje je završio studij prava, a onda se vratio u Split i zaposlio u gradskoj upravi gdje su članovi njegove obitelji obnašali ugledne dužnosti. Marko se ubrzo počeo udaljavati od administrativno-upravnih poslova kako bi se više posvetio obiteljskom imanju i književnom izričaju.

Humanizam, prožet rodoljubljem i kršćanskom duhovnošću, obilježja su Marulićeva stvaralaštva koji je nadahnuće za svoj rad pronalazio u Bibliji i djelima antičkih pisaca kao što su Platon, Vergilije i Seneka. Marulić, vjeran kršćanskom nauku, u vrijeme prijetećeg islama dobio je nadahnuće za moralno i odgojno djelovanje. U tijeku najvećih osmanlijskih napada kad su Hrvati još samo vjerovali u ljudsku hrabrost i pomoć s neba, Marko Marulić je napisao: „Samo Bog nas može spasiti.“ Teškom borbom Hrvati su sprječili daljnja prodiranja Turaka u Europu pa su radi toga dobili naziv „predziđe kršćanstva.“

Marulić nije samo pisao o kršćanskim vrijednostima, on ih je ustrajno i živio. Glavno njegovo djelo moralne teologije je *Evangelistarum* u kojem moralnu teologiju povezuje s bogoslovnim krepostima: vjerom, ufanjem i ljubavlju. Bog je za Marulića uzrok postojanja čovjeka i svijeta kojem je vrijedno posvetiti svoj život. Zato on u prvi plan stavlja čovjekovu vjeru i na njoj gradi svoj svijet vrjednota. U kristološkoj raspravi *De humilitate et gloria Christi* ili *O poniznosti i slavi Kristovoj*, Marulić na primjeru starozavjetnih proroka dokazuje da je Krist obećani Mesija. Naglašavajući Kristovu spasiteljsku ulogu u otajstvu otkupljenja, čovjekovo spasenje je za njega ključni pojam i glavni cilj te zbog toga sve gleda u perspektivi vječnosti.

Marko Marulić pisao je na hrvatskom, latinskom i talijanskom jeziku, a već za života ostvario je svjetsku slavu. Njegova djela na latinskom jeziku čitala su se diljem Europe jer su progovarala o suvremenom trenutku Katoličke Crkve. Na hrvatskom jeziku (čakavskoga narječja) za vrijeme njegova života objavljena je samo *Judita* koju je dovršio 1501., a tiskana je tek 20 godina poslije. Marulić je kroz šest pjevanja svoje čitatelje upoznao s

biblijskom junakinjom, lijepom udovicom Juditom koja je oslobođila svoj grad od asirske vojske. U svom religioznom epu, Marulić naglašava rodoljubne osjećaje i piše za puk koji ne poznaje latinski jezik i nada se „da će mu djelo živjeti dokad i ova zemlja.“ Ovim djelom zaslužio je častan naziv Oca Hrvatske Književnosti jer je to naše prvo književno djelo na hrvatskom jeziku.

Marko Marulić bio je jedan od najčitanijih pisaca svoga vremena. Svjetsku slavu Marulić je tako stekao djelom *De institutione bene vivendi per exempla sanctorum*, tj. *Poukama za čestit život po primjerima svetaca*²¹ koje je prvi put objavljeno 1506. godine u Mlecima. Do kraja 17. stoljeća na izvornom latinskom jeziku izdano je devetnaest puta. Čak je i sv. Franjo Ksaverski, najveći misionar, u svojoj skromnoj misijskoj torbi uz Svetu pismo nosio upravo ovo Marulićevo djelo, što samo potvrđuje vrijednost i popularnost Marulićevih *Pouka*. (Iako je riječ o njegovom najprevođenijem djelu, prijevod na hrvatski jezik dočekalo je tek krajem 20. stoljeća.)

Proučavajući živote svetaca, Marko je pisao splitskom kanoniku ocu Jeronimu da želi životopise svetaca približiti vjernicima kako bi ih primjeri krjeposna života potaknuli da i sami žude za svetošću. Djelo *Pouke za čestit život prema primjerima svetaca* opisuje dogodovštine iz života biblijskih osoba i crkvenih otaca, a nadalje svetaca tijekom povijesti Katoličke Crkve. Djelo je podijeljeno u 6 knjiga, prema šest radnih dana u tjednu. Ima 71 poglavje, a glavna nit vodilja je promicanje vjerničkog pobožnog života. Marulić povezuje zgode iz Svetog pisma sa životima svetaca i to kombinira sa svojim moralnim porukama. Knjigu završava molitvom Bogu stvoritelju i upravitelju svijeta sa zamolbom da, nakon nevolja ovozemnog života, on i njegovi čitatelji budu dovedeni u ona obitavališta istinske sreće u koja je udostojao primiti sve svete.

Marko Marulić napustio je ovaj svijet i preselio se u vječnost 5. siječnja 1524. godine, okružen svojim najbližima koje je hrabrio riječima: „Radujmo se, jer je ona blagodat odveć velika, a da bi je tko, dok je pritisnut težinom ovoga tijela, bio kadar bilo vidjeti bilo izreći bilo zamisliti. Radujmo se, velim, jer nam je tako silno i neizmjerno dobro obećao onaj koji je istina, onaj koji nikoga ne vara... Bit ćemo vječni posjednici toga neizrecivog blaženstva, usmjerimo li tijek ovoga kratkotrajnog života za onim koji je Put, kročimo li za onim koji je svjetlo pobožnosti i pravde... Malen je i kratak svaki trud budemo li mislili na neizmjernost i vječitost nagrade koja nam je obećana.“

Tako je završio ovozemni hod veliki hrvatski pjesnik, otac hrvatske književnosti, kršćanski moralist i teološki pisac za kojeg je trogirski nadžupnik još za njegova života zapisao: „Marulić iznosi svijetu primjere svetaca Božjih, koji u nebeski raj svakom pokazuju put... Ta tko od njega bolji je? Tko li svetiye živi? U koga takav je još za vjeru Kristovu žar?“ Pokopan je s velikim počastima u crkvi sv. Frane u Splitu, a njegovo ime diljem Europe od 17. stoljeća zabilježeno je u svim važnijim leksikonima i enciklopedijama. Uz navedena djela spomenimo još *Davidijadu*, *O naslidovanju Isukarstovu*, *Istorija od Suzane*, *Pedeset parabola*, itd. koja su mnoge osobe poticale na duhovan život.

Život i djelovanje Marka Marulića poruka je i nama danas da budemo vjerni svojoj zemlji, vjeri, kulturi, svom duhovnom identitetu te da budemo iskreni, plemeniti i pošteni ljudi kako bismo ostvarili vječni život.

3. Osobe na glasu svetosti u hrvatskom narodu

U povijesti hrvatskoga naroda veliki je broj osoba koji su svojim životom ostavili neizbrisiv trag svetosti. To su osobe koje su surađujući s Božjom milošću živjele kreponim životom u ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Živeći u različitim vremenima i u različitim životnim uvjetima, sve osobe imale su isti cilj: živjeti za Krista. Do sada smo naučili kako se proces beatifikacije mijenjao kroz povijest. Upoznali smo hrvatske svece, blaženike, služe i službenice Božje te osobe koje su dale pečat duhovnosti hrvatskome narodu. No u hrvatskom narodu ima i osoba:

- koje od Crkve nisu službeno potvrđene, a štovanje u narodu im se raširilo i nose naslov blaženi kao, primjerice, Oton iz Pule,
- koje su na glasu svetosti unutar nekih redovničkih zajednica, a koje Crkva nije beatificirala, primjerice, Katarina Kosača Kotromanić,
- te čiji je kult iščeznuo, ali se i danas spominju kao što su blaženici iz Zaljeva svetaca.

²¹ Naslov se u raznim izdanja pojavljuje u različitim varijacijama, ovisno o izdavaču.

3.1. Oton iz Pule

Jedan od prvih sljedbenika svetog Franje Asiškog, osnivača Reda Manje Braće bio je Oton iz Pule. Sveti Franjo osnovao je franjevački red u Asizu i još za njegova života širio se nevjerojatnom brzinom. Red je podijeljen u 12 provincija, a jedna od onih izvan Italije bila je Dalmatinska provincija. Sveti Antun Padovanski, najpoznatiji sljedbenik sv. Franje, došao je u Istru 1227. godine i osnovao franjevački samostan u Puli. Ne zna se pouzdano je li bl. Oton iz Pule susreo sv. Antuna, ali se svakako oduševio franjevačkom karizmom i ušao u pulski samostan. Svojim životom postao je jedan od najvjernijih sljedbenika *asiškog siromaška*. U pulskom samostanu nema puno podataka o Otonu jer je 1246. godine grad bio gotovo uništen pa su s njim uništeni i mnogi pulski spomenici i arhivi.

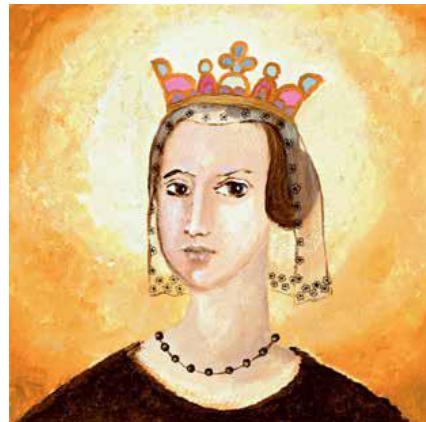


Sanja Tomić, Oton iz Pule

Put Otonove svetosti opisao je 1245. godine fra Toma iz Pavije u djelu *Razgovor o životu svetaca male braće*. Vjeran evanđeoskim savjetima, Oton se molitvom i meditacijom usavršio u poniznosti, blagosti i ljubavi prema bližnjima. On je prvi u istarskim krajevima uzdignut do svetačkih visina, a poznat je po izvanrednoj dobroti i savršenoj krepstbi, osobito krepstbi čistoće. Crkva nikad nije potvrdila njegov javni kult, ali ga je potvrdio sam Bog s nebesa mnogim čudesima. Kioničari zapisuju njegovih četrnaest čuda koja su se dogodila za života i nakon smrti. Iako su od četrnaest čuda samo dva bila vezana uz vid, u narodu je ostao upamćen po ozdravljenju očiju. Umro je 14. prosinca 1241. godine. Zapis iz tog vremena govori da je sprovod bio „više blaženikova proslava, nego oplakivanje i neka beznadna tuga.“ Tijelo mu se danas čuva u crkvi sv. Franje u Puli.

3.2. Katarina Kosača Kotromanić

Posljednja bosanska kraljica Katarina Kosača Kotromanić bila je žena bosanskog kralja Stjepana Tomaša Kotromanića (1443. – 1461.) s kojim je imala dvoje djece i posinka Stjepana Tomaševića. Katarina je u početku slikala nauk bogumila, ali prihvativši vjersku poduku od bosanskih franjevaca koji su joj bili dvorski kapelani, prihvatile je katoličku vjeru i ušla u Franjevački treći (laički) red. Nakon toga postala je promicateljica katoličanstva i izgradila je crkvu sv. Katarine u Jajcu. Kad joj je poginuo muž, ostala je na dvoru s nejakom djecom, za vrijeme vladanja njezinog posinka Stjepana Tomaševića koji joj je priznao sva prava kraljice majke. Godine 1463. turski sultan Muhamed II. zauzeo je Bosnu i pogubio kralja



Sanja Tomić, Katarina Kosača Kotromanić

Stjepana Tomaševića. Kraljica majka Katarina pobegla je preko Dubrovnika u Rim, a njezinu rođenu djecu Šimuna i Katarinu turski osvajači odveli su u ropstvo i na silu poturčili.

Katarina je nastavila živjeti u Rimu svetačkim životom, darivajući siromahe u svakoj prigodi i pomažući hrvatski gostinjac sv. Jeronima. Neposredno prije smrti imenovala je papu Siksta IV. i njegove nasljednike baštinicima bosanskog kraljevstva. Umrla je 25. listopada 1478. godine, a pokopana je u crkvi Svetе Marije od nebeskog oltara (*Santa Maria Ara Coeli*) na rimskom Kapitoliju. U kronici Franjevačkoga reda je zapisano: „Godine Gospodnje 1478., dana 25. listopada, u Rimu je preminula gospođa Katarina, kraljica Bosne, i sahranjena u središnjoj franjevačkoj crkvi Ara Coeli. Ta je pobožna kraljica više godina živjela pod Pravilom sv. Franje i javno nosila habit.“

Od njezine smrti do danas grob joj pohode mnogi hrvatski hodočasnici koji dolaze moliti njezin zagovor. Štuje se kao hrvatska heroina koja se bez obzira na obiteljsku tragediju brinula za svoju zemlju. Za franjevački red Katarina je ostvarila blaženstvo kao žena, majka i kraljica.

3.3. Blaženici iz Zaljeva svetaca

Blaženici iz Zaljeva svetaca živjeli su i nadahnjivali se u prisutnosti sv. Tripuna, zaštitnika Kotora. Oko njega su svi drugi sveci iz Zaljeva rasli i njemu se utjecali u molitvama. Već smo upoznali sv. Leopolda Bogdana

Mandića, bl. Ozanu Kotorsku i bl. Graciju iz Mula, a sada čemo kratko navesti nekoliko blaženika čiji je kult je iščeznuo, ali su na popisima u šematzimima pa se zbog toga i danas spominju. Oni su jedan od razloga zašto je Boka Kotorska nazvana *Zaljevom svetaca*:

- bl. Rafael iz Barlette, servita, živio je kao prosjak; nikad nije spavao u sobi, nego u crkvi pred tabernakulom,
- bl. Adam iz Kotora, franjevac, propovjednik i misionar,
- bl. Grgur iz Kotora, franjevac koji je na poticaj pape Klementa V. otišao u ekumensku misiju u Srbiju kako bi radio na sjedinjenju Istočne i Zapadne Crkve,
- bl. Marin (mlađi) iz Kotora, franjevac mučenik, ubijen od Turaka u Carigradu i
- bl. Marin iz Kotora, franjevac, mučenik koji je u Srbiji obraćao bogumile zajedno s fra Ciprijanom iz Bara, a nakon toga otišao u Tatarsku gdje je umro mučeničkom smrću.

Zaključak

Na temelju svega što smo rekli o svetosti, vidimo da svetost nije zastarjeli pojam koji nema značenje u suvremenom društvu jer ljubav nikada ne može prestati biti aktualna. Prepustiti se bez zadrške daru ljubavi koju nam Bog nudi, zahtjevno je, ali ipak moguće. Prije svega važno je vjerovati u svetost, ne kao u nedostižnu apstrakciju, nego kao u živu stvarnost ljudskog života. Što život postaje složeniji i što više osjećamo hladnoću ljudskog srca, to više shvaćamo vrijednost i potrebu posvećenja.

Proučavajući životopise svetaca, blaženika, slugu i službenica Božjih te osoba koje su umrle na glasu svetosti u hrvatskom narodu, mogli smo uočiti kako je svatko od njih bio jedinstven. Živjeli su u različitim razdobljima povijesti, djelovali na različitim mjestima, imali različite službe, ali su svi imali jednu zajedničku poveznicu: Isus Krist im je bio put i oni su ga prepoznivali u svakom čovjeku koji se našao na njihovom životnom putu. On im je davao snagu, odvažnost i sigurnost u najtežim trenutcima njihovog života: u kušnjama, poteškoćama i mukama kako bi mogli do kraja ostati njegovi vjerodostojni svjedoci. Stoga je svaki svetac odraz Isusa Krista.

Drugi vatikanski koncil u cjelini, a osobito peto poglavlje *Dogmatske konstitucije o Crkvi*, zatim dokument Hrvatske biskupske konferencije *Na svetost pozvani* te apostolska pobudnica pape Franje o svetosti *Gaudete et exsultate* snažno naglašavaju da su svi članovi Crkve pozvani na svetost. Ona se očituje po plodovima Duha u svakodnevnom životu. Stoga bi poziv na svetost svaki kršćanin trebao ostvarivati u različitim životnim prilikama, dužnostima i okolnostima gledajući očima srca, svoju braću i sestre u potrebi te čineći djela milosrđa. Tako se sjedinjujemo s Isusom Kristom koji je izvor svake milosti i posvećenja te po kojem postajemo dionici božanske naravi i vječnoga života. Ukratko, poziv na svetost je upućen svima, a putovi njezinog ostvarenja su mnogostruki.

Crkva nije samo zajednica svetih, nego i zajednica svetinja, a najveće svetinje su sakramenti. Nevidljivi Bog nam u sakramentima pokazuje svoju ljubav i dariva svoju milost da lakše dođemo do cilja – do zajedništva svih svetih. I nas je Bog stvorio za svetost. Želimo li je ostvariti, moramo svakodnevno rasti i kao ljudi i kao vjernici te tako obogaćivati svoj duhovni život. Na svetost smo pozvani poput svih onih koji su svetost ostvarili tijekom dvije tisućljetne povijesti Crkve. Na svetost smo pozvani da je poput mučenika svjedočimo suvremenom čovjeku koji se sve više odmiče od pravoga Boga, a priklanja vremenitim vrijednostima, robujući osobnim željama koje postaju mjerilo njegove stvarnosti. Na svetost smo pozvani da se u savršenstvu sjedinimo s Isusom Kristom.

RAZMIŠLJAJMO I RAZGOVARAJMO

1. Objasni poslovice:
 - Tko s ljubavlju pogleda brezu, razgovara s Bogom.
 - Blago onome koji dovijeka živi, imao se zašto i roditi.
 - Svi su veliki ljudi jednostavni.
2. Objasni riječi književnika Richarda Bacha: „Svrha života je u tome da otkrijemo savršenstvo i pokažemo ga drugima.“
3. Kako sebi predočuješ pojam svetosti? Kako svaki čovjek može ići ususret svetosti?
4. Prisjeti se primjera iz života kada je netko riječima ili djelima prema drugome (drugima) časno postupio?
5. Kako čovjek u obavljanju svoje profesionalne zadaće (pravnik, političar, inženjer, poljoprivrednik, obrtnik i sl.) može biti na putu svetosti?